

PERUSKOULUN VIIDESLUOKKALAISET JA MUSIIKINOPISKELU

Oppilaiden suhtautuminen koulumusiikkiin

Pro Gradu- tutkielma
Opettajakoulutuslaitos
Kevät 2010
Hanna Tiilikainen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Kasvatustieteiden tiedekunta	Laitos Opettajankoulutuslaitos
Tekijä Tiilikainen, Hanna Maria	
Työn nimi Peruskoulun viidesluokkalaiset ja musiikinopiskelu Oppilaiden suhtautuminen koulumusiikkiin	
Oppiaine Kasvatustiede	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Kevät 2010	Sivumäärä 70 + liitteet (20 s.)
Tiivistelmä Tutkimuksessa kartoitetaan oppilaiden koulumusiikkiin suhtautumista sekä oppimismotivaation osatekijöitä. Itse oppimismotivaatio ei ole tutkimusongelmana, vaan odotusarvoteoreettinen motivaatioteoria toimii viitekehystenä osatekijöiden määrittämiselle. Tutkimus suoritettiin tapaustutkimuksena, aineisto on kerätty kvantitatiivista kyselylomaketta, avoimia kysymyksiä, oppimisympäristön havainnointia sekä keskusteluita hyödyntäen. Kyselyyn osallistui neljä peruskoulun viidettä luokkaa (N=88) keskisuuresta Itä- Suomalaisesta kaupungista. Tulokset eivät ole yleistettävissä tutkimuksen ulkopuolelle, mutta niitä voidaan pitää suuntaa antavina ja ajatuksia herättävinä. Tuloksista käy ilmi, että musiikkia oppiaineena ei pidetä akateemisesti tärkeänä oppilaiden keskuudessa. Ero tärkeimpinä pidettyjen ja vähiten tärkeiden oppiaineiden välillä on huolestuttavan suuri. Myönteisesti koulumusiikkiin suhtautui yli puolet oppilasta (n=54), joista valtaosa oli tyttöjä. Poikien suhtautuminen oli kielteisempää. Musiikin huonoksi koettu hyötyarvo sekä omien kykyjen puute johti kielteiseen suhtautumiseen. Erityisenä puutteena musiikkitunneissa oppilaat pitivät omien vaikutusmahdollisuuksien vähyyttä ja oman musiikkimaun huomiotta jättäminen sai kritiikkiä oppilailta. Musiikkitunteihin myönteisesti suhtautuvat kokivat työtävät, soittamisen, laulamisen ja kuuntelun mielekkääksi. Tulosten perusteella huolestuttavan suuri osa oppilaista suhtautuu oppiaineeseen kielteisesti, eikä koe onnistuvansa tai nauttivansa musiikkitunneista. Vaikka monissa tapauksissa yli puolet vastaajista suhtautui myönteisesti, liian usean oppilaan kohdalla tulokset viittasivat siihen, että koulumusiikkia ei koeta mielekkääksi eikä tärkeäksi. Koulun ulkopuolella musiikin arvo nousee monien oppilaiden kohdalla moninkertaiseksi. Akateemisen tärkeyden tavoittelussa musiikilla oppiaineena on tekemistä. Tärkeämpää olisi keskittyä sen merkityksellisyteen yksittäisen oppilaan näkökulmasta. Näin voitaisiin useamman oppilaan kohdalla saavuttaa tilanne, jossa oppilas lopulta motivoituu ja sitoutuu oppiaineeseen ja kokee sen mielekkäänä oman kehityksensä kannalta.	
Asiasanat musiikinopetus, motivaatio, peruskoulu, asenteet, arvo	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto Opettajankoulutuslaitos	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 MUSIIKINOPETUS PERUSKOULUSSA	7
2.1 Opetussuunnitelma.....	8
2.2 Tutkimuskoulujen erityispiirteitä	11
2.2.1 Koulu L (Luokka 1 ja Luokka 2)	11
2.2.2 Koulu M (Luokka 3)	12
2.2.3 Koulu S (Luokka 4).....	12
3 MOTIVAATIOTEKIJÄT	13
3.1 Minäkäsitys ja kykyuskomukset	14
3.2 Tehtävänarvokäsitykset.....	15
3.3 Asenteet koulumusiikkia kohtaan	16
3.4 Opettaja ja oppimisympäristö motivaatioon vaikuttavina tekijöinä.....	17
3.5 Motivaation tilannekohtaisuus.....	19
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	20
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	21
5.1 Oppilaiden kyselylomake	22
5.2 Opettajien kysely	25
5.3 Tutkimuksen kulku.....	26
5.4 Aineiston käsittely.....	27
6 TUTKIMUSTULOKSET.....	28
6.1 Oppiaineiden tärkeys.....	28
6.1.1 Tärkeimmät oppiaineet	30
6.1.2 Vähiten tärkeät oppiaineet	32
6.1.3 Perustelut tärkeimmille oppiaineille.....	33
6.2 Musiikin harrastaminen	34
6.3 Osion C tulokset	37
6.3.1 Koulumusiikin arvo ja tärkeys.....	38
6.3.2 Hyöty	40
6.3.3 Musiikkitunnit.....	41
6.3.4 Opettaja	45
6.3.5 Omat kyvyt	47
6.4 Avoimet vastaukset.....	50
6.4.1 Koulumusiikkiin suhtautuminen	50

6.4.2 Myönteisesti musiikkiin suhtautuvat	52
6.4.3 Kielteisesti suhtautuvat.....	54
6.4.4 Oppilaiden parannusehdotukset musiikinopetukseen	55
6.4.5 Ikävimmät ja mukavimmat asiat musiikkitunneilla.....	58
7 POHDINTA.....	61
8 LOPUKSI	66
LÄHTEET	68
LIITE 1.....	71
LIITE 2.....	75
LIITE 3.....	78
LIITE 4.....	81
LIITE 5.....	84
LIITE 6.....	87
LIITE 7.....	90

1 JOHDANTO

Koulumusiikki kohtaa nyky-yhteiskunnassa yhä enemmän haasteita pysyäkseen monipuolistuvan ja kasvavan musiikkikulttuurin kehityksessä mukana. Musiikkitarjonta ja erilaisten musiikkityylien syntyminen on laajentunut huomattavasti jo yhdessä vuosikymmenessä ja kehitys näyttää jatkuvan samaan suuntaan. Tieto- ja viestintätekniikan kehitys sekä internetin ja muiden medioiden yhä laajemmat käyttömahdollisuudet ovat muuttaneet musiikin maailmaa ja asemaa erityisesti nuorten elämässä. Ladattavissa on miljoonia musiikkikappaleita tuhansien eri tyyllilajien kirjossa, musiikkia on tarjolla enemmän kuin yksikään kuluttaja ehtii käyttämään. Musiikki kuuluu tiiviisti nuorten elämään ja yhä nuoremmat lapset ovat tietoisia eri musiikkityyleistä ja esiintyjistä. Musiikkia kulutetaan paljon, sitä kuunnellaan, harrastetaan ja sitä pidetään tärkeänä. Koulun ulkopuolella.

Koulumusiikin asemaa nuorten näkökulmasta ja oppilaiden motivoitumista musiikinopiskeluun koulussa on tutkittu useissa opinnäytetöissä sekä laajemmissa tutkimuksissa. Varsinkin musiikkia harrastamattomien keskuudessa tulokset motivaation puutteesta ovat olleet huolestuttavia. Lisäksi koulumusiikkiin kielteisesti suhtautuvien määrä tämän tutkimuksen ja muiden aihepiiristä tehtyjen tutkimusten perusteella on runsas. (mm. Tulamo 1993; Kivikoski 2005; Anttila & Juvonen 2006.)

Musiikki oppiaineena jakaa laajasti oppilaiden mielenkiintoa ja asennoitumistapaa, siitä ollaan montaa mieltä. Käsillä olevan tutkimuksen tarkoituksena ei ole niinkään selvittää oppilaiden motivaatiota koulumusiikissa, vaan kartoittaa motivaation eri taustavaikuttajien tilaa peruskoulun viidennen luokan oppilaiden keskuudessa. Tutkimuksen tulokset eivät ole otoskoon pienuudesta (N=88) ja harkinnanvaraisuudesta johtuen yleistettävissä, mutta ne antavat viitteitä siitä, kuinka eri tavoin oppilaat voivat suhtautua koulumusiikkiin ja tätä kautta lopulta motivoitua oppiaineeseen.

Oletetusti musiikki ei kuulunut tutkimusjoukon keskuudessa tärkeiden oppiaineiden joukkoon. Päinvastoin, se oli oppilaiden vertailussa kolmen

vähiten tärkeän oppiaineen joukossa. Aikaisempien tutkimusten valossa tämä tulos ei yllättänyt. Yksi ajatuksia herättävistä havainnoista oli kuitenkin se, kuinka valtava kannatusero tärkeimpien ja vähiten tärkeiden oppiaineiden välillä oli.

Huolestuttavaa oli myös koulumusiikkiin negatiivisesti asennoituvien määrä. Kaksi viidestä oppilaasta suhtautui koulumusiikkiin kielteisesti. Musiikkiasenteet tarkoittavat oppilaan myönteistä tai kielteistä suhtautumista musiikkiin, musiikin opiskeluun sekä opettajaan. On pohtimisen arvoista, miksi musiikinopetukseen kielteisesti asennoituvat oppilaat suhtautuvat kuitenkin koulun ulkopuolella musiikkiin myönteisesti. Ongelmat liittyvät siten todennäköisesti koulun musiikkitoimintaan, musiikin opiskelun luonteeseen tai työtapoihin, ei itse musiikkiin.

Syitä oppilaiden kielteisiin asenteisiin koulumusiikkia kohtaan on Swanwickin mukaan se, että musiikkia ei pidetä yleensä tärkeänä oppiaineena. Lisäksi hän on todennut yli kaksi vuosikymmentä sitten, että musiikinopetuksen suurimpia ongelmia on, että koulun musiikki eroaa usein vapaa-aikaan liittyvästä musiikista sekä sisällöllisesti että sosiaalisilta olosuhteiltaan. (Swanwick 1988, 143, 144.) Nyt, kaksikymmentä vuotta myöhemmin, kun musiikkitarjonta on kasvanut räjähdysmäisesti, kysymys ei voisi olla ajankohtaisempi.

Tuloksista käy ilmi myös se, kuinka valtaosa oppilaat kokisi musiikinopiskelun mielekkäämmäksi, jos saisivat itse osittain vaikuttaa musiikkituntien työtapoihin sekä ohjelmistoon, eikä opettaja määräisi kaikkea. Mielenkiintoista on, että ongelma on sama kuin muutama vuosikymmen sitten. Regelskin (1981) mukaan oppilaat ovat kyllästyneet etenkin sellaisiin musiikinopetusmenetelmiin, jotka rajoittavat heidän toiminta-mahdollisuuksiaan ja osallistumistaan (Regelski 1981, 68). Swanwick jatkaa, että opetus koetaan ”pakollisena”, kun oppilaan yksilölliset toiveet jäävät toteutumatta (Swanwick 1988, 143, 144).

2 MUSIIKINOPETUS PERUSKOULUSSA

Oppilaan myönteisten asenteiden edistäminen on peruskoulun musiikinopetuksen keskeinen tavoite. Musiikki on muihin kouluaineisiin nähden siinä mielessä erityisessä asemassa, että sillä on erinomaiset mahdollisuudet tavoittaa nuoret ihmiset ja heidän maailmansa, koska se on monelle nuorelle läheinen, tärkeä ja henkilökohtainen asia. Nuorison maailman tavoittaminen riippuu paljolti siitä, haluaako opettaja hyödyntää opetuksessaan nuorelle läheisen musiikin siten, että nuoret voivat tekemisen ja osallistumisen kautta omaksua kaikelle musiikille ominaisia suuria lainalaisuuksia, muotoja, rakenteita ja käytänteitä ilmaisutapoineen.

Mielekkäintä olisi kouluopetuksessa lähteä liikkeelle nuorelle itselle läheisten musiikinlajien kautta, saada hänet innostumaan musiikista tarjoamalla musiikkitoiminnassa onnistumisen elämyksiä. Tämän jälkeen tulisi pyrkiä laajentamaan hänen musiikillista kokemuspiiriään ja sitä kautta musiikillista maailmankuvaa ilmentävää musiikkimakuaan ja hänen kiinnostustaan muita musiikinlajeja kohtaan. (Anttila & Juvonen, 2005, 8-10.) Linnankivi, Tenkku ja Urho (1988) jatkavat, että musiikin opetussuunnitelmassa on erityisen tärkeää huomioida ja pysyä mukana lasta ympäröivässä musiikkimaailmassa. Koulun ja arkielämän musiikin välille ei saisi syntyä ristiriitaa. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 38.) Swanwick (1999) on todennut, että jokainen oppilas tuo kouluun mukanaan oman musiikillisen ymmärtämyksensä ja käsityksensä. Emme esittele heille musiikkia uutena asiana. He ovat siitä jo tullessaan kouluun tietoisia ja perehtyneitä, vaikka he eivät välttämättä analysoi musiikkia samojen periaatteiden mukaan, joita me pidämme hyödyllisinä heidän tulevan kehityksensä kannalta. (Swanwick 1999, 53-54.)

Musiikin perusopetus luo kodin ohella perustaa yksilön musiikilliselle motivaatiolle ja elinikäiselle musiikkiharrastustoiminnalle. Kouluilla on mahdollisuus ja velvollisuus tasoitteita kotitauoista johtuvia musiikillisia eroja oppilaiden välillä tarjoamalla musiikkikasvatusta yhtäläisesti kaikille. Opettajat ovat vanhempien ohella tärkeässä roolissa rohkaisemaan oppilasta musiikkiharrastukseen. (Ruokonen & Grönholm 2005.)

Tutkimuksen kannalta on olennaista ymmärtää, mitä koulun musiikinopetus ja opiskelu on. Suomalaista peruskoulujärjestelmää määrittää ja ohjaa opetushallituksen laatima perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet sekä lait ja asetukset, jotka koskevat perusopetuksen järjestämistä ja toteuttamista. Opetussuunnitelma on teoreettinen lähtökohta koulun musiikinopetuksen tarkastelulle, mutta antaa viitteitä siitä, mitä musiikkitunneilla tulisi tapahtua. Oppisisällöt, tuntimäärät ja opetustavat vaihtelevat luokittain, mutta opetussuunnitelman perusteet ohjaavat opetusta kaikissa Suomen peruskouluissa.

Aluksi käsittelen yleisellä tasolla opetussuunnitelman perusteita ja tämän jälkeen keskityn tarkemmin siihen millaista erityisesti musiikin opetus ja opiskelu peruskoulun alaluokilla on, tai tulisi olla, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan.

2.1 Opetussuunnitelma

Nykyisin voimassa on vuonna 2004 voimaan astunut valtakunnallinen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Tämä on kehys, jonka perusteella opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman, kunta- tai aluekohtaiset sekä koulukohtaiset suunnitelmat. Opetussuunnitelmassa tulee ilmetä mm. arvot ja toiminta-ajatus, yleiset kasvatuksen tavoitteet, paikallinen tuntijako, opetuksen mahdolliset painotukset sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä arviointi ja sen perustuminen hyvän osaamisen kuvauksiin. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS) 2004.)

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on kaikissa muodoissa aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan. (POPS 2004.)

Opettajan tulee opetuksessaan noudattaa opetussuunnitelmaa, johon tulee olla oikeus vaikuttaa myös oppilaiden huoltajilla sekä tietyissä tapauksissa myös oppilailla.

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisia ilmaisuvälineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on aika- ja tilannesidonnaista. Se on erilaista eri aikoina, eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa, ja sillä on erilainen merkitys eri ihmisille. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen ja käsitteellistämisen perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. (POPS 2004.)

Sosiokulttuurinen musiikkikasvatusnäkemys heijastuu siinä, että musiikki ymmärretään kulttuuri- ja tilannesidonnaiseksi ja sillä on erilainen merkitys eri ihmisille. Opetussuunnitelma on lähtökohdiltaan myös praksiainen, koska (viitaten David Elliotiin 1995) siinä korostetaan sitä että aktiivisen musisoinnin ja kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset toimivat musiikin ymmärtämisen ja käsitteellistämisen perustana. (Ruokonen & Grönholm 2005.)

Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jonka tavoitteena on rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia. (POPS 2004.)

Opetussuunnitelman perinteinen tavoite on ollut saada musiikkia harrastamaton nuori kiinnostumaan musiikista ja jopa harrastamaan sitä aktiivisesti. Musiikinopetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt on määritelty peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa 1.-4. luokalle ja 5.-9. luokalle. Tavoitteiden lisäksi on kuvattu oppilaan hyvän osaamisen määritelmä. Tutkimuksen kannalta merkittävää on oppilaan hyvän osaamisen kuvaus neljännen luokan päätyttyä, sekä tavoitteet ja keskeiset sisällöt 5. luokan osalta.

Viidennelle luokalle siirryttäessä oppilaan tulee osata seuraavat asiat musiikista. Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa

- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet.

(POPS 2004.)

Tavoitteiksi viidennelle luokalle ja siitä ylöspäin on määritelty, että oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin
- oppii musiikin teorian sisältöjä ensisijaisesti käytännön kautta

(POPS 2004.)

Tutkimukseen osallistuneiden koulujen kotikaupungin opetussuunnitelmassa on mainittu viidennen luokan sisällöiksi laulaminen, soittaminen, kuuntelu sekä musiikkitieto. Laulamissa keskitytään äänenkäyttöä kehittäviin harjoituksiin ja erilaisiin laulutapoihin. Ohjelmistona käytetään yksi- ja moniäänisiä kappaleita mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi eurooppalaisia lauluja. Soittamisessa mainitaan monipuolisesti eri musiikkityylejä ja kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa, joiden kautta perehdytetään oppilaat keho-, rytmi- ja melodiasoittimin yhteismusisointiin. Bändisoiton alkeita opetellaan koulun resurssien mukaan. Kuuntelussa painotetaan eri aikakausien, kulttuurien ja musiikinlajien, myös populaarimusiikin kuuntelua.

Musiikkitiedossa sisällöt on määritelty tarkoin luokkakohtaisesti. Viidennellä luokalla tarkoituksena on opiskella tasa- ja kolmijakoinen rytmi, nuottikirjoituksen osalta uusia aika-arvoja ja taukoja sekä ylennys- ja alennusmerkit. Lisäksi perehdytään musiikkikappaleiden muotorakenteisiin. Harmonian osalta tutustutaan molliasteikkoon ja sointumerkkeihin. Myös sinfoniaorkesterin soittimien tunnistaminen kuuluu oppisisältöihin ja klassisen musiikin historiasta käsitellään barokkiajan säveltäjiä ja musiikkia. Ihmisäänen

syntyminen ja kuulon suojaaminen kuuluvat edelleen viidennen luokan oppisisältöihin. (Itä- Suomalaisen kaupungin opetussuunnitelma 2005.)

Opetussuunnitelma on tärkeä osa ja tuki opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä yhdenvertaisten oppimismahdollisuuksien edistämiseksi. Taito- ja taideaineiden luonteen kannalta on pohtimisen arvoista, ovatko tarkasti määritellyt oppisisällöt välttämättömyys hyvän opetuksen toteutukselle. Opetussuunnitelman tarkkojen ohjeistusten sijaan Swanvick (1999) on todennut, että musikaalisen musiikkikasvatuksen avaimet ovat musiikillisesta keskustelusta huolehtiminen, oppilaiden musiikillisen vuorovaikutuksen huolehtiminen ja sujuvuuden painottaminen. Näillä päästään pitemmälle, kuin opetussuunnitelman tarkalla noudattamisella. Näiden avulla ajattelemme enemmän musiikin opetuksen laatua, enemmän sitä "kuinka", eikä sitä "mitä". (Swanvick 1999, 57.)

2.2 Tutkimuskoulujen erityispiirteitä

Tutkimukseen osallistui kolme (3) koulua keskisuuresta Itä- Suomalaisesta kaupungista. Käytän kyselyyn vastanneista kouluista nimiä Koulu L, Koulu M ja Koulu S. Sulkeissa on mainittu myös kyseisestä koulusta osallistuneet luokat, jotka on esitelty luvussa 6.3 Tutkimuksen kulku. Seuraavassa kuvailen tutkimukseen osallistuneet koulut lyhyesti. Kuvailen koulun painotuksia sekä tutkimuksen kannalta olennaista, musiikkiluokkaa fyysisenä ympäristönä.

2.2.1 Koulu L (Luokka 1 ja Luokka 2)

Koulu L on suurin tutkimukseen osallistuneista kouluista kolmisarjaisena. Koulussa L opiskellaan toiset huomioiden, vastuullisesti, ahkerasti ja ympäristöä kunnioittaen. Koulussa on kirjoitetut järjestyssäännöt, joita noudatetaan hyvien tapojen mukaan. Oppilaan myönteistä itsetuntoa ja lahjakkuutta pyritään kehittämään. Kodin ja koulun yhteistyö on mainittu erityisesti koulun toiminta-ajatuksessa. Lisäksi on mainittu, että koulussa annetaan laadukasta perusopetusta, jota toteuttavat motivoituneet työntekijät.

Koulussa oli mukavan kokoinen musiikkiluokka, jossa myös soittimisto oli hyvin esillä. Luokasta löytyi monta kitaraa, bändisoittimet sekä erilaisia rytmisoittimia. Lisäksi runsas valikoima pienempiä melodia- ja rytmisoittimia oli isossa kaapistossa luokan seinällä. Tila oli nykyaikainen ja tarkoitukseen sopiva sekä hyvin organisoitu.

2.2.2 Koulu M (Luokka 3)

Koulu M on pienin kouluista, yksisarjaisena siellä on vain yksi opetusryhmä vuosiluokkaa kohden. Koulun toiminta-ajatuksessa on mainittu yleisiä kasvatukseen liittyviä tavoitteita. Ensimmäisenä kokonaisvaltainen oppiminen, jossa työskentelyä ohjaavat toiminnallisuus, elämyksellisyys, yksilöllisyys ja luovuus. Koulusta on tavoitteena kasvaa ja kehittyä oppimishaluisia, tietäviä, taitavia ja tuntevia oppilaita. Oppilasta ohjataan hankkimaan opiskelunvalmiudet jatko-opintoihin ja kasvamaan vastuullisena sekä tasapainoisena yksilönä ja yhteisön jäsenenä.

Musiikkiluokan virkaa koulussa ajoi yhdistetty tekstiilikäsityö- ja musiikkiluokka. Tämän johdosta musiikkiluokka oli harvoin käytössä Luokan 3 kohdalla. Tekstiilikäsityön opetus ompelukoneineen, materiaaleineen ja välineineen on oppiaineen luonteen kannalta lähes välttämätöntä ja näin ollen musiikkiluokkana tilaa käytettiin silloin, kun siellä ei ollut tekstiilikäsityön opetusta. Musiikkiluokan tilasta teki lähinnä bändisoittimien sijainti luokan nurkassa. Muut soittimet olivat varastossa. Musiikki on näkynyt ilahduttavasti pienen koulun arjessa kuitenkin musiikkivierailuilla. Slovakialainen kuoro on vierailut koulussa ja konsertoimassa on käynyt pianistilegenda Hille Tokazier.

2.2.3 Koulu S (Luokka 4)

Koulu S on kaksisarjainen koulu, jossa toimii luokat 1-6. Koulun toiminta-ajatuksessa on mainittu ”Laadukas perusopetus”, jossa lähtökohtana on opetusryhmien jakaminen pienempiin ryhmiin äidinkielessä, matematiikassa ja käsitöissä. Opetuksessa pyritään laadullisuuteen. Toisena mainittuna painotuksena on tukea tervettä elämää turvallisessa kouluympäristössä. Tavoitetta tuetaan teemapäivillä, liikuntatapahtumilla sekä kerhotoiminnalla. Lisäksi hyvien tapojen kunnioittaminen ja edistäminen kasvatustapahtumassa sekä opettajien ja oppilaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi on tärkeässä asemassa koulussa. Koulun oppilaita ohjataan vastuuntuntoiseen, yhteistyökykyiseen ja luovaan työskentelyyn.

Musiikkia ei ole mainittu erikseen opetuksen painotuksissa, mutta luova työskentely mainitaan yleisenä käsitteenä. Koulussa on erillinen musiikkiluokka, jossa on omasta mielestäni erittäin laaja soitinvalikoima (erilaisten soittimien määrä oli suuri, vaikka samoja soittimia ei välttämättä ollutkaan paljon). Koulun musiikista vastaavat opettajat ovat käyneet kesäkursseilla ja saaneet työkaluja monipuolisen musiikinopetuksen luomiselle. Luokasta löytyi paljon itse tehtyjä rytmisoittimia sekä uusia, koulumusiikkiin erityisesti suunniteltuja soittimia.

3 MOTIVAATIOTEKIJÄT

Motivaatio on ihmisen toimintaa ohjaava käsite, joka liittyy ihmisen tavoitteellisen käyttäytymisen syihin. Se suuntautuu toimintaan tai toiminnasta pois. Kasvatustieteessä motivaatiolla viitataan niihin psyykkisiin prosesseihin, joiden vaikutuksesta ihmisen tavoitteeseen suuntautuva käyttäytyminen muodostuu. Ihmistä voi pitää motivoituneena, kun hän toimii aktiivisesti saavuttaakseen tavoitteensa. Oppimisen ja opiskelun näkökulmasta motivoitunut oppija sitoutuu aktiivisesti opiskeluunsa ja oppimisprosessiinsa. (Kuusinen 1995, 192–193; Peltonen & Ruohotie 1992, 16–18). Motivaatioteorioita on kehitetty ajan saatossa useita, mutta ei ole olemassa yhtä yleisesti hyväksyttyä teoriaa, joka määrittäisi ja yhdistäisi kaikki motivaatioprosesseihin liittyvät tekijät.

Yksi motivaatioteorioista on odotusarvoteoria, joka toimii tutkimuksen teoriataustana. Odotusarvoteoria sisältyy laajempaan sosiokognitiivisten motivaatioteorioiden kirjoon, joissa korostetaan yksilön ajatusten, uskomusten ja tunteiden merkitystä motivaatiolle. Sosiokognitiivisissa teorioissa yksilön käyttäytyminen nähdään vuorovaikutusprosesseina, joiden keskeisenä tekijänä ovat ympäristö, yksilön ominaisuudet sekä hänen käyttäytymisensä. (Peltonen & Ruohotie 1992, 68–71.) Seuraavassa on tiivistetty opiskelumotivaation taustavaikuttajia odotusarvoteorian mukaan, rajaten osatekijät tutkimuksen kannalta oleellisiin. (Wigfield & Eccles 2000; Hallam 2002; Pintrich & Schunk 1996.):

- Tehävänarvokäsitykset
 - Mielenkiinto-, hyöty- ja saavutusarvo
- Ympäristötekijät
 - Vertaisryhmä, opettaja, opetusjärjestelyt, oppilaitos ja kulttuuriympäristö
- Käsitykset ja uskomukset itsestä
 - Minäkäsitys ja kykyuskomukset
 - Minäpystyvyys

Odotusarvoteoriassa motivoitunutta käyttäytymistä säätelevät tekijät ovat nimensä mukaan tehtävänarvokäsitykset ja menestymisen odotukset. (mm. Wigfield & Eccles 2000). Keskeisiä motivaatiotekijöitä ovat oppijan uskomukset itsestään oppijana sekä tulkinnat oppimistilanteen ja tehtävien merkityksestä. Edellä mainitut käsitteet selittävät lasten suoriutumiskäyttäytymisen eroja.

Wigfieldin ym. (1997) tutkimuksessa selvisi, että optimistisimmat kykyuskomukset olivat nuorimmilla oppilailta. Kouluvuosien myötä usko omiin kykyihin pikkuhiljaa heikkeni kaikissa aineissa. Muutos oli suurinta kuitenkin musiikissa. Tehtävänarvokäsityksissä tulokset olivat samansuuntaisia. Käsitteet oppiaineiden arvosta heikkenivät kouluvuosien karttuessa. Tulokset saattavat heijastaa myös ympäröivän kouluyhteisön ja opettajien arvostuksia. Musiikki on oppiaine, jota opettajatkaan eivät välttämättä koe tärkeiden aineiden joukkoon kuuluvaksi. (Wigfield ym. 1997.)

3.1 Minäkäsitys ja kykyuskomukset

Koska positiiviset kykyuskomukset johtavat parempaan sitoutumiseen ja suhtautumiseen, on oppilaiden kykyuskomusten vahvistaminen tärkeää pyrittäessä parantamaan motivaatiota. Tässä opettajan auttaa oppilaitaan parhaiten valitsemalla musiikintunnille sellaisia tehtäviä ja musiikillisia haasteita, joissa oppilaat voivat onnistua. Kuitenkin on oltava optimaalinen vaikeustaso. Liian helpolla ansaittu menestys ei ole kannustavaa, eivätkä liian vaikeita tehtäviä edes haluta yrittää. Ihanteellinen tasapaino tehtävän haasteellisuuden ja oppilaiden suoriutuskyvyn välillä voi saada oppilaat posket hehkuen syventymään musisoimiseen. (Ahonen 2004,163.)

Minäpystyvyys on myös eräs motivaatiota selittävistä tekijöistä. Minäpystyvyydellä tarkoitetaan ihmisen kokemusta omasta osaamisestaan ja mahdollisesta suoriutumisestaan tietyllä alueella. Esimerkiksi musiikin alueella taitavat oppilaat kokevat suurta minäpystyvyyttä, koska he tietävät suoriutuvansa annetuista tehtävistä hyvin ja kokevat hallitsevansa osaamista juuri musiikin alueella. Hieman samaan kokemukseen viittaavat myös omat kykyuskomukset. Hyvän itsearvostuksen omaava oppilas luottaa omaan osaamiseensa ja uskaltaa näin tuoda esille omia kykyjään tietyllä osaamisen alueella ja tämä taas auttaa lasta motivoitumaan. Kykyuskomukset liittyvät minäpystyvyyteen verrattuna erityisesti omaan kokemukseen omista kyvyistä esimerkiksi musiikin alueella. On helppo motivoitua, kun uskoo olevansa hyvä eikä tarvitse pelätä epäonnistumista. (Aunola 2002, 105)

Opettajalla on tärkeä tehtävä ymmärtää ja viisaalla tavalla musiikillisen tekemisen ja palautteen kautta tukea oppilaan musiikillista kehitystä ja

minäkuva. Opettajan antamalla palautteella on tärkeä merkitys ja sen on oltava rehellistä ja samalla positiivisesti kannustavaa. (Aunola 2002, 91.) Oppilaiden on voitava luottaa opettajan arvostelukykyyneen. Palautteessa pitäisi näin ollen huomioida kunkin oppilaan yksilöllisyys ja pyrittävä antamaan palautetta hänen aikaisempiin suorituksiinsa nähden. Jokaisen oppilaan pitäisi pystyä parantamaan suoritustaan riippumatta siitä, kuinka hyvä hän on muihin verrattuna. Tämä tukee positiivisten kykyuskomusten kehittymistä.

Nykyään on esitetty, että lasten odotuksia ja kykyuskomuksia olennaisempaa olisi tehtävän tai toiminnan arvostukset. Vaikka lapsi luottaisi omiin kykyihinsä ja onnistumiseensa, ei hän sitoudu sen tekemiseen jos hän ei arvosta tehtävää ja se ei häntä kiinnosta. (Aunola 2002, 108.)

3.2 Tehtävänarvokäsitykset

Tehtävänarvokäsitykset muokkaavat lapsen suhtautumista ja motivoitumista tiettyyn aineeseen. Jos lapsi pitää tehtävää tärkeänä, hän myös usein haluaa panostaa siihen ja näin ollen motivoituu suorittamaan tehtävää. Edelleen jos lapsi itse osaa asettaa toiminnalleen tavoitteita, on motivoitumiseen hyvät edellytykset. Ainoastaan opettajan määrittämät tavoitteet saattavat jäädä ulkokohtaiseksi. (Aunola 2002, 105.) Ihmiset näyttävät tekevän tehtäviä, joita arvostavat ja välttävät niitä, joita he eivät arvosta. Musiikin kannalta akateeminen tärkeys voi jäädä oppilaiden kohdalla vähäiseksi, ellei oppilas ole erityisesti musiikkiin orientoitunut ja haaveile muusikon ammatista. Nykykoulussa lukuaineita, erityisesti matematiikkaa, kieliä ja ympäristöluonnontietoa arvotetaan taito- ja taideaineita korkeammalle. Niiden hyötyarvo tulevaisuuden kannalta koetaan tärkeämmäksi.

Arvokäsityksistä tutkimuksen kannalta oleellisimpia ovat mielenkiinto- ja hyöty- ja saavutusarvot. Arvokäsityksiä eritellessä on muistettava, että ne toimivat vuorovaikutteisesti ja menevät osin toistensa kanssa päällekkäin. Mielenkiintoarvo voi vaikuttaa hyötyarvoon ja päinvastoin.

Mielenkiintoarvo viittaa oppilaan sisäiseen kiinnostukseen tehtävään tai opiskeltavan asian sisältöön. Lisäksi tehtävän tai toiminnan tuottama nautinto ja ilo vaikuttavat oppilaan mielenkiintoarvostuksiin. (Anttila & Juvonen 2004, 102-110, Pintrich & Schunk 1996.) Mielenkiintoarvoon sisältyy myös musiikillisen taidon arvo, kyky tehdä jotain merkityksellistä (Anttila & Juvonen, 2004, 110). Musiikki on siinä mielessä poikkeuksellinen oppiaine, että monet oppilaat kokevat musiikin mielenkiintoisena ja tärkeänä koulun ulkopuolella. Koulun musiikkitunneilla monia oppilaita taas ei voisi vähempää kiinnostaa, tehtävänarvokäsitykset ovat kokonaisuudessaan hyvin alhaiset.

Ongelmat liittyvät näin ollen todennäköisesti koulun musiikkitoimintaan, musiikin opiskelun luonteeseen tai työtapoihin, ei itse musiikkiin. Tehtävien valinnassa olisi huomioitava niiden merkityksellisyys oppilaan näkökulmasta. Pitäisi olla arvoa koulun ulkopuoliseen aitoon maailmaan. Pitää löytyä myös persoonallista merkitystä. Tehtävä tulisi nähdä tärkeänä ja hyödyllisenä, itsensä kannalta merkityksellisenä. (Ahonen 2004,163.) Opetuksen tulisi avartaa näkökulmaa musiikin erilaisiin ilmenemismuotoihin. Opettajan on löydettävä tasapaino oppilaiden valmiiden mieltymysten ja toisaalta niiden avartamisen välillä.

Mielenkiinto- ja hyötyarvoja sivuaa saavutusarvo, joka tarkoittaa toiminnan tai tehtävän tärkeyttä yksilölle, se kuvaa tehtävässä onnistumisen tärkeyttä minäkuvan tai hänen henkilökohtaisten tarpeidensa kannalta. Tehtävän saavutusarvo on sitä korkeampi, mitä tärkeämpää onnistuminen tiettyssä tehtävässä on yksilön suoriutumispaineisiin nähden (Aunola 2002, 108-109; Wigfield & Eccles 2000).

Hyötyarvo liittyy tehtävän välineelliseen merkitykseen. Näin ollen oppilas katsoo, että tehtävä on hänelle hyödyllinen joltain tiettyä tavoitetta varten. (Anttila & Juvonen 2004, 111; Wigfield & Eccles 2000). Alakoulussa hyötyarvot liittyvät oppilaiden käsityksiin opittavien asioiden hallinnasta tulevaisuuden kannalta. Hyötyarvot voivat liittyä myös lyhytaikaisiin tavoitteisiin. Oppilas tietää, että seuraavana vuonna samasta asiasta opiskellaan yhä haastavampia kokonaisuuksia ja nykyiset tiedot auttavat niiden oppimisessa. Puhuttaessa koulumusiikista hyötyarvot voivat liittyä musiikkiharrastukseen, jatko-opiskeluihin tai haaveeseen musiikista ammattina. Korkean akateemisen hyötyarvon saavuttamiseen koulumusiikki tuskin koskaan tulee yltämään peruskoulussa. Swanwickin (1988) mukaan oppilaiden kielteisiin asenteisiin koulumusiikkia kohtaan vaikuttaa yhtenä tekijänä se, että musiikkia ei pidetä yleensä tärkeänä oppiaineena (Swanwick 1988, 143). Tärkeämpää olisi saada oppilaat kokemaan koulumusiikin merkitykselliseksi, ja näin ollen kokea oppiaineen hyödylliseksi oman itsensä kannalta. Opettajan vastuu merkityksellisten kokemusten saavuttamisessa on suuri.

3.3 Asenteet koulumusiikkia kohtaan

Asenteella tarkoitetaan tutkimuksessa oppilaan myönteistä tai kielteistä suhtautumista musiikkiin, musiikinopiskeluun sekä opettajaan. Asenteiden muodostumiseen vaikuttavat monet ympäristötekijät, kuten perhe, toverit ja opettaja sekä yksilön omakohtaiset kokemukset. Oppilaan asenteet edistävät tai estävät innostumista ja motivoitumista koulun musiikinopetukseen. Jos oppilas kokee ympäristön suhtautuvan kielteisesti koulumusiikkiin ja omakohtaiset

kokemukset oppitunneilla ovat pääsääntöisesti negatiivisia, on myönteiselle suhtautumisella huonot edellytykset. Suhtautumistapaan, kuten motivaatioonkin, vaikuttavat edellä mainitut tehtävänarvokäsitykset sekä omat kykyuskomukset ja menestymisenodotukset.

Lapset saavat suuren osan itseensä liittyvistä asenteista, uskomuksista ja odotuksista sosiaalisesta ympäristöstään. Oppimisen kanavina toimivat niin mallioppiminen kuin läheisten aikuisten viestittämät lapsen ja suoriutumiseen liittyvät asenteet, uskomukset ja arvot. Opettaja voi toiminnallaan ja asenteillaan viestittää oppilailleen omia päämääriään, arvostuksiaan ja suhtautumistaan suoriutumiseen ja oppimiseen. Tutkimukset ovat osoittaneet, että opettajien oppimista koskevat yleiset uskomukset ja yksittäisiä oppilaita koskevat ennakoinnit ohjaavat heidän toimintaansa koululuokassa ja vaikuttavat oppilaiden motivaatioon ja suoriutumiseen. (Aunola 2002, 115-118.)

3.4 Opettaja ja oppimisympäristö motivaatioon vaikuttavina tekijöinä

Lapsuudessa ja nuoruudessa kotiympäristön vaikutus lapsen musiikilliseen kasvuun on suuri. Vanhempien ja sisarusten merkitys on tärkeä tuen ja kannustuksen muodossa (Kosonen 1996). Myös ikätoverit, opettajat ja muut läheiset voivat monin tavoin vaikuttaa musiikkiin suuntautumiseen ja harrastuneisuuteen (Ahonen 2004, 142). Ympäristötekijät rajataan tässä tutkimuksessa lähinnä kouluympäristöön.

Oppilaan tavoitteiden muodostumiseen vaikuttaa sekä yksilön oppimiskokemukset että koettu oppimisympäristö (Linnebrick & Pintrich 2001). Opettajalla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa oppilaansa opiskelumotivaatioon, koska se riippuu suuresti opiskelutilanteen, opiskeltavan aineen ja opiskelutehtävien merkityksestä oppilaille. Opiskelumotivaatio on kuitenkin niin moniulotteinen ilmiö, että opettaja ei voi mitenkään omalla toiminnallaan vaikuttaa kaikkiin oppilaidensa motivaatiotekijöihin. Lisäksi motivoituneetkin oppilaat saattavat aika-ajoin esittää kielteisiä uskomuksia, arvokäsityksiä ja asenteita. Myös oppiainekohtaiset erot yksittäisen lapsen motivoitumisessa voivat olla suuria.

Ketään ei voi nykykoulussa pakottaa kiinnostumaan musiikista ja oppimaan sitä. Opettaja voi kuitenkin toiminnallaan osin edistää kielteisestikin musiikkiin suhtautuvien motivoitumista. Opettajan tulisi tarjota oppilaille vaihtelevia ja henkilökohtaisesti merkityksellisiä tehtäviä, jotka ovat mielenkiintoisia ja oppiaineen kannalta hyödyllisiä. Musiikillisten tehtävien jakamisessa olennaista on oppilaantuntemus, jotta kullekin yksilölle löytyy sopivan vaikeustason

tehtäviä. Myös mahdollisuus osallistua tehtävien ja niiden suoritustapojen valintaan edistää oppilaan sitoutumista opiskeluun.

Opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus on yksi motivoituneen opiskelun tekijöistä (mm. Anttila & Juvonen 2004; Uusikylä 2006). Opettajan kiinnostus oppilaisiinsa, kyky ja erityisesti halu nähdä heidän tarpeitaan ja tavoitteitaan vaikuttaa osaltaan oppilaiden kokemuksiin oppimisympäristöstä ja ilmapiiristä. Opettajan tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, kuinka hän kohtelee taitavia ja vähemmän taitavia oppilaita. Jos musiikillisesti lahjakkaat oppilaat saavat aina loistaa taidoillaan ja saavat opettajalta erityistehtäviä, huonommille oppilaille voi syntyä käsitys, että heidän menestymättömyytensä johtuu heidän vain heidän taidoistaan. Hyväksyvässä ja myönteisessä vuorovaikutuksessa oppilas motivoituu ylläpitämään ja kehittämään osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla, musisoivan ryhmän jäsenenä toimien. (Ruokonen & Grönholm 2005, 88-89.) Tapa, jolla opettaja suhtautuu oppilaaseen, on tässä vuorovaikutussuhteessa tärkeä (Tulamo 1993, 101).

Lasten motivaation ja oppimistaitojen kehitykseen liittyvä tutkimus on osoittanut, että opetuksen vuorovaikutuksen laadulla on tärkeä merkitys varsinkin heikommassa lähtökohdissa olevien lasten taitojen ja motivaation myönteisessä kehityksessä. (Lepola ym. 2000.) Humanistinen opettaja luo luokkaan ilmapiirin, jossa oppilaiden tarpeet otetaan huomioon. Oppilaita autetaan hyväksymään itsensä, luomaan myönteistä minäkuvaa ja ymmärtämään omaa suhtautumistaan opiskeluun. Tavoitteena on oppilaiden sisäisen oppimishalun herättäminen. (Uusikylä 2006, 67.) Hyväksyvässä ja myönteisessä vuorovaikutuksessa oppilas motivoituu ylläpitämään ja kehittämään osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla, musisoivan ryhmän jäsenenä toimien.

Oppimisen eräänlaisia tuotoksia ovat paitsi todistuksiin saadut arvosanat myös opettajalta ja opiskelutovereilta saatu palaute – tarkoitukselliset keuhut ja moitteet sekä tiedostamattomat ilmeet, eleet ja suhtautumisen muutokset. Kaikkiin näihin kokemuksiin perustuen oppija vähitellen muodostaa oman käsityksensä opiskelluista asioista ja niiden merkityksestä itselleen. (Anttila & Juvonen, 2004, 8-10). Empaattinen opettajan näyttäisi voivan edistää oppilaan musiikillista minäkäsitystä myönteiseen suuntaan. Omalla toiminnallaan opettaja myös viestittää oppilailleen omia asenteitaan oppiaineen merkityksestä ja hyödyllisyydestä. Lisäksi se, minkälaisena opettaja pitää oppilasta musiikissa, vaikuttaa oppilaan kokemuksiin oppiaineesta. (Tulamo 1993, 147-148, 300.) Sekä usko opetuksen mahdollisuuksista, että myönteiset ennakoinnit tietyn oppilaan omista mahdollisuuksista heijastuvat opettajan tavassa ohjata lasta luokkatilanteessa. Tämä näkyy mm. runsaampana positiivisena palautteena, kiitoksena ja rohkaisuna. Opettajan yksittäisiin oppilaisiinsa liittämät uskomuksen näyttävät tutkimusten mukaan myös ennustavan muutoksia oppilaiden suoriutumisessa ja motivaatiossa. (Aunola 2002, 115-118)

3.5 Motivaation tilannekohtaisuus

Yksilön tehtävävalinnat, sinnikkyys ja suoriutuminen tietyssä tehtävässä pohjautuvat siihen, kuinka hyvin hän uskoo suoriutuvansa siitä ja kuinka hän sitä arvostaa. Tämä vaihtelee tehtäväalueittain, joten oppilas voi olla erittäin motivoitunut esimerkiksi kuvataiteessa ja musiikissa, mutta ei matematiikassa.

Järvelä (2001) on tutkinut tilannekohtaista motivaatiota ja siihen liittyen eri oppimiskonteksteissa viriäviä motivaatioprosesseja (Järvelä, 2001). Kukkonen (2003) puolestaan on käsitellyt tutkimuksessaan oppilaan minäkäsityksen tilannevaihtelua, oppiainesidonnaisuutta ja jatkuvuutta (Kukkonen 2003, 27). Tutkimustulokset havainnollistavat, miten oppilaan minäkäsitys ja motivaatio on nähtävissä samanaikaisesti tilannekohtaisena, jatkuvana ja oppiainesidonnaisena (emt., Marsh 1990). Tämä antaa aihetta pohtia oppilaiden minäkäsitysten ja motivaation muotoutumista eri oppiaineiden kontekstissa. Huomioivatko opettajat riittävästi oppilaan minäkäsityksen eriytymistä eri oppiaineiden alueilla?

Tähän vaikuttaa olennaisesti oppilaantuntemus, joka on erityisessä asemassa luokilla joissa opettajana musiikissa on luokan oma opettaja. Opettaja saattaa jättää huomiotta oppilaan erityisorientaation tiettyä oppiainetta kohtaan, jos hänellä on yleisesti käsitys oppilaan huonosta motivaatiosta muita kouluaineita kohtaan.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tarkoitukseni on tämän tutkimuksen avulla selvittää ja kartoittaa musiikin oppimismotivaation taustalla vaikuttavia tekijöitä. Tutkimusongelmana on, kuinka peruskoulun viidesluokkalaiset oppilaat suhtautuvat musiikinopiskeluun koulussa ja mitkä tekijät ovat yhteydessä tähän? Teoriataustana toimii odotusarvoteoria, jonka mukaan oppilaiden hyöty-, arvo- ja kompetenssikäsitykset vaikuttavat oppimismotivaatioon (mm. Wigfield & Eccles 2000). Itse motivaatio tai musiikkiin motivoituminen eivät näin ollen ole tutkimuksen kohteena, mutta toimivat teoreettisena lähtökohtana taustavaikuttajien mittaamiselle ja analysoinnille. Näin saadut tulokset antavat ajattelun aihetta oppilaiden asenteista, niihin vaikuttavista seikoista sekä oppimisympäristön ja opettajan mahdollisista vaikutuksista yksittäisen oppilaan asennoitumistapaan. Pääongelman selvittämiseksi etsitään vastausta kysymyksiin

- Kuinka tärkeänä oppiaineena oppilaat pitävät musiikkia?
- Kokevatko oppilaat koulumusiikin hyödyllisenä?
- Ovatko musiikkitunnit mielenkiintoisia ja mielekkäitä oppilaiden mielestä?
- Mitkä seikat vaikuttavat myönteisesti tai kielteisesti koulumusiikkiin suhtautumiseen?

Tutkimusongelmat sivuavat Anttilan (2006) tutkimusta peruskoulun kahdeksaluokkalaisten ja lukion ensimmäisen luokan oppilaitten suhtautumista musiikinopiskeluun koulussa. Tulokset eivät ole kuitenkaan vertailukelpoisia vastaajien suuren ikäeron ja otoskoon suuruuseron vuoksi. Anttilan tutkimus toimii näin viitekehysenä omalle tutkimukselleni.

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Vaikka tutkimuksen aineisto on suurimmaksi osaksi kerätty kvantitatiivisen kyselylomakkeen avulla, voidaan pienen ja harkinnanvaraisen otoksen sekä aineistonkeruumenetelmien (avoimet kysymykset, tutkimuskoulujen musiikkiluokkien havainnointi sekä keskustelu opettajien kanssa) johdosta sanoa, että tutkimus lähentelee tapaustutkimusta.

Tapaustutkimuksen luonteeseen kuuluu se, että tutkittavasta tapauksesta, tässä tutkimuksessa siis neljän koululuokan suhtautumisesta musiikkiin oppiaineena, pyritään kokoamaan monipuolisesti ja monella tavalla tietoja. Pyrkimyksenä on ymmärtää ilmiötä entistä syvällisemmin eikä niinkään pyrkiä yleistettävyyteen. Enemmän tutkimuksessa painotetaan sitä, mikä on yhteistä yksittäisille vastaajille ja vastaajaryhmille ja toisaalta minkälaisia erityispiirteitä tulokset tuovat julki. (Metsämuuronen 2005, 205.)

Pyrin saamaan mahdollisimman kattavan kuvan tutkittavasta ilmiöstä hyödyntämällä menetelmällistä triangulaatiota, eli käyttämällä useita aineistonkeruumenetelmiä. Tietojen keräämiseen käytin kyselylomaketta, johon osallistui kolmesta (3) eri koulusta yhteensä neljä (4) viidettä luokkaa. Lisäksi jokaisen tutkimusluokan musiikinopettajalle oli lyhyt kysely, jonka tarkoituksena oli saada käsitys opettajien näkemyksistä omasta musiikinopetuksestaan, opettamansa luokan oppilaista sekä musiikin asemasta kyseisessä koulussa. Kyselylomakkeissa oli sekä numeerisia että avoimia kysymyksiä. Lisäksi tutkimuksen aineistona hyödynnetään musiikkiluokkien fyysisen ympäristön havainnointia sekä keskustelua opettajien kanssa ennen ja jälkeen kyselyn suorittamisen. Määrällinen aineisto antaa yleiskuvan tutkittavasta ilmiöstä ja laadullinen aineisto tuo esiin oppilaiden henkilökohtaisia kokemuksia ja käsityksiä. Oppilaiden koulumusiikkia kohtaan kokemien asenteiden ja suhtautumisen tulkinnessa laadullisen aineiston merkitys korostui odotettua suuremmaksi.

Tutkimusnäytteessä oli mukana kolme (3) koulua ja se suunnattiin viidensien luokkien oppilaille (N=88). Kaikista vastaajista puhuttaessa vastaajien

numerusta (N=88) kuvataan isolla kirjaimella. Puhuttaessa vastaajaryhmistä, esimerkiksi luokkakohtaisista vastauksista, vastaajamäärää kuvataan pienellä kirjaimella (esim. n=22). Luokkia oli yhteensä neljä (4), joista kahta opetti sama opettaja. Koulut ja luokat valittiin harkinnanvaraisesti. Tutkimuksesta tehtäviä johtopäätöksiä ei voida yleistää tutkimusnäytteen ulkopuolelle pienen otoskoon ja harkinnanvaraisuuden vuoksi. Myös luokkataso on valittu harkinnanvaraisesti, Tulamon (1993) mukaan ikävuodet 8-11 näyttävät olevan tärkeitä musiikkiasenteiden havainnoimisen kannalta, koska tässä vaiheessa oppilaat alkavat ilmaista selvästi käsityksensä musiikin merkityksestä sekä koulussa että sen ulkopuolella (Tulamo 1993, 108). Ainoana kriteerinä koulujen valinnalle oli, että kaupungin musiikkiluokat eivät toimi kyseisessä koulussa. Näin näytteessä päästiin tilanteeseen, jossa tutkittavat luokat toimivat musiikin suhteen mahdollisimman neutraalissa ympäristössä.

5.1 Oppilaiden kyselylomake

Kyselylomaketta (LIITE 1) laadittaessa kiinnitin huomiota kaavakkeen rakenteeseen, helppolukuisuuteen ja ymmärrettävyyteen. Pyrin ottamaan huomioon myös kyselyyn käytettävän vastausajan, jonka suunnittelin yhden oppitunnin mittaiseksi (45 min). Näiden kriteerien saavuttamiseksi lomakkeen testasi ja arvioi yksi viides luokka koulusta, joka ei ollut mukana tutkimusnäytteessä. Tämän jälkeen tein kaavakkeeseen tarvittavat muutokset ymmärrettävyyden parantamiseksi sekä supistin kysymysten määrää. Oppilaiden kyselyn voi jakaa neljään osaan. Kysely mukailee Anttilan (2006) tekemää tutkimusta peruskoulun kahdeksaluokkalaisille sekä lukioikäisille. Olen muokannut siitä tutkimukseen ja ikäluokkaan sopivan sekä korostanut tiettyjä teemoja toisin kuin emt. tutkimuksessa. Anttila tutki opiskelijoiden opiskelumotivaatiota, käsityksiä ja suhtautumista musiikinopiskeluun koulussa. (Anttila 2006.)

Osio a

Ensimmäisessä osiossa pyydetään oppilasta valitsemaan hänelle tärkeimmät (3) ja vähiten tärkeät (3) oppiaineet sekä valitsemaan viidestä vaihtoehdosta se peruste, joka hänen mielestään kuvaa parhaiten sitä, miksi oppiaineet ovat hänen mielestään tärkeitä.

- 1 joissa olen hyvä
- 2 joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä
- 3 joista on minulle eniten hyötyä
- 4 joita opettaja pitää tärkeinä
- 5 jotka ovat mielenkiintoisimpia

Vaihtoehtoiksi on valittu viisi elementtiä, joiden perusteella oppilaat arvioivat odotusarvoteorian mukaan suhdettaan oppiaineisiin ja niiden tärkeyteen. Yhdeksi vastausvaihtoehdoksi olisi voinut liittää vielä vaihtoehdon 'joita kotona pidetään tärkeinä'. Tein tietoisin ratkaisun jättäessäni vaihtoehdon pois, koska vanhempien vaikutus oppilaaseen ja hänen suhtautumiseensa koulumusiikkia kohtaan on tutkimuksessani rajattu teoriataustaa lukuun ottamatta pois. Näin ollen oppilas, jonka mielestä tärkeimpiä oppiaineita ovat kotona tärkeinä pidetyt aineet, joutui nyt valitsemaan viidestä muusta mahdollisesta vaihtoehdosta.

Osio b

Toisessa osiossa kartoitettiin oppilaiden musiikillista harrastuneisuutta. Musiikkiharrastuksen laatua kysyttiin avoimella kysymyksellä, jonka vastaukset on ryhmitelty numeeriseen muotoon teemoittain analyysivaiheessa. Lopullisiksi harrastuksen muodoiksi kehkeytyi:

- 'soittaa soitinta'
- 'kuuntelee musiikkia'
- 'kuuntelee, soittaa ja laulaa' ja
- 'ei harrasta'

Avoin kysymysvaihtoehto tukee ja helpottaa analysointia, jolloin voidaan tarvittaessa eritellä tietyn oppilasryhmän tai yksittäisen oppilaan harrastuneisuutta tarkemmin. Avoimen kysymyksen etuna huomasin myös sen, että se antaa paremman kuvan siitä, mitä oppilaat pitävät musiikin harrastamisena.

Osio c

Kyselyn kolmas osio koostui 44 väittämästä ja kuvauksesta, joihin oppilaiden tuli valita itseään parhaiten kuvaava vaihtoehto asteikolla 1-5 jossa

- 1 = täysin eri mieltä
- 2 = vähän eri mieltä
- 3 =ei samaa eikä eri mieltä
- 4 = vähän samaa mieltä
- 5= täysin samaa mieltä.

Olen jaotellut osion c väittämät neljään eri teemaan seuraavasti odotusarvoteorian käsitteisiin nojaten.

Koulumusiikin arvoa, tärkeyttä ja hyötyä mittaavat väittämät

1. Musiikki on tärkeä oppiaine
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä
20. Luulen, että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena
33. Koulussani arvostetaan musiikkia
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla

Musiikkitunteja, mielenkiintoa ja orientaatiota mittaavaan osaan

3. Viihdyn koulussa
4. Nautin musiikintunneista
5. Jaksan yrittää musiikin tunneilla muita oppiaineita enemmän
6. Olen ahkera musiikintunneilla
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia
19. Innostun usein musiikintuntien tehtävistä
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla

Omia kykyjä arvioivaan osaan

10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat
13. Kykyne eivät pääse musiikintunneilla esille
21. Onnistun usein musiikintunneilla
22. Olen musikaalinen
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa
26. Luokkani on hyvä musiikissa
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisi vastauksen opettajan kysymykseen
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa

Opettajaan ja opettajan toimintaan liittyviin väittämiin

7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla

Osa väittämistä ei suoraan liity neljään yllä mainittuun teemaan, mutta olen sijoittanut ne parhaiten yhteensopivaan ryhmään.

Avoimet kysymykset

Avoimissa kysymyksissä oppilaat saivat vielä omin sanoin kuvailla suhtautumistaan koulumusiikkiin sekä musiikintunteihin. Kysymykset tukevat erityisesti osion c vastauksia ja antavat käsityksen siitä, kuinka oppilaat asennoituvat musiikinopiskeluun, mistä oppilaat musiikintunneilla pitävät ja mikä on heistä epämieluisaa. Kysymyksiä oli neljä.

1. Miksi pidät tai et pidä musiikintunneista ja musiikinopiskelusta?
2. Minusta musiikintunnit olisivat parempia, jos siellä...
3. Ikävintä musiikintunnilla on, kun...
4. Mukavinta musiikintunnilla on, kun ...

Avoimet kysymykset toivat esiin hyvin myös sen, kuinka vastaukset vaihtelivat luokkakohtaisesti sekä oppilaskohtaisesti.

5.2 Opettajien kysely

Opettajien kysely (LIITE 7) muodostui kahdesta osasta. Ensimmäisessä arvioitiin omaa opetusta sekä musiikin asemaa omassa koulussa. Osa omaa opetusta arvioivista kysymyksistä saattoi johtaa helposti vastaamaan sosiaalisesti suotavalla tavalla, koska opettajat olivat kasvokkain tekemisissä kanssani, vaikka vastasivatkin kyselyyn kirjallisesti ja itsenäisesti samaan aikaan, kun oppilaat täyttivät omiaan kaavakkeitaan. Kyselyn tulokset

antavatkin hedelmällisen mahdollisuuden verrata opettajan ja oppilaiden näkemuseroja opettajan toiminnasta musiikkitunneilla.

Toisessa osassa opettajat arvioivat onnistunutta ja motivoivaa musiikinopetusta oppilaan näkökulmasta. Näin voidaan verrata oppilaiden avoimissa vastauksissa esiin tulleita seikkoja opettajien käsityksiin siitä, mitä innostava ja motivoiva musiikinopiskelu oppilaan mielestä voisi olla.

5.3 Tutkimuksen kulku

Aineiston keruun suoritin keväällä 2010 keskisuudessa itäsuomalaisessa kaupungissa. Kaupungista valitsin kolme (3) koulua, joissa ei toimi kaupungin musiikkiluokat. Koulu M on yksisarjainen, Koulu S kaksisarjainen ja Koulu L kolmisarjainen. Yksisarjaisessa koulussa on vain yksi opetusryhmä/vuosiluokka kun taas kolmisarjaisessa koulussa on kolme saman vuosiluokkatason opetusryhmää, esimerkiksi 5a, 5b ja 5c. Näin ollen Koulu M on näytteen kouluista pienin, Koulu S keskisuuri ja Koulu L edustaa suurinta koulua. Luokkia kolmesta koulusta sain kyselyyn mukaan neljä (4) kappaletta ja luokkien koko vaihteli 19-25 oppilaan välillä (N=88).

Kyselyn kävin suorittamassa itse paikan päällä. Näin oppilaat saivat varmistuksen siitä, ettei heidän vastauksensa joudu muiden kuin tutkijan käyttöön. Ohjeistin kaikki luokat samoin suullisesti kyselyyn. Kyselyyn vastaamiseen oppilailla meni aikaa puolesta tunnista 45 minuuttiin. Opettajat suorittivat oman kyselynsä samaan aikaan kuin oppilaat. Opettajien kohdalla vastaaminen sosiaalisesti suotavalla tavalla oli todennäköisempää, koska olin henkilökohtaisesti tekemisissä heidän kanssaan. Oppilaiden palauttaessa kyselyä ehdin tarkastaa, että he ovat vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Näin pääsin tilanteeseen, ettei tyhjiä vastauksia ollut lainkaan.

Kyselyn yhteydessä kävin tutustumassa koulujen musiikkiluokkiin ja välineistöön, mutta tarkkoja muistiinpanoja esimerkiksi yksittäisten soittimien määrästä en tehnyt. Tutkimuksen kannalta oleellisempaa oli saada yleiskäsitys musiikkiluokasta fyysisenä ympäristönä. Olen hyödyntänyt myös opettajien kanssa käymiäni keskusteluja ennen ja jälkeen kyselyn suorittamisen. Kaikkien opettajien kanssa tähän oli mahdollisuus. Keskusteluja ei ole taltioitu sanasta sanaa, vaan niistä nousseet teemat kirjasin ylös keskustelujen jälkeen. Niitä on käytetty tukena tulosten analysoinnissa.

5.4 Aineiston käsittely

Tilastolliset analyysit suoritin SPSS 17.0 for Windows ohjelmalla. Aineiston vertailuun ja tarkasteluun käytin lisäksi Microsoft Excel-taulukointia, jolla on tehty myös tutkimuksessa esiintyvät kuviot ja taulukot. Kyselylomakkeen avoimelle kysymykselle musiikin harrastamisesta määrittelin luokitukset ja annoin niille numerokoodit. Myös ensimmäisen avokysymyksen tulos on muutettu numeerisen muotoon, näin oppilaat voitiin jakaa suhtautumistavan mukaan ryhmiin ja vertailla tuloksia ryhmien kesken. Tulososassa määrällisen aineiston analyysi perustuu yksinkertaisiin tilastollisiin menetelmiin, frekvensseihin sekä ristiintaulukointiin. Näytteen pienuudesta ja tutkimusotteen harkinnanvaraisuudesta johtuen tulokset eivät ole yleistettävissä tutkimuksen ulkopuolella. Ristiintaulukoinneista esiin nousseet korrelaatiot on jätetty tulosten raportoinnista pois samasta syystä. Harkinnanvarainen näyte ei edusta tapaustutkimuksena suurempaa joukkoa ja merkitsevyydet selittävien tekijöiden välillä on jätetty tutkijan omaan käyttöön sekä tukemaan tilastollista analyysiä.

Kyselylomakkeen lopussa olevat avoimet kysymykset olen kirjannut tekstinkäsittelyohjelmalla sanantarkasti korjaamatta kirjoitusvirheitä tai muuttamatta vastaajien sanamuotoja. Tulosten raportoinnissa on valikoituja sitaatteja teemoittain sekä luokkakohtaisten erojen yhteydessä. Sitaatin lopussa mainitaan oppilaiden sukupuoli, luokkakohtainen vastaajanumero sekä luokka.

Alkuperäisessä tutkimussuunnitelmassa avointen kysymysten tarkoituksena oli toimia lähinnä tuloksia tukevana osiona lisäten tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen edetessä juuri avointen kysymysten tulokset osoittautuivat odotettua tärkeämmäksi oppilaiden asenteiden ja kokemusten tulkitsemisessa. Vastaajien perusteluista löytyi yhteneväisyyksiä luokkakohtaisesti, yksittäisen luokan oppilaiden vastaukset antavat viitteitä oppituntien sisällön, luokan sosiaalisen ja fyysisen ympäristön sekä opettajan vaikutuksista koulumusiikin mielekkyys- ja hyötykokemuksiin sekä asenteisiin musiikin opiskelua kohtaan. Luokkakohtaisten erojen lisäksi havaittavissa oli yhteisiä musiikin opiskeluun liittyviä teemoja, jotka esiintyivät yhtäläillä kaikkien luokkien vastauksissa. Vaikka vastaukset olivat lyhyitä, niiden anti oli tutkimuksen kannalta hedelmällinen.

Opettajien kyselystä saadut vastaukset toimivat tuloksia tukevana materiaalina. Analysointivaiheessa kyselyn vastauksista on hyödynnetty tutkimuksen kannalta vain oleellimmat ja muut on jätetty huomiotta ja jää tutkijan omaan käyttöön.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimukseen osallistuneista oppilaista (N=88) tyttöjä oli 57 % (n=50) ja poikia 43 % (n=38). Luokkia kolmesta (3) koulusta sain kyselyyn mukaan neljä (4) kappaletta ja luokkien koko vaihteli 19–25 oppilaan välillä. Taulukko 1 tiivistää luokittaiset oppilasmäärät ja sukupuolijakaumat sekä koulut ja opettajien sukupuolet.

TAULUKKO 1 Luokat, koulut, opettajat (sukupuoli) ja oppilasmäärät sekä sukupuolijakauma

Luokka 1	Koulu L	Musiikinopettaja (N)	n=25	tyttöjä 16	poikia 9
Luokka 2	Koulu L	Musiikinopettaja (N)	n=19	11	8
Luokka 3	Koulu M	Luokanopettaja (M)	n=22	9	13
Luokka 4	Koulu S	Luokanopettaja (N)	n=22	14	8

Kahden luokan kohdalla (Luokka 3 ja Luokka 4) musiikkia opetti luokan oma opettaja. Luokat 3 ja 4 ovat eri kouluissa (Koulu M ja Koulu S). Luokka 1 ja Luokka 2 ovat samassa koulussa (Koulu L) ja heitä opetti sama musiikinopettaja, joka toimi koulussa alkuopettajana sekä musiikinopettajana useammalle luokalle. Kaikki opettajat olivat musiikkiin erikoistuneita luokanopettajia.

6.1 Oppiaineiden tärkeys

Ensimmäiseksi kyselyssä pyydettiin oppilaita valitsemaan oppiainelistalta omasta mielestään kolme (3) tärkeintä ja kolme (3) vähiten tärkeää ainetta koulussa (kysymykset a1 ja a2). Kumpaakin kysymystä varten oli oma oppiainelista, joista oppilaat ympäröivät kustakin kolme vaihtoehtoa.

Vastauksista voi päätellä, että oppilaat ovat ymmärtäneet kysymyksen ja vastanneet keskittyneesti, koska yhdessäkään tapauksessa ei ollut valittu samaa ainetta molempiin ryhmiin (tärkeät/ vähiten tärkeät).

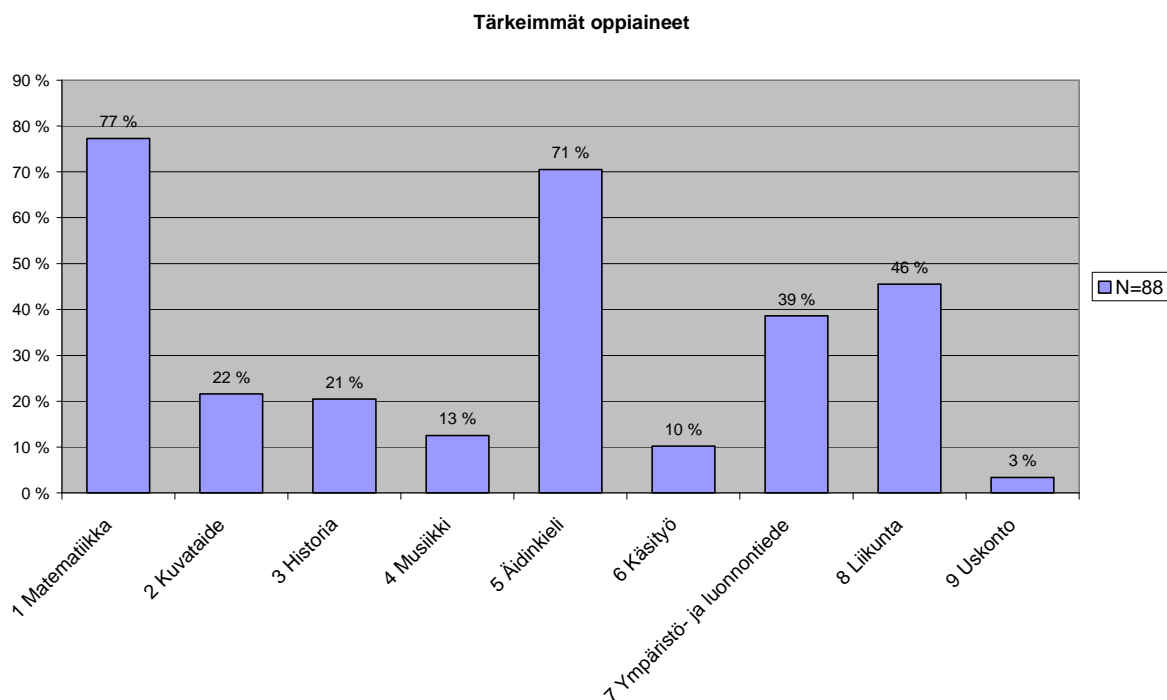
Vaikka kysely suoritettiin musiikkitunnilla, ei oppilaille ennen kyselyn alkua tarkennettu, että tutkimus käsittelee nimenomaan koulumusiikkia. Tämä ehkäisee osaltaan sitä, etteivät oppilaat vastaa tutkijaa miellyttääkseen sosiaalisesti suotavalla tavalla ja korosta koulumusiikin asemaa valitessaan tärkeimpiä oppiaineita. Erityisesti vastaaminen musiikkitunnilla olisi voinut vaikuttaa Luokka 1:n ja 2:n vastauksiin, koska kysely suoritettiin fyysisesti musiikkiluokassa, mitä kahdessa muussa kyselytilanteessa ei tapahtunut. Tuloksia tarkastellessa musiikkiluokka vastausympäristönä ei kuitenkaan näytä erityisesti nostaneen musiikin arvoa kyseisten luokkien kohdalla.

Tulosten yhdeksi mielenkiintoisimmista seikoista kohosivat luokkakohtaiset erot tärkeimpien ja vähiten tärkeiden oppiaineiden valinnassa. Vaikka eniten mainintoja saaneet oppiaineet (sekä tärkeimmissä että vähiten tärkeissä oppiaineissa) noudattivat melko yhtenäistä linjaa kaikkien luokkien kesken, jäljelle jääneiden aineiden kohdalla syntyi huomattaviakin eroja luokkien välille.

Tässä vaiheessa on syytä mainita virheestä joka kysymyksiin a1. ja a2. sisältyy, ja näin ollen heikentää tuloksen yleistä tulkittavuutta. Listalta, josta oppilaat valitsivat tärkeimmät ja vähiten tärkeät oppiaineet, puuttuu kokonaan vieras kieli tai kielet (peruskoulun viidennellä luokalla oppilailla on mahdollisesti A1 kielen lisäksi jo A2 kieli opiskeltavana). Myöskään mahdollisuutta valita vaihtoehtoa "muu, mikä?", ei ollut. Luontevasti vieraat kielet ja äidinkielen olisi voinut linkittää ryhmäksi kielet tai toisaalta mainita vieraat kielet erillisenä oppiaineryhmänä, jolloin valittavana olisi ollut kymmenen vaihtoehtoa nykyisen yhdeksän sijaan. Tutkijan virheestä johtuen vieraat kielet eivät näin ollen ole mukana kyselyssä. Hypoteettisesti voidaan arvioida aikaisempien tutkimusten ja käytännön kokemuksen valossa, että vieraat kielet olisivat nousseet todennäköisesti viiden tärkeimmän oppiaineen joukkoon, mutta tutkimuksen kannalta merkittävimmän oppiaineen, musiikin asemaa ne tuskin olisivat muuttaneet kummassakaan tapauksessa (kolme tärkeintä/ kolme vähiten tärkeää oppiainetta).

6.1.1 Tärkeimmät oppiaineet

Erot kahden tärkeimmän ja muiden vähemmän tärkeiden oppiaineiden välillä ovat huikkeen suuria sekä visuaalisesti (kuvio 1) että lukuina (taulukko 2). Tärkeimpien oppiaineiden valinnassa oppilaiden vastaukset noudattivat odotettua linjaa, jossa taito- ja taideaineet jäivät viimeisille sijoille. Liikunta kuitenkin nousi jopa hieman yllättäen kolmen tärkeimmän oppiaineen joukkoon. Tulosta on mielenkiintoista verrata Kivikosken (2005) pro gradu tutkimuksessaan saamiin tuloksiin oppilaiden (N=99) lempiaineista. Taito- ja taideaineet (liikunta, musiikki, käsityö ja kuvataide) olivat saaneet kolmen lempiaineen valinnassa 172 mainintaa, kun kaikkien lukuaineiden saama mainintojen määrä jäi 123 kappaleeseen. (Kivikoski 2005.) Näin ollen taito- ja taideaineiden suosio näyttäisi lempiaineina olevan erittäin korkealla lukuaineisiin verrattuna, mutta tärkeysjärjestyksessä ne jäivät viimeisiksi liikuntaa lukuun ottamatta.

KUVIO 1 Tärkeimmät oppiaineet (3) kaikkien vastaajien kesken (N=88)

Tärkeimmiksi aineiksi nousivat matematiikka ja äidinkieli, joiden valitsemisen välillä oli yhteys. Lähes kolmannes oppilaista valitsi sekä matematiikan että äidinkielen kolmen tärkeimmän oppiaineen joukkoon. Muiden oppiaineiden välillä vastaavaa yhteyttä ei ollut.

Matematiikan valitsi kolmen tärkeimmän oppiaineen joukkoon 77 % kaikista vastaajista. Matematiikan kohdalla luokkakohtaiset erot ovat verrattain pieniä ja sen asemaa tärkeimpänä aineena korostaa se, että se on noussut merkittävimmäksi kaikilla luokilla. Myös äidinkielellä on vahva asema kolmen

tärkeimmän joukossa, sen valitsi kaikista vastaajista 73 %. Äidinkielen kohdalla luokkakohtaiset erot ovat jo suurempia.

TAULUKKO 2 Tärkeimmät oppiaineet kaikkien vastaajien kesken sekä luokittain (N=88)

	Kaikki (N=88)	Luokka1	Luokka2	Luokka3	Luokka4
Matematiikka	77,30 %	76 %	78,90 %	72,70 %	81,80 %
Kuvataide	21,60 %	16 %	21,10 %	36,40 %	13,60 %
Historia	20,50 %	12 %	10,50 %	50 %	9,10 %
Musiikki	12,50 %	12 %	10,50 %	13,60 %	13,60 %
Äidinkieli	70,50 %	68 %	68,40 %	63,60 %	81,80 %
Käsityö	10,20 %	16 %	21,10 %	0 %	4,50 %
Ympäristö- ja luonnontiede	38,60 %	56 %	10,50 %	22,70 %	59,10 %
Liikunta	45,50 %	44 %	68,40 %	36,40 %	36,40 %
Uskonto	3,40 %	0	10,50 %	4,50 %	0

Tämän jälkeen kahden lukuaineen rinnalle kolmanneksi nousi liikunta, jonka valitsi kolmen tärkeimmän oppiaineen joukkoon kaikista vastaajista hieman alle puolet. Liikunnan nousuun kolmen tärkeimmän oppiaineen joukkoon vaikuttaa erityisesti yksittäinen luokka (Luokka 2), jonka oppilaista lähes 70 % oli valinnut liikunnan yhdeksi tärkeimmistä aineista. Luokka 2:n tulosta selittää nimenomaan tyttöjen maininnat. Luokka 2:n tytöistä (n=11) jopa yhdeksän (9) oli valinnut liikunnan tärkeimpien oppiaineiden joukkoon, kun luokan pojista (n=8) puolet (4) oli maininnut sen tärkeimpien joukkoon. Syytä Luokka 2:n tyttöjen erityisorientaatioon liikuntaa kohtaan ei tämän tutkimuksen puitteissa kuitenkaan saa selville. Oppiaineen tärkeyteen voi vaikuttaa esimerkiksi mielekäs liikunnanopettaja, mukavat liikuntatunnit tai harrastuneisuus liikuntaa kohtaan. Toki koululiikunnan tärkeyttä on painotettu viime vuosina sekä mediassa että erilaisissa tutkimuksissa, joten on mahdollista, että myös tämä on vaikuttanut oppilaiden asennoitumiseen liikuntaa kohtaan.

Sekä ympäristö- ja luonnontieto että historia erottuvat luokkakohtaisilla eroillaan. Ympäristö- ja luonnontiedon kohdalla luokat jakautuvat selkeästi kahteen ryhmään. Luokkien 1 ja 4 oppilaista yli puolet on valinnut ympäristö- luonnontiedon tärkeimpien joukkoon, kun Luokilla 2 ja 3 mainintoja on huomattavasti enemmän. Historia puolestaan erottaa joukosta yhden luokan. Luokka 3:n oppilaista puolet on pitänyt historiaa yhtenä tärkeimmistä oppiaineista, kun muiden luokkien oppilaista vain noin kymmenesosa on ollut sitä mieltä. Sama huomio historian kohdalla pätee myös kolmen vähiten tärkeän oppiaineen valinnassa, jota käsitellään seuraavassa luvussa tarkemmin.

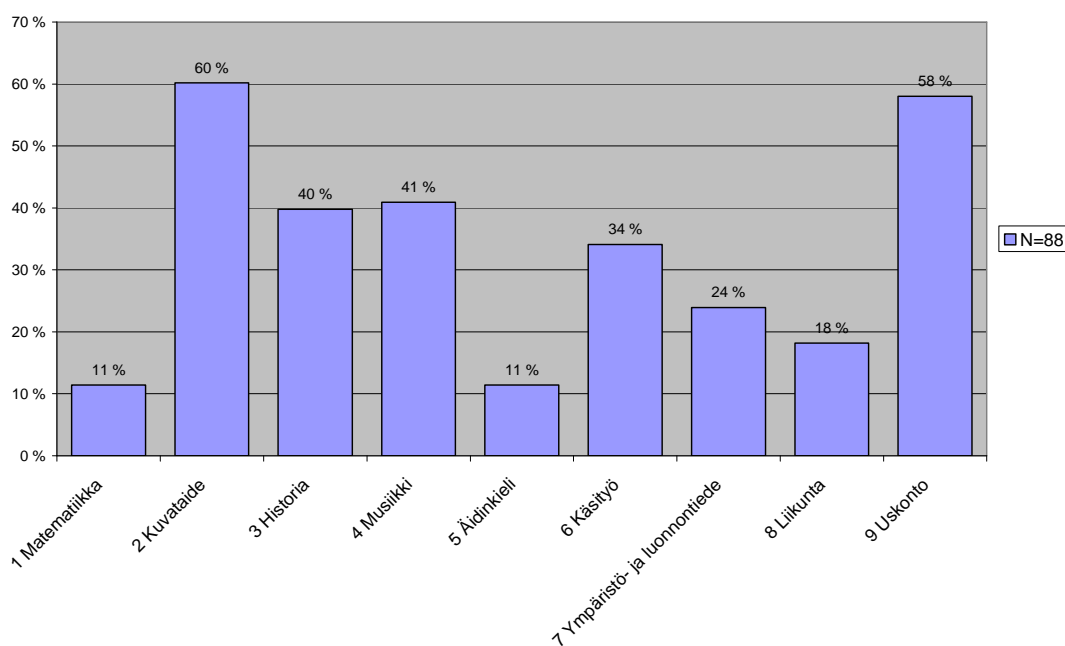
Uskonnon valitsi tärkeimpien aineen joukkoon kaikista vastaajista ainoastaan kolme (3) oppilasta ja se jäi näin ollen tärkeimpien aineiden listalla viimeiseksi.

Tärkeimpien oppiaineiden valinnassa taito- ja taideaineet liikuntaa lukuun ottamatta saivat odotetusti hyvin vähän mainintoja. Sama kuvio toistuu päinvastaisena vähiten tärkeiden oppiaineiden valinnassa, jota käsitellään seuraavassa luvussa, tosin kuvataiteen näkökulmasta tulos on ristiriitainen. Yhtäältä se on saanut enemmän mainintoja tärkeänä oppiaineena kuin käsityö ja musiikki, toisaalta se on saanut eniten mainintoja vähiten tärkeiden oppiaineiden joukossa.

Tulos sivuaa nykyistä taito- ja taideaineiden asemaa koulussa, joka selvästi on erittäin huono myös oppilaiden vastauksista päätellen. Kivikosken (2005) tuloksissa ilmeni taito- ja taideaineiden suosio lempiaineiden joukossa (Kivikoski 2005). Käsillä olevassa tutkimuksessa ilmenee, että niiden tärkeydestä oppilaat ovat jokseenkin päinvastaista mieltä.

6.1.2 Vähiten tärkeät oppiaineet

Vähiten tärkeissä oppiaineissa erot oppiaineiden välillä ovat huomattavasti pienempiä, kuin tärkeimpien aineiden kohdalla (kuvio 2, taulukko 3). Vähiten tärkeiden oppiaineiden valinnassa kuvataide ja uskonto ovat saaneet selkeästi eniten mainintoja. Kuvataiteen ja uskonnon välillä ero mainintojen määrässä on pieni. Kuvataiteen on valinnut vähiten tärkeiden joukkoon 60 % ja uskonnon 58% kaikista vastaajista.

KUVIO 2 Vähiten tärkeät oppiaineet (3) kaikkien vastaajien kesken (N=88)

Myös kolmannen ja neljännen oppiaineen, musiikin ja historian välillä ero on hyvin pieni, vain yhden prosenttiyksikön verran. Matematiikka ja äidinkieli saivat odotetusti vähiten mainintoja, tulos alleviivaa niiden asemaa tärkeimpinä oppiaineina.

Luokkakohtaiset erot ovat eräiden oppiaineiden kohdalla erittäin suuria. Erityisesti käsityö ja historia jakavat luokat kahteen osaan. Suurin ero on Luokka 2:n ja Luokka 3:n vastaajien välillä (taulukko 3).

TAULUKKO 3 Vähiten tärkeät oppiaineet kaikkien vastanneiden kesken ja luokittain (N=88)

	Kaikki (N=88)	Luokka1	Luokka2	Luokka3	Luokka4
Matematiikka	11,40 %	12 %	0 %	22,70 %	9,10 %
Kuvataide	60,20 %	60 %	57,90 %	45,50 %	77,30 %
Historia	39,80 %	64 %	68,40 %	0 %	27,30 %
Musiikki	40,90 %	48 %	42,10 %	45,50 %	27,30 %
Äidinkieli	11,40 %	4 %	31,60 %	9,10 %	4,50 %
Käsityö	34,10 %	20 %	0 %	50 %	63,60 %
Ympäristö- ja luonnontiede	23,90 %	28 %	10,50 %	40,90 %	13,60 %
Liikunta	18,20 %	12 %	21,10 %	31,80 %	9,10 %
Uskonto	58,00 %	52 %	68,40 %	45,50 %	68,20 %

Musiikki kohosi yhden oppilaan valinnan johdosta kolmen vähiten tärkeän oppiaineen joukkoon. Musiikin kohdalla Luokka 4 erottuu muista luokista. Luokkien 1, 2 ja 3 oppilaista 42-48% oli valinnut musiikin vähiten tärkeiden joukkoon kun Luokka 4:n kohdalla valinnan oli tehnyt vain 27% oppilaista.

6.1.3 Perustelut tärkeimmille oppiaineille

Kolmannessa oppiaineiden tärkeyteen liittyvässä kysymyksessä vastaajan piti valita viidestä vaihtoehdosta omaa käsitystään parhaiten kuvaava.

KUVIO 3 Vastausten jakautuminen kysymyksen a3 "Minulle tärkeimpiä oppiaineita ovat ne" (N=88)

Vastausvaihtoehto 2 "ne joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä" ei valinnut yksikään oppilaista. Oppiaineiden hyöty- ja mielenkiintoarvo jakoivat oppilaat kahteen yhtä suureen ryhmään, molemmat olivat saaneet 40% kaikista vastauksista. 18% valitsi vaihtoehdon "joissa olen hyvä" ja 2% oppilaista piti niitä oppiaineita tärkeinä, joita opettajakin heidän mielestään pitää. Luokkakohtaisesti suuria eroja ei ollut.

6.2 Musiikin harrastaminen

Musiikin harrastamista selvitettiin sekä numeerisesti että avoimella kysymyksellä. Numeerisesti kysyttiin musiikin harrastamista (kyllä/ei) sekä harrastamisen määrää viikossa. Lisäksi harrastajia pyydettiin lyhyesti kuvailemaan harrastuksen laatua (vastaustilaa kaavakkeessa oli kaksi riviä).

Kaikista vastaajista musiikkia ilmoitti harrastavansa 65%, loput 35% ei harrastanut. Tulosta voi verrata Kososen (1996) tutkimuksen tuloksiin, jossa 2/3

kahdeksaluokkalaisista (N=516) harrasti tai oli harrastanut musiikkia, vain kolmasosalla ei ollut musiikkiharrastusta. Tyttöjen ja poikien välillä harrastamisessa oli selvä ero. Tytöistä musiikkia ilmoitti harrastavansa 80% kun taas poikien joukossa harrastajia oli alle puolet (45%).

Harrastajien suurta kokonaismäärää nostaa se, että musiikin harrastaminen koettiin melko laveaksi käsitteeksi oppilaiden keskuudessa. Osasyynä tähän on todennäköisesti kysymyksenasettelu, jossa sulkeissa on annettu kolme jälkikäteen ajateltuna turhankin selkeää vaihtoehtoa. Näin kysymys johdattelee helposti vastaajan vastaamaan tietyllä tavalla, mikä tulosten luotettavuuden kannalta ei ole hyvä asia.

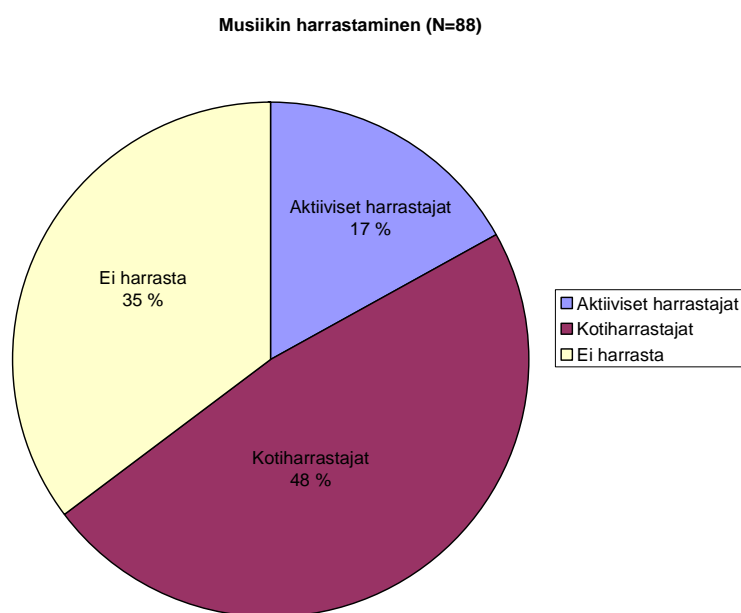
b1 Harrastatko vapaa-aikana musiikkia?

Kyllä 1 Ei 2

Jos harrastat musiikkia, kerro mitä (esim. soitat, laulat tai kuuntelet), ja ympyröi kuinka paljon viikossa harrastat

Toisaalta oli antoisaa huomata, että oppilaat kokivat harrastavansa musiikkia, vaikka eivät aktiivisesti esimerkiksi soittaneet soitinta tai laulaneet kuorossa. Tämä antaa viitteitä siitä, että musiikki eri muodoissa koetaan tärkeäksi vapaa-ajan vietossa.

Musiikin harrastamiseksi katsottiin kuuluvan sekä soittotunneilla käynti että musiikin kuuntelu, soittelu ja laulelu kotona. Tämä selvisi avoimista vastauksista, joissa harrastajat saivat lyhyesti kuvailla musiikkiharrastustaan. Vastausten perusteella harrastajat oli luontevaa jakaa kahteen selkeästi havaittavaan ryhmään: ”aktiiviharrastajat” ja ”koti-harrastajat” (kuvio 4).

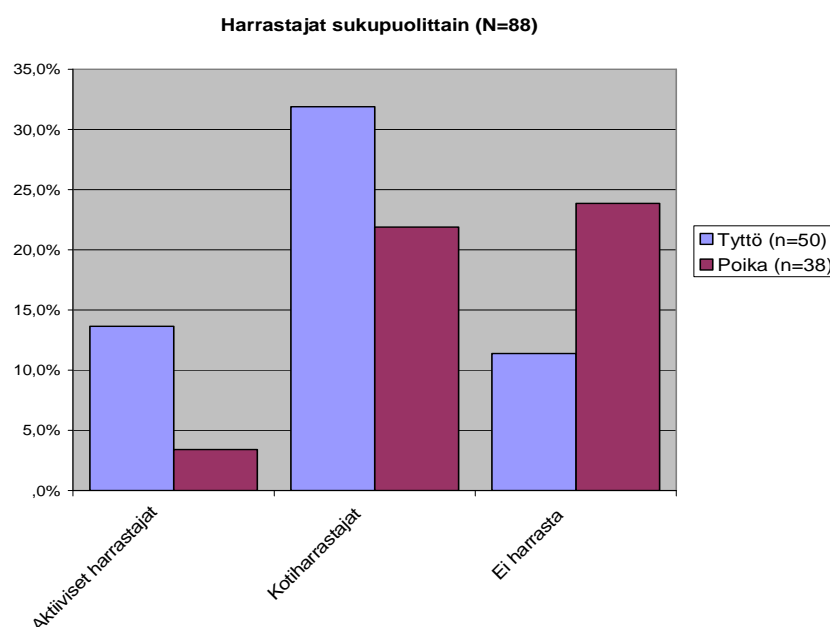

KUVIO 4

Musiikin harrastaminen kaikkien vastaajien kesken (N=88)

Kaikista vastaajista hieman alle viidesosa (17%) harrasti aktiivisesti ja tavoitteellisesti musiikkia, toisin sanoen kävi soittotunneilla. Soittimiksi mainittiin huilu, piano, sello, viulu, kitara sekä rummut. Tätä ryhmää kutsun nimellä ”aktiiviharrastajat”. Aktiiviharrastajista (n=15) 80% oli tyttöjä ja 20% poikia, joten soittotunneilla käynti oli selvästi tyttöjen harrastus.

Noin puolet kaikista vastaajista (48%) harrasti musiikkia kotona kuunnellen, laulellen ja soitellen. Tätä ryhmää kutsun nimellä ”kotiharrastajat”. Kotiharrastajista (n=42) kolmannes oli poikia ja kaksi kolmasosaa tyttöjä (kuvio 5).

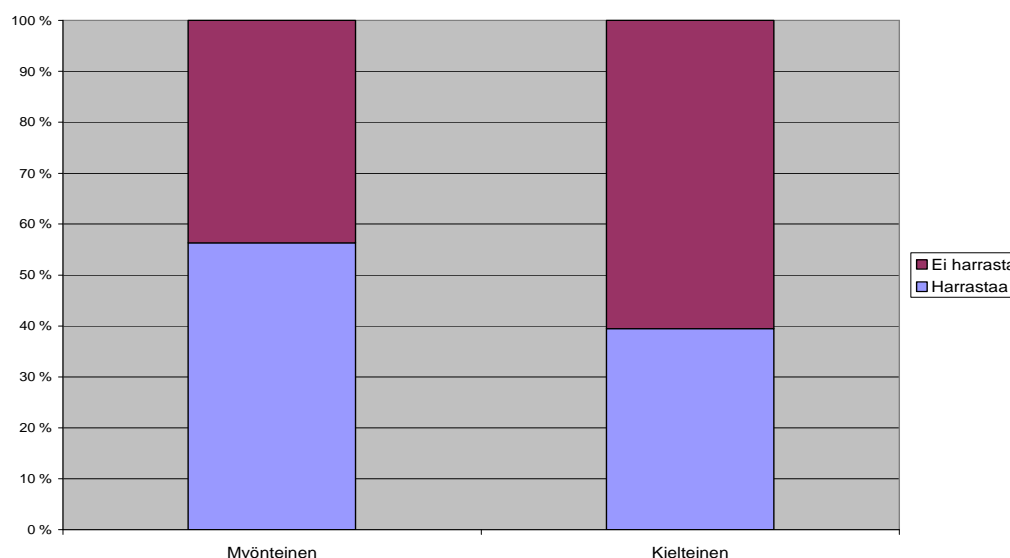

KUVIO 5 Musiikin harrastaminen sukupuolittain (N=88)

Toisaalta harrastamisen useutta kysyttäessä syntyy toisenlainen aktiivisten harrastajien ryhmä, jotka harrastavat musiikkia päivittäin. Kaikista harrastajista (n=57) musiikkia harrasti lähes joka päivä 56%. Tämä selittyy suureksi osaksi sillä, että musiikin kuuntelu kotona koettiin harrastuneisuudeksi oppilaiden keskuudessa.

Musiikkiharrastusta kuvaillessaan useat oppilaat, joiden harrastus sisälsi pääasiassa kuuntelua, olivat maininneet spesifejä musiikkityylejä, joita kuunneltiin. Vastauksista nousi esille mm. japanilainen pop, heavymetal, dubstep, drum'n'base sekä hardcore. Lisäksi oli mainittu erikseen artisteja, joita kuunneltiin paljon. Näin ollen osa musiikin ”kotiharrastajista” kuunteli

aktiivisesti tietyn tyylilajin musiikkia, kun taas osa vastaajista kertoi ympäripyöreästi kuuntelevansa musiikkia päivittäin.

Kuvio 6 Musiikkiin suhtautuminen ja harrastuneisuus (n=87)

Harrastuneisuuden ja koulumusiikkiin suhtautumisen välille ei syntynyt merkittävää korrelaatiota, vaikka harrastavista suurempi osa suhtautuikin myönteisesti koulumusiikkiin. 1/3 musiikkia harrastavista suhtautui koulumusiikkiin kielteisesti ja 2/3 myönteisesti. Vastaavasti harrastamattomista noin puolet suhtautui myönteisesti ja puolet kielteisesti koulumusiikkiin (Kuvio 6).

6.3 Osion C tulokset

Olen jaotellut osion C vastaukset neljään eri ryhmään, koulumusiikin arvoa, tärkeyttä ja hyötyä mittaavaan osaan, musiikkitunteja ja mielenkiintoa mittaavaan osaan, omia kykyjä arvioivaan osaan sekä opettajan toimintaan liittyviin väittämiin. Osa kysymyksistä ei suoraan liity neljään yllä mainittuun teemaan, mutta olen sijoittanut ne parhaiten yhteensopivaan ryhmään.

Jokaisen osion alussa on tiivistetty taulukko koko osion vastauksista. Tällöin vaihtoehdot 5 (olen täysin samaa mieltä) ja 4 (olen vähän samaa mieltä) on yhdistetty kuvaamaan myönteistä vastausta. Samaten kielteiset vastausluvut on yhdistetty vastauksista 2 (olen vähän eri mieltä) ja 1 (olen täysin eri mieltä). Vaihtoehto ”en ole eri enkä samaa mieltä” on lyhennetty vaihtoehdoksi ”EOS”, en osaa sanoa.

Kaikki väittämät eivät onnistuneet mittaamaan toivottua asiaa tai niiden merkitys jäi tutkimuksen kannalta olemattoman vähäiseksi. Näin ollen jokaista väittämää ei ole analysoitu yksityiskohtaisesti. Vastausprosentit on kuitenkin nähtävillä tulososan taulukoista ja lopussa olevista liitteistä (LIITE 1 (N=88) ja LIITE 2-6 (luokkakohtaiset vastaus%).

6.3.1 Koulumusiikin arvo ja tärkeys

Koulumusiikin arvostusta, tärkeyttä ja hyötykokemuksia on mitattu yhdeksällä väittämällä (taulukko 4). Lisäksi teemaa tukee avoimista vastauksista saadut tulokset, jotka on analysoitu erikseen.

TAULUKKO 4 Koulumusiikin arvo, tärkeys ja hyöty (N=88)

Kaikki (N=88)	Eri mieltä	EOS	Samaa mieltä
1. Musiikki on tärkeä oppiaine	36,4	18,2	45,5
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä	52,3	14,8	33,0
20. Luulen että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena	18,2	43,2	38,6
33. Koulussani arvostetaan musiikkia	22,7	31,8	45,5
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta	31,8	27,3	40,9
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena	83,0	11,4	5,7
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta	46,6	19,3	34,1
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan	62,5	13,6	23,9
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla	50,0	19,3	30,7

Väittämän c1. Musiikki on tärkeä oppiaine kohdalla samaa mieltä kaikista vastaajista oli 46%. Kuitenkin myös eri mieltä olevien vastaajien osuus (36%) on suuri, joten vaikka suurin osa vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa, kovin isoa eroa samaa mieltä ja eri mieltä olevien oppilaiden välillä ei ole. Lähes viidennellä osalla oppilaista ei ollut mielipidettä asiasta. Luokkakohtaisesti erot eivät olleet merkittäviä.

Verrattaessa tulosta eri oppiaineiden tärkeyttä mittaaviin tuloksiin (kysymykset a1. ja a2.), on tilanne erikoinen, mutta ei välttämättä ristiriitainen. Musiikki arvioitiin kaikkien vastaajien kesken kolmen vähiten tärkeän oppiaineen joukkoon, mutta kysyttäessä mielipidettä pelkästään musiikin tärkeydestä oli yllättäen lähes puolet vastaajista sitä mieltä, että musiikki on tärkeä oppiaine. Syitä tähän voi olla monia, mutta kysymyksenasettelulla voi olla osansa asiaan. Kysymyksissä a1. ja a2. oppilaiden piti pohtia kaikkien oppiaineiden kesken tärkeimpiä ja vähiten tärkeitä aineita, jolloin oppilaat valitsivat tärkeimmiksi

aineiksi matematiikan ja äidinkielen sekä liikunnan. Vaihtoehtoja oli useita ja oppiaineiden tärkeys piti suhteuttaa kaikkien vaihtoehtojen kesken. Tästä poiketen väittämässä c1. kysyttiin mielipidettä vain musiikin tärkeyteen oppiaineena. Tällöin oppilaat valitsivat useimmin vaihtoehdon 4 (vähän samaa mieltä), joka muodostui väittämän moodiksi. Näin ollen voidaan päätellä, että vaikka oppilaat eivät henkilökohtaisesti pidä musiikkia tärkeänä oppiaineena, se koetaan yleisellä tasolla jokseenkin tärkeäksi aineeksi. Samansuuntaisia vastauksia voisi olettaa syntyvän useiden vähemmän arvostettujen oppiaineiden kohdalla.

Luokanopettajan musiikkiin suhtautumista kysyttiin väittämässä c2. Väittäminen esitettiin käänteisenä, jolloin eri mieltä olevat otaksuivat luokanopettajan arvostavan musiikkia. Kaikkien vastaajien kesken suurin osa vastaajista, 83% uskoi, että oma luokanopettaja arvostaa musiikkia oppiaineena. Luokkakohtaisesti eroja kuitenkin syntyi jo enemmän kuin ensimmäisen väittämän kohdalla. Odotetusti ne luokat (Luokka 3 ja Luokka 4), joiden musiikkitunnit piti oma opettaja, arvioivat opettajan suhtautumisen musiikkia kohtaan erittäin arvostavaksi. Vastaavasti Luokka 1 ja Luokka 2 olivat yleisesti epävarmempia mielipiteissään, vaihtoehdon "EOS" valitsi monet oppilaista ja myös vaihtoehdot "vähän samaa mieltä" ja "täysin samaa mieltä" saivat enemmän kannatusta. Kysymyksen ollessa käänteisesti esitetty samaa mieltä olevat oppilaat olettivat, että luokanopettaja ei arvosta musiikkia.

Koulun rehtorin asennoitumista musiikkia kohtaan oppilaiden oli vaikea arvioida väittämässä c20 "Luulen, että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena". Tämä johtunee siitä, että oppilaat ovat hyvin vähän tekemisissä koulun rehtorin kanssa. Rehtorin vaikutus oppilaiden asennoitumiseen on todennäköisesti muutenkin vähäinen, koska monissa kouluissa rehtori koetaan lähinnä auktoriteetiksi, jonka merkitystä koulun käytännön opetustoimintaan oppilaiden voi olla vaikea hahmottaa. Huomiona voidaan kuitenkin todeta, että Koulussa L rehtori näyttää osoittaneen enemmän huomiota koulumusiikkiin, koska sekä Luokan 1 että Luokan 2 oppilaista valtaosa oletti rehtorin pitävän musiikkia tärkeänä. Vastaavasti Luokan 3 ja Luokan 4 oppilaat eivät suurimmaksi osaksi osanneet sanoa kuinka asia on.

Väittäminen c33. "Koulussani arvostetaan musiikkia" vastaukset antoivat viitteitä siitä, monet oppilaat eivät koe kouluyhteisön arvostavan musiikkia. Vaikka suurin osa (46%) yhtyi väittämään, yli viidesosa oppilaista oli eri mieltä ja vielä suurempi ryhmä ei osannut arvioida koulun yleistä arvostusta musiikkia kohtaan. Sosiaalisen yhteisön mielipide ja arvostuskäsitykset vaikuttavat oppilaaseen, sekä koulutasolla että luokkatasolla. Opettajien vastauksista päätellen opettajakunnassa musiikkia arvostettiin oppiaineena. Kaikki opettajat olivat valinneet vaihtoehdoksi väittämään "Opettajakunnassamme arvostetaan musiikkia" vaihtoehdon 4 (jokseenkin samaa mieltä). Musiikki näkyi opettajien vastausten perusteella myös koulujen juhlissa ja taito- ja taideaineiden asema kouluissa nähtiin opettajien mielestä hyvänä.

Koulutasolta luokkatasolle siirryttäessä oppilaat osoittivat entistä suurempaa erimielisyyttä väittämän kanssa. Kohdassa c11. "Luulen että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä" jopa yli puolet vastaajista oli eri mieltä. Vertaisten arvokäsitykset ja sosiaalinen paine voivat vaikuttaa merkittävästi yksittäisen oppilaan asenteisiin. Tosin aikuisten suhtautumistavalla on todettu olevan yhtäläinen vaikutus lapsen käsityksiin.

6.3.2 Hyöty

Oppilaiden koulumusiikkia kohtaan kokemia hyötykäsityksiä on mitattu väittämällä c42. "Musiikista on hyötyä tulevaisuuden kannalta" ja kielteisillä väittämällä c8. "Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta" sekä c17. "Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan". Ilahduttavaa on huomata, että kaikissa väittämässä valtaosa vastaajista suhtautuu musiikin hyötyyn myönteisesti.

Väittämä c8. "Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta" on hankalasti aseteltu kysymys, koska oppilaiden voi olla vaikea arvioida musiikin tuottamaa hyötyä muiden oppiaineiden opiskelun kannalta. Myös kielteinen asettelu vaikeuttaa kysymyksen hahmottamisessa, joten väittämä ei onnistunut mittaamaan haluttua asiaa. Näin ollen vastaukset jätetään vähemmälle huomiolle ja selkeytän kysymyksen lähtökohtaa. Perusteluna väittämälle oli hypoteettinen arvio ja omat kokemukset, joiden mukaan musiikkia integroidaan muihin oppiaineisiin suhteellisen vähän. Näin varsinkin luokissa, joita opettaa musiikissa muu kuin luokan oma opettaja. Näiden luokkien kohdalla opettajien välinen yhteistyö olisi hedelmällistä, jolloin musiikinopettaja voisi hyödyntää muiden oppiaineiden teemoja musiikinopetuksessa ja päinvastoin. Näin hyötyarviot yhteydessä muihin oppiaineisiin saattaisivat oppilaiden näkökulmasta muuttua myönteisemmiksi.

Hyötyarviot tulevaisuuden kannalta väittämässä c42. olivat kaikkien vastaajien kesken myönteisiä, moodiksi muodostui vaihtoehto "4, vähän samaa mieltä". Myönteisemmät arviot hyödystä oli Luokan 3 ja Luokan 4 oppilailla. Kyseisten luokkien vastaajista yksikään ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa ja suurin osa oppilaista oli vähän tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Vastakohtaisesti sekä Luokan 1 että Luokan 2 oppilaista joka kolmas oli valinnut vaihtoehdon "1, täysin eri mieltä" ja suurin osa oppilaista oli eri mieltä väittämän kanssa. Avoimet vastaukset tukevat tulosta.

Väittämä c17. "Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan" oli asettelultaan provosoiva, mutta antoi mielenkiintoisia tuloksia. Moodiksi muodostui ääri vaihtoehto "1, täysin eri mieltä". Kaikkien vastaajien kesken enemmistö, noin 63% oli sitä mieltä, että musiikkia pitäisi opiskella koulussa, 24% mielestä musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa, loput vastaajista ei osannut sanoa.

Väittämä c17. oli yhteydessä musiikkiin suhtautumisen kanssa. Myönteisesti musiikkiin suhtautuvista (n=54) lähes 90% mielestä musiikki kuuluu koulun oppiaineisiin. Vastaavasti kielteisesti suhtautuvista (n=33) 60% mielestä musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan.

Musiikkia yläluokilla halusi opiskella puolet kaikista vastaajista. Väittämän c27. "En halua opiskella musiikkia yläluokilla" kanssa samaa mieltä oli kuitenkin lähes kolmasosa oppilaista. Yläluokilla musiikki muuttuu pääsääntöisesti seitsemännen luokan jälkeen vapaaehtoiseksi valinnaisaineeksi muiden taito- ja taideaineiden kanssa koulun painotuksista riippuen. Valitettavan suuri osa koki näin ollen musiikin valinnan epätodennäköiseksi yläluokille siirryttäessä.

Oppilaiden kielteisille hyöty-, mielenkiinto- ja arvokäsityksille voi etsiä syitä monista tekijöistä. Näihin voivat vaikuttaa yhtäältä opettaja, musiikkituntien sisällöt ja työtavat, luokkaympäristö tai omat kyvyt musiikin alueella. Seuraavissa kappaleissa haetaan selityksiä näiden tekijöiden vaikutuksiin.

6.3.3 Musiikkitunnit

Musiikkituntien ilmapiiriä, oppilaiden orientaatiota musiikinopiskeluun ja koulunkäyntiin sekä musiikin mielenkiintoa ja suhdetta muihin oppiaineisiin on mitattu seuraavilla 12 väittämällä (taulukko 5).

Oppilaiden orientoitumista musiikinopiskeluun mitattiin väittämillä c5. "Jaksan yrittää musiikin tunneilla muita oppiaineita enemmän", c6. "Olen ahkera musiikkitunneilla", c14. "Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa", c19. "Innostun usein musiikkituntien tehtävistä", c24. "Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki" ja käänteisellä kysymyksellä c25. "Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan".

TAULUKKO 5 Musiikkitunteihin liittyvät väittämät (N=88)

Kaikki (N=88)	Eri mieltä%	EOS%	Samaa mieltä%
3. Viihdyn koulussa	20,5	15,9	63,6
4. Nautin musiikintunneista	31,8	12,5	55,7
5. Jaksan yrittää musiikin tunneilla muita oppiaineita enemmän	42,0	18,2	39,8
6. Olen ahkera musiikintunneilla	36,4	15,9	47,7
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa	42,0	15,9	42,0
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia	63,6	15,9	20,5
19. Innostun usein musiikkituntien tehtävistä	47,7	11,4	40,9
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki	39,8	11,4	48,9
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan	75,0	6,8	18,2
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla	38,6	12,5	48,9
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja	65,9	11,4	22,7
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla	52,3	19,3	28,4

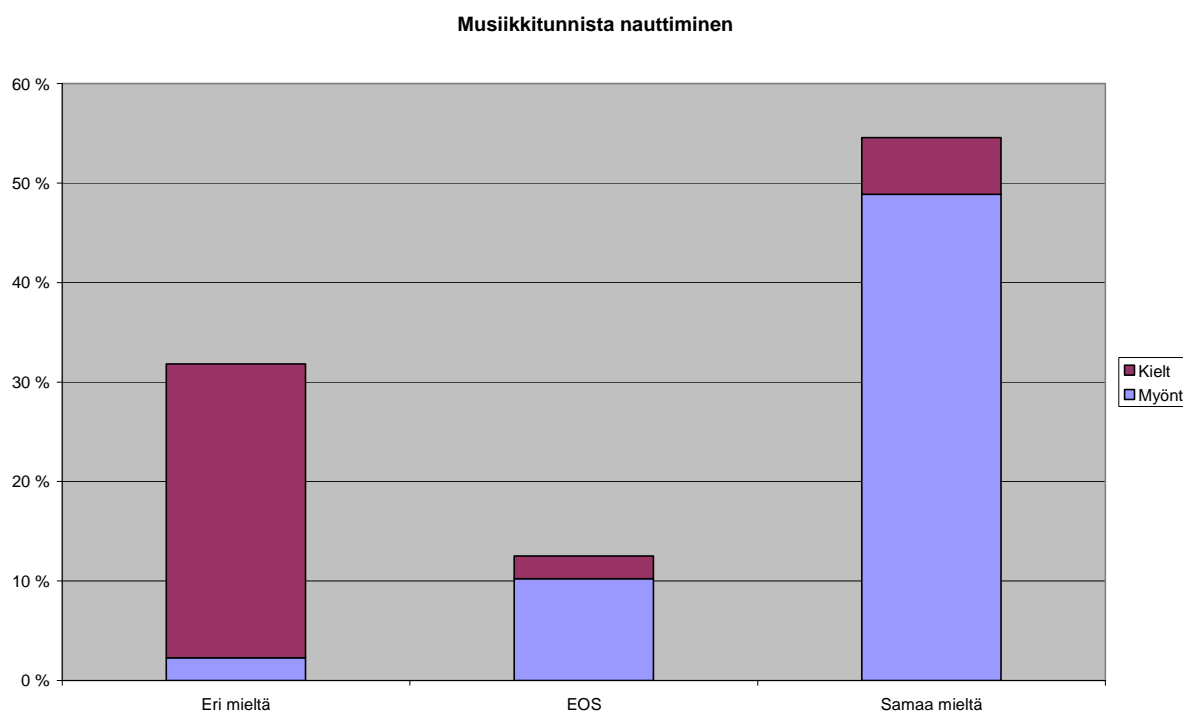
Muihin oppiaineisiin viittaavissa väittämässä (c5, c14, c16 ja c24) oppilaiden mielenkiinto ja orientaatio eivät näyttäisi erityisesti painottuvan musiikkiin. Suurta eroa samaa mieltä ja eri mieltä olevien välillä ei ole, mutta valtaosan mielipiteet viittasivat tähän suuntaan. Väittämät antavat suuntaa siitä, että muut oppiaineet kiinnostavat oppilaita enemmän, eivätkä he ole yritteliäämpiä musiikkitunneilla kuin muiden oppiaineiden tunneilla. Kysymyksenasettelulla on oma osansa vastausten suuntautumiseen. Kysymykset on tarkoituksenmukaisesti esitetty niin, että saadaan käsitys siitä, kuinka musiikkitunnit suhteutuvat muihin oppiaineisiin nähden. Vain viidennes oppilaista oli sitä mieltä, että musiikkitunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia, kun kaksi kolmesta oppilaasta oli eri mieltä väittämän (c16) kanssa.

Ilahduttavasti 75 % kaikista vastaajista oli eri mieltä väittämän c25. ”Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan” kanssa. Toisaalta lähes viidesosa kaikista vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa, näistä 10 oppilasta oli valinnut vaihtoehdon ”5 täysin samaa mieltä”.

”Innostun usein musiikkituntien tehtävistä” (c19) kanssa eri mieltä oli lähes puolet oppilaista (48%). Tämä antaa hälyttävän viestin musiikinopettajalle, vaikka 40% vastaajista kokikin innostuvansa tehtävistä usein. Tehtävistä innostumisen esteenä voivat olla oppilaiden mielestä epämiellyttävät työtavat tai liian vaikeat tehtävät. Innostusta voi latistaa myös oppilaiden vähäiset vaikutusmahdollisuudet oppitunneilla. Tulokselle löytyy tukea ja

lisäperusteluja avoimista vastauksista, joissa oppilaat arvioivat musiikkituntien mielekkyyttä ja parannusehdotuksia.

Väittämän c3. "Viihdyn koulussa" kanssa kaikista vastaajista samaa mieltä oli lähes 2/3. Eri mieltä väittämän kanssa oli joka viides oppilas. Kouluviihtyvyys näytti liittyvän musiikkitunneista nauttimiseen. Koulussa viihtyvät nauttivat musiikkitunneista, kun huonosti koulussa viihtyvät eivät. Yleinen kouluviihtyvyys näyttäisi tutkittavien joukossa yhtyvän myös suhtautumiseen koulumusiikkiä kohtaan. Koulumusiikkiin myönteisesti suhtautuvista (n=54) yli 80 % ilmaisi viihtyvänsä koulussa, kun kielteisesti suhtautuvista (n=33) vain 40 % viihtyi koulussa. Todennäköisesti oppilaat, jotka eivät viihdy koulussa, suhtautuvat kaiken kaikkiaan kielteisemmin oppiaineisiin. Taito- ja taideaineiden luonteen huomioiden kyseisillä oppiaineilla olisi hyvä mahdollisuus lisätä kouluviihtyvyyttä. Koulussa viihtyvät oppilaat pitävät musiikista, kun huonosti koulussa viihtyvät eivät koe musiikkia mielekkääksi oppiaineeksi.

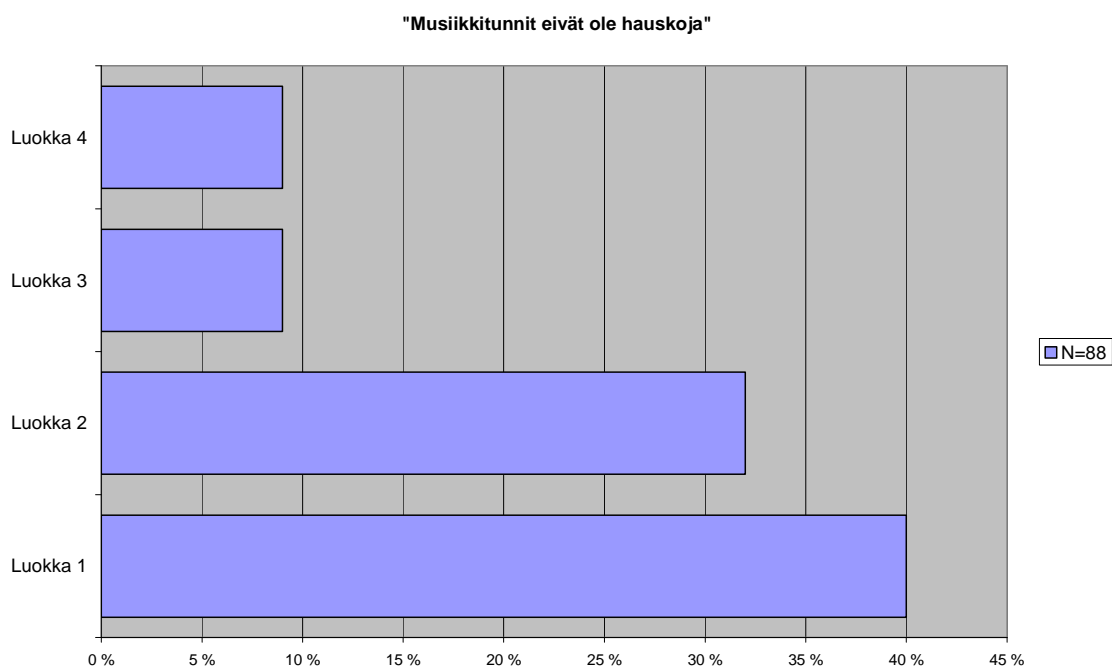
KUVIO 7 Musiikin tunneista nauttiminen ja musiikkiin suhtautuminen (myönteisesti suhtautuvat (n=54) kielteisesti suhtautuvat (n=33))

Musiikintunneista nautti yli puolet kaikista vastaajista, mutta huolettavan suuri osa ei kokenut nauttivansa. Lähes joka kolmas oppilas oli eri mieltä väittämän c4. "Nautin musiikkitunneista" kanssa. Musiikkitunneista nauttiminen ja koulumusiikkiin suhtautuminen olivat oletetusti yhteydessä toisiinsa. Musiikkiin myönteisesti suhtautuvista (n=54) oppilaista 44 oli samaa mieltä

väittämän kanssa. Vastaavasti kielteisesti suhtautuvista (n=33) 26 ei kokenut nauttivansa musiikkitunneista.

Muita oppitunteja rennommiksi musiikintunnit koki 49 % kaikista vastaajista. Luokkakohtaiset erot ovat kahden luokan kohdalla silmiinpistävän suuret. Luokan 1 oppilaista lähes 70 % oli eri mieltä väittämän "Musiikkitunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla" (c32) kanssa. Päinvastoin Luokan 4 oppilaista 77 % piti musiikkitunteja rennompina kuin muita oppitunteja.

Musiikkituntien hauskuutta arvioitaessa tulokset olivat samansuuntaisia, vaikka erot eivät olleet luokkien välillä yhtä suuria. Kaikkien vastaajien kesken kaksi kolmesta oppilaasta oli eri mieltä väittämän "Musiikkitunnit eivät ole hauskoja" (c35) kanssa. Vähiten musiikkitunnit olivat hauskoja Luokan 1 ja Luokan 2 oppilaiden mielestä. Erot ovat selvät verratessa Luokan 3 ja Luokan 4 vastauksiin. Pohtimisen arvoista on, vaikuttaako opettajan persoona musiikkituntien hauskuuteen, vai onko syynä jokin muu tekijä, esimerkiksi työtavat tai sisällöt vai kenties luokan sosiaalinen ympäristö?

KUVIO 8 "Musiikkitunnit eivät ole hauskoja" (väittämä c35) kanssa SAMAA MIELTÄ olevat luokkakohtaisesti (N=88)

6.3.4 Opettaja

Opettajan vaikutus oppilaan suhtautumiseen on yksi tutkimusongelmista. Opettaja viestittää omalla olemisellaan, käytöksellään, vuorovaikutuksellaan sekä omien mielipiteidensä julkituomisella omia asenteitaan ja suhdettaan oppiaineisiin. Myös oppiaineen hallinta ja ammattitaito välittyvät oppilaalle.

Kun opettaja kohtelee oppilaitaan hyvin, samalla luodaan parhaimmat edellytykset opiskelumotivaatiolle ja oppilas saattaa huomata, että ennakkokäsitykset omista kyvyistä tai oppiaineen vastenmielisyydestä ovat olleet turhia. Hyvä opettaja osaa eriyttää opetustaan, hän on myös tahdikas, eikä väheksy oppilaidensa kykyä saati korosta näiden huonoutta (Uusikylä 2006, 83-84).

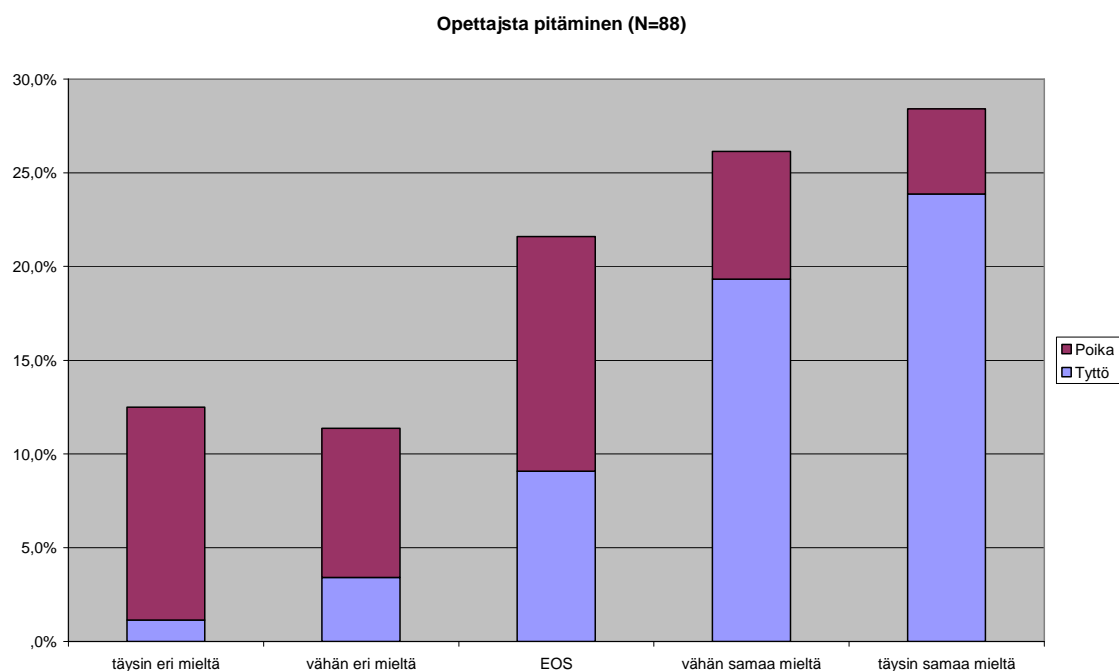
TAULUKKO 6 Opettajaan liittyvät väittämät (N=88)

Kaikki (N=88)	Eri mieltä%	EOS%	Samaa mieltä%
7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla	58,0	12,5	29,5
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla	56,8	33,0	10,2
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla	68,2	22,7	9,1
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta	79,5	13,6	6,8
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia	20,5	28,4	51,1
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan	65,9	21,6	12,5
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani	23,9	21,6	54,5
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	6,8	12,5	80,7
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin	14,8	9,1	76,1
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla	85,2	4,5	10,2

Musiikkitunneilla opettajastaan piti yli puolet oppilaista. Erityisen kielteisesti opettajaan suhtautui vain Luokan 2 pojat. Tämä tukee avoimista vastauksista esiin nousseita kielteisiä asenteita opettajaa kohtaan kyseisellä luokalla. Muiden luokkien kohdalla opettajaa kohtaan ei kohdistunut vastaavanlaista kielteisyyttä. Luokan 2 opettaja mainitsi ennen kyselyn suorittamista opetusryhmän olevan erityisen levoton luokan poikien käyttäytymisen takia. Kaikki kyseisen luokan pojat ovat olleet eri mieltä väittämän c34. "Musiikkitunneilla pidän opettajastani" kanssa.

Kaikkien vastaajien kesken tytöt suhtautuivat huomattavasti myönteisemmin opettajaansa. Tyttöjen kohdalla (n=50) opettajasta tykkäsi 76 %, kun pojista

(n=38) vain 26 % ilmaisi pitävänsä opettajasta (kuvio 9). Luokka 3 erottui poikien osalta erityisen myönteisesti suhtautuvana. Luokan 3 pojista (n=13) vain yksi (1) oli valinnut vaihtoehdon ”3, vähän eri mieltä”. Yli puolet (7) luokan pojista piti opettajastaan ja loput eivät osanneet sanoa. Luokkaa 3 opettaa miespuolinen opettaja.

KUVIO 9 Opettajasta pitäminen sukupuolittain (N=88).

Väittämä c30. ”Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan” kanssa samaa mieltä oli vain 13 % kaikista vastaajista. Joka kolmas oppilas oli eri mieltä väittämän kanssa. Tulosta tukee avoimissa kysymyksissä esiin noussut teema oppituntien parannusehdotuksista. Avoimissa vastauksissa monet oppilaat mainitsivat musiikkituntien olevan parempia, jos opettaja ottaisi oppilaiden toiveet huomioon, eikä laulettaisi vain ”lasten lauluja”.

Kuitenkin opettajien arvioidessa omaa opetustaan Luokan 4 opettaja oli ainut, joka ilmaisi vastauksessaan, etteivät oppilaat osallistu päätöksentekoon oppitunneilla. Muut opettajat olivat jokseenkin samaa mieltä väittämän ”Oppilaat saavat osallistua päätöksentekoon valittaessa aiheita, sisältöjä ja toimintatapoja musiikkitunneilla” kanssa. Oppilaiden käsitykset poikkesivat näin ollen opettajan käsityksestä melko paljon.

Väittämässä c7 (”Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikkitunneilla”) suurin osa kaikista vastaajista oli eri mieltä väittämän kanssa. Kuitenkin 30 % yhtyi väittämään. On tärkeää jakaa tunnustukset ja palkkiot siten, että ne eivät johda pelkkään sosiaaliseen vertailuun. Vaikka tunnustuksen antaminen onkin

tärkeää, olisi huolehdittava, että samat oppilaat eivät saa jatkuvasti tunnustusta ja muut jäävät sitä vaille.

Luokkatasolla oppilaat kokivat opettajan kehuva luokkaa sen onnistuessa musiikkitunnilla (c38). Vastaus kohtaa opettajien vastaukset väittämään "Annan palautetta koko luokalle musiikkitunnilla". Oppilaskohtaista palkitsemista opettajat eivät käytä oppilaiden vastausten perusteella. Lähes 70 % kaikista vastaajista on ollut eri mieltä väittämän c15 ("Opettaja palkitsee minua, kun onnistun musiikkitunnilla") kanssa. Oppilaat eivät myöskään kokeneet opettajan toruvan epäonnistumisien perusteella. 85 % vastaajista oli eri mieltä väittämän c43 kanssa.

6.3.5 Omat kyvyt

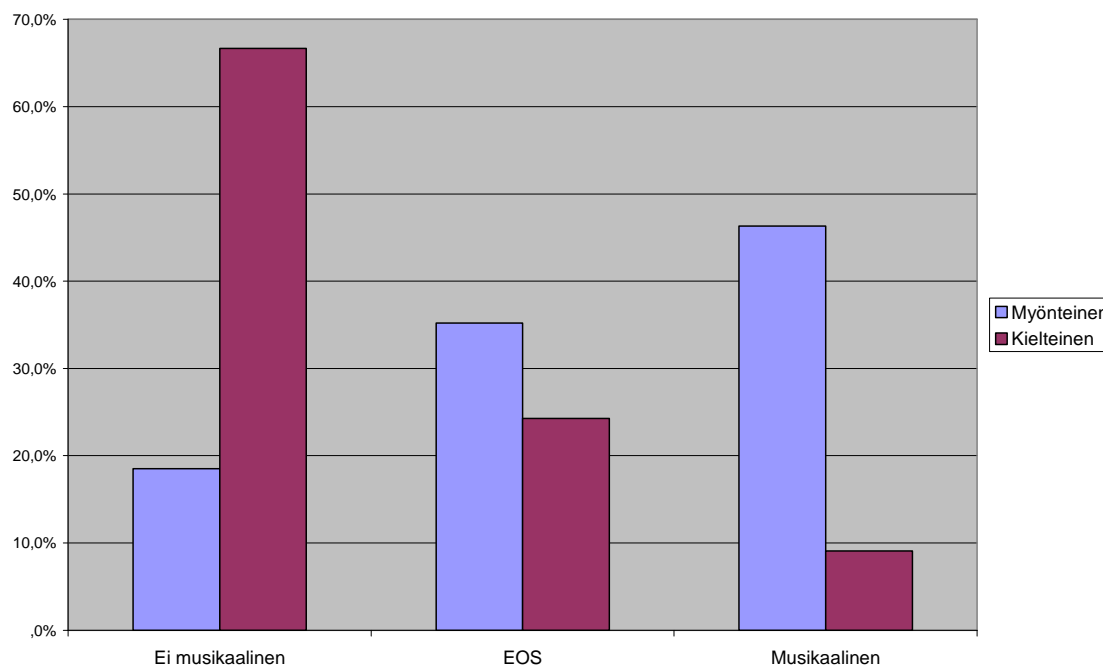
Omat kyvyt ja kompetenssiuskomukset ovat odotusarvoteorian mukaan yksi oleellisista tekijöistä hyvän oppimismotivaation syntymiselle. Oppilas, joka kokee menestyvänsä, motivoituu entistä enemmän. Menestymisen edellytyksenä ei musiikissa kuitenkaan pitäisi olla erityisosaaminen musiikin alueella, vaan jokaisella oppilaalla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet onnistua ja menestyä.

Jos opettaja antaa oppilaalleen palautetta, joka saa tämän uskomaan, että opiskelun tulosten heikkous johtuu oppilaan kyvyistä, sukupuolesta tai muusta peruuttamattomaksi koetusta tekijästä, oppilaan motivaatio, ponnistukset ja tulokset heikkenevät. Jos oppilas uskoo, että heikot tulokset johtuvat vain yrityksen puutteesta, tulokset usein paranevat. (Uusikylä 2006, 87.)

Kaikki (N=88)	eri mieltä%	EOS%	samaa mieltä%
10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa	45,5	33,0	21,6
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat	28,4	9,1	62,5
13. Kykyne eivät pääse musiikintunneilla esille	56,8	15,9	27,3
21. Onnistun usein musiikintunneilla	37,5	19,3	43,2
22. Olen musikaalinen	36,4	30,7	33,0
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa	40,9	29,5	29,5
26. Luokkani on hyvä musiikissa	28,4	22,7	48,9
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa	56,8	22,7	20,5
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa	52,3	13,6	34,1
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa	21,6	22,7	55,7
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisin vastauksen opettajan kysymykseen	47,7	6,8	45,5
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä	56,8	10,2	33
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa	17,0	22,7	60,2

TAULUKKO 7 Omat kykyuskomukset (N=88)

Väittämä c22. "Olen musikaalinen" jakoi kaikki vastaajat kolmeen lähes yhtä suureen osaan. Musikaalisia koki olevansa 29 oppilasta, omaa musikaalisuuttaan ei osannut arvioida 27 ja loput 32 oppilasta eivät kokeneet olevansa musikaalisia. Tyttöjen ja poikien välillä oli odotetusti eroa. Tytöistä (n=50) 44 % ilmaisi olevansa musikaalisia, kun vastaavasti pojista (n=38) vain 18 %. Poikien kohdalla 47 % ei kokenut olevansa musikaalisia. Neljäsosa musikaalisista (n=29) oli poikia ja 3/4 tyttöjä.

Kuvio 10 Musiikkiin suhtautumistapa ja musikaalisuus (myönteinen n=54, kielteinen n=33)

Koulumusiikkiin myönteisesti suhtautuvien (n=54) kohdalla musikaalisia koki olevansa 46 %, 35% ei osannut sanoa onko musikaalinen ja loput 19 % ei kokenut olevan musikaalisia. Vastaavasti kielteisesti suhtautuvien joukossa (n=33) kaksi kolmasosaa ei kokenut olevan musikaalisia. Hieman yli 2/3 "ei-musikaalisista" oppilaista suhtautui kielteisesti koulumusiikkia kohtaan. Musikaalisista suurin osa suhtautui myönteisesti (Kuvio 10).

Yli puolet kaikista vastaajista arveli, että luokkatoverit eivät pidä heitä hyvänä musiikissa. Vain 1/5 oppilaista oli samaa mieltä väittämän c29 ("Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa") kanssa. Arvioidessaan opettajan näkemystä omista kyvyistään (väittämä c23 "Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa") oppilaat olivat hieman positiivisempia, mutta tulokset olivat samansuuntaisia molemmissa tapauksissa.

Oman luokkansa osaamista oppilaat pitivät pääsääntöisesti hyvänä. Lähes puolet kaikista vastaajista oli samaa mieltä väittämän c26 ("Luokkani on hyvä

musiikissa”) kanssa. Myönteisimmät käsitykset luokkansa musiikillisen osaamisen tasosta oli Luokan 1 oppilailla, joista yli 70 % oli samaa mieltä. Negatiivisimmat arvioit olivat Luokan 2 vastaajilla, joista päinvastoin lähes 70% oli eri mieltä väittämän kanssa.

Omaa osaamistaan suhteessa luokan tasoon arvioidessaan oppilaat olivat varovaisia. Joka kolmas oppilas ei ollut osannut tai halunnut arvioida asiaa, vaan oli valinnut vaihtoehdon ”3 en samaa enkä eri mieltä” väittämässä c10 (”Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa”). Oppilaiden käsitykset omista kyvyistään laskevat iän myötä. Nuoremmilla oppilailla on Woolfolkin (2009) mukaan korkeampi minäkäsitys ja kyvykkyyssuskomukset, kuin vanhemmilla. Eräässä tutkimuksessa jopa 80% ykkösluokkalaisista piti itseään luokan parhaana oppilaana (Woolfolk 2009, 90).

Sekä tytöt että pojat olivat pääsääntöisesti sitä mieltä, että tytöt ovat poikia parempia musiikissa. Sekä pojista että tytöistä lähes 2/3 on ollut samaa mieltä väittämän c12 kanssa.

Harmittavan suuri osa kaikista vastaajista ei pitänyt tärkeänä musiikillista osaamista. Väittämä c31 (”Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa”) sai vain kolmasosan kannatuksen, kun yli puolet oppilaista oli eri mieltä. Tämä viittaa oppilaiden käsityksiin koulumusiikin tärkeydestä. Oppiainetta ja musiikillista osaamista ei pidetä tärkeänä kyselyyn osallistuneiden oppilaiden keskuudessa. Ilahduttavaa on kuitenkin huomata, että 60 % kaikista vastaajista toivoi kehittyvänsä musiikissa (c44 ”Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa”). Oman osaamisen tärkeys ja toiveet paremmaksi kehittymisestä eivät näin ollen kulje täysin käsi kädessä.

Vain alle puolet (43 %) oppilaista koki onnistuvansa usein musiikintunnilla. Noin viidesosa oppilaista ei osannut sanoa kuinka asia on ja loput (38 %) eivät kokeneet onnistuvansa usein (c21 ”Onnistun usein musiikkitunneilla”). Onnistumisen elämykset ovat olennainen osa hyvän oppimismotivaation syntymiselle. Musisoinnin ja kuuntelun yhteydessä saavutetut merkitykselliset kokemukset on mainittu opetussuunnitelmassa musiikinopetuksen tehtävissä. Jos oppilaat eivät koe onnistumien elämyksiä musiikkitunneilla, tavoite jää helposti saavuttamatta. Osaamista ja tätä kautta onnistumista pidettiin kuitenkin tärkeänä oppilaiden keskuudessa, kaikista vastaajista yli puolet oli sitä mieltä, että musiikkitunnilla on hienointa se, että huomaa osaavansa (väittämä c36). Avoimet vastaukset tukevat tulosta, onnistuminen ja osaaminen muotoutuivat yhdeksi teemoista oppilaiden arvioidessa mikä on mukavinta musiikkitunneilla.

Joka kolmas oppilas pelkäsi tekevänsä virheitä musiikkitunnilla. Tulos antaa kyseenalaisen kuvan oppituntien myönteisestä ja kannustavasta ilmapiiristä.

6.4 Avoimet vastaukset

Alkuperäisessä tutkimussuunnitelmassa avointen kysymysten tarkoituksena oli toimia lähinnä tuloksia tukevana osiona lisäten tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen edetessä juuri avointen kysymysten tulokset osoittautuivat odotettua tärkeämmäksi oppilaiden asenteiden ja kokemusten tulkitsemisessa. Vastaaajien perusteluista löytyi yhteneväisyyksiä luokkakohtaisesti, yksittäisen luokan oppilaiden vastaukset antavat viitteitä oppituntien sisällön, luokan sosiaalisen ja fyysisen ympäristön sekä opettajan vaikutuksista koulumusiikin mielekkäisyys- ja hyötykokemuksiin sekä asenteisiin musiikin opiskelua kohtaan. Luokkakohtaisten erojen lisäksi havaittavissa oli yhteisiä musiikin opiskeluun liittyviä teemoja, jotka esiintyivät yhtälailla kaikkien luokkien vastauksissa. Vaikka vastaukset olivat lyhyitä, niiden anti oli tutkimuksen kannalta hedelmällinen.

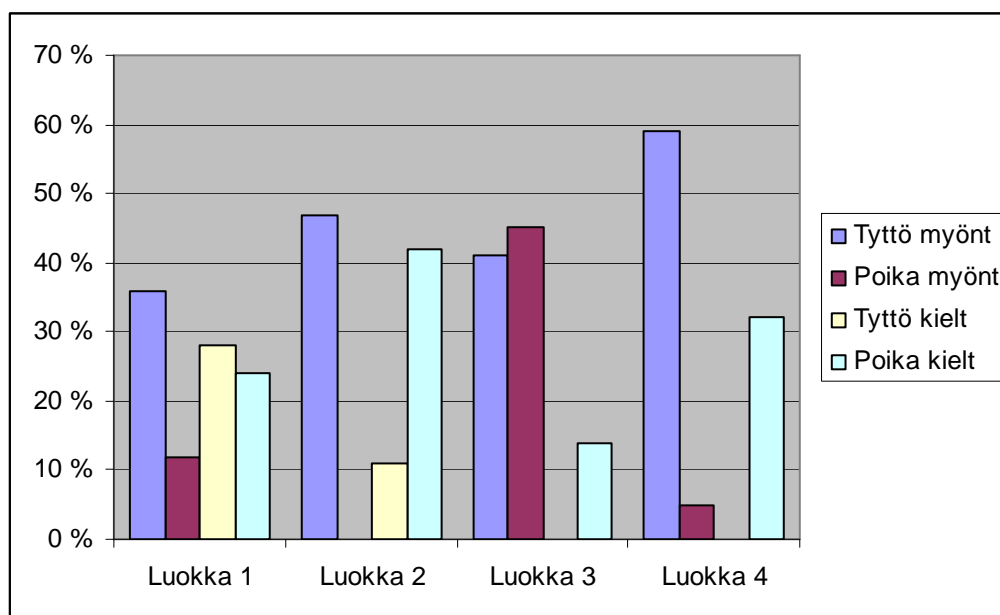
Avoimet kysymykset on analysoitu sekä laadullisin menetelmin että numeerisesti. Lähtökohtana analyysille oli selvittää millaisia teemoja kysymysten alle nousi ja kuinka yleisesti ne vastauksissa esiintyivät. Osalle teemoista on laskettu vastauksiin sisältyneiden mainintojen frekvenssit. Tämä helpottaa varsinkin luokkakohtaisten erojen tulkinnassa. Yksittäisten kysymysten kohdalla kaikkien mainintojen yhteismäärä voi ylittää vastaajamäärän, koska perusteluissa oli useissa tapauksissa mainittu enemmän kuin yksi tekijä. Esimerkiksi ensimmäisessä kysymyksessä ”Miksi pidät tai et pidä musiikin tunteista ja musiikin opiskelusta?” oppilaan vastauksessa saattaa olla maininta jopa kolmesta eri osatekijästä, jotka vaikuttavat musiikista pitämiseen.

6.4.1 Koulumusiikkiin suhtautuminen

Ensimmäisenä oppilailta kysyttiin miksi he pitävät tai eivät pidä musiikin opiskelusta koulussa. Vastausten perusteella oppilaat voitiin jakaa kahteen ryhmään, hieman tai täysin myönteisesti suhtautuviin ja kielteisesti suhtautuviin. Kaikista vastaajista (N=88) myönteisesti koulumusiikkiin suhtautui 54 oppilasta, 33 kielteisesti ja yksi (1) vastaajista ei osannut sanoa pitääkö musiikin opiskelusta vai ei. Tyttöjen ja poikien välillä ero oli selkeä, tytöistä (n=50) 80% ilmoitti pitävänsä koulumusiikista, kun poikien (n=38) kohdalla vastaava osuus oli 37%.

Luokat voidaan jakaa pitämiskokemusten valossa kahteen osaan. Kahden luokan kohdalla vähemmistö piti koulumusiikista ja vastaavasti kahdessa luokassa selkeä enemmistö suhtautui myönteisesti. Ensimmäisenä Luokka 1 ja Luokka 2, joiden oppilaista vain hieman alle puolet piti koulumusiikista. Näissä

luokissa pojat suhtautuivat selkeän kielteisesti, esimerkiksi Luokka 2:n pojista yksikään ei ilmaissut pitävänsä musiikin opiskelusta.

KUVIO 11 Musiikkiin suhtautuminen sukupuolittain ja luokittain (N=88).

Luokka 3:n ja Luokka 4:n oppilaista enemmistö taas piti musiikista ja musiikkitunneista. Luokka 4:n vastaajista 2/3 suhtautui myönteisesti, tosin pojista (n=8) vain yksi (1) ilmoitti pitävänsä ja loput seitsemän (7) suhtautuivat kielteisesti. Luokka 3:n oppilaista yli 4/5 suhtautui oppiaineeseen myönteisesti ja se erottui ainoana luokkana, jonka pojista (n=13) suuri osa (10 poikaa) ilmoitti pitävänsä musiikista. Näiden kahden luokan tytöistä yksikään ei suhtautunut kielteisesti koulumusiikkia kohtaan.

Vastaajajoukon pienuudesta johtuen tulokset eivät ole yleistettävissä, eikä näin ollen voida löytää yksiselitteisiä syitä luokkien kahtiajaolle. Sattuman osuus selittävien tekijöiden laajassa kirjossa on verrattain suuri näin pienessä otoksessa. Kuitenkin on mielenkiintoista havaita, että niiden kahden luokan kohdalla (Luokka 1 ja Luokka 2), joita musiikissa ei opettanut luokan oma opettaja, on suhtautuminen selkeästi kielteisempää. Luokanopettaja opetti musiikkia Luokka 3:ssa ja Luokka 4:ssä, joiden oppilaista valtaosa suhtautui myönteisesti musiikkiin. Luokka 3:n kohdalla poikien erityinen myönteisyys koulumusiikkia kohtaan herättää kysymyksen opettajan sukupuolen vaikutuksesta. Luokka 3:n opettaja on nuorehko mies, kun kolmen muun luokan kohdalla opettaja on nainen. Arviossa on kuitenkin oltava varovainen, koska esimerkiksi opettajan persoona ja suhtautuminen oppilaisiin sekä luokan ilmapiiri voivat selittää yhtäläillä oppilaiden asennoitumista.

6.4.2 Myönteisesti musiikkiin suhtautuvat

Perusteluissa musiikin opiskeluun myönteisesti suhtautuvat (n=54) viittasivat eniten musiikkituntien sisältöön (38 mainintaa). Suurimmaksi selittäväksi tekijäksi nousi laulaminen, soittaminen ja niissä kehittyminen. Oppilaiden vastauksissa painottui pääsääntöisesti henkilökohtainen nauttiminen musiikin tuottamisesta, soittamisesta ja laulamisesta. Näin ollen musiikkituntien sisältö vaikutti suuresti siihen, että musiikista pidettiin.

Pidän musiikista, koska siinä oppii soittamaan uusia soittimia ja laulamaan uusia lauluja (tyttö, 21, L1)

Pidän vähäsen koska saa oppia uutta ja kohtaa uusia lauluja (poika, 6, L3)

Pidän musiikista koska saa soittaa eri soittimia (poika, 19, L3)

- - - Musiikintunnilla parasta on laulaa ja soittaa. Huonointa on kerrata nuotteja tai aika-arvoja. Musiikinopiskelu on kivaa kun tietää soittamisesta enemmän (tyttö, 8, L2)

Vain kaksi oppilasta kaikista vastaajista oli maininnut erityisesti yhteissoiton ja - laulun perusteluksi musiikista pitämiseen. Molemmat oppilaat olivat samalla luokalla (Luokka 4).

Pidän niistä, koska saamme olla luovia ja soittaa ja laulaa yhdessä (tyttö, 15, L4)

Pidän, koska tunneilla saa laulaa ja soittaa eri soittimia muiden kanssa (tyttö, 16, L4)

Luokan opettaja oli ainut, joka mainitsi omassa avoimessa vastauksessaan, että motivoivaan musiikinopiskeluun oppilaan näkökulmasta liittyy juuri yhteismusisoinnin ilo.

Kun tajuaa, että yhteismusisointi kuulostaa hyöältä, muutama onnistunut yhteissoitto kantaa pitkälle (Opettaja, L4)

Myös opetussuunnitelmassa mainitaan vuosiluokkien 5-9 kohdalla erityisesti yhteismusisointi työtapanana musiikin eri osa-alueilla.

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa

(POPS, 2004.)

Musiikkituntien elämyksellisyyteen ja nautintoon viitattiin kymmenen (10) kertaa. Oppilaat kokivat nauttivansa musiikintunneista, osa vastaajista piti erityisesti oman luovuuden esille tuomisesta, osa taas painotti itseilmaisuuden merkitystä.

Pidän musiikista siksi että siinä saa ajan kulumaan, nauttimaan siitä ja eläytymään siihen (poika, 16, L3)

Pidän musiikintunneilla siitä, kun saa ilmaista itseään (tyttö, 10 L2)

Oma musiikillinen osaaminen ja harrastuneisuus mainittiin vastauksissa viisi (5) kertaa. Useampi kuin viisi musiikkiin myönteisesti suhtautuvaa kokee varmasti myös osaavansa musiikkitunnilla, mutta ei ole erityisesti maininnut sitä avoimissa vastauksissa. Musiikillinen osaaminen ja oma harrastuneisuus vaikuttivat erityisesti viiden oppilaan suhtautumiseen.

Pidän musiikkitunneista tosi paljon, koska olen harrastanut musiikkia ihan pienestä saakka - - - (tyttö, 13, L1)

pidän siitä, koska itsekin soitan soittimia (poika, 20, L1)

pidän musiikkitunneista koska ne ovat helppoja (tyttö, 5, L2)

Lisäksi myönteisesti musiikkiin suhtautuvien vastauksista nousi esiin musiikintuntien luonne rentoina ja hauskoina.

Se on hauskaa (tyttö, 3, L3)

pidän musiikista, koska tunnen itseni rennommaksi (poika, 8, L1)

Pidän siitä koska se on kivaa ja siinä oppii (poika, 9, L3)

Yksi oppilaista mainitsi erityisesti musiikin historian olevan syy pitämiseen. Kyseisellä luokalla (Luokka 3) oli ollut juuri musiikin historian jakso.

Musiikin historia on kiinnostavaa ja kivaa - - - (tyttö, 11, L3)

Viimeisin opiskelujakso näkyi myös muiden oppilaiden vastauksista. Vaikka yleinen suhtautuminen musiikkia kohtaan oli myönteinen, saattoi vastaukseen sisältyä yksittäinen kielteinen maininta. Luokka 1 ja Luokka 2 olivat juuri saaneet päätökseen musiikinteorian jaksot, jossa käsiteltiin mm. aika-arvoja ja nuotteja.

pidän musiikintunneista ja musiikinopiskelusta koska saa laulaa ja soittaa. En pidä ns. teoriasta (tyttö, 6, L1)

- - - Huonointa on kerrata nuotteja tai aika-arvoja (tyttö, 8, L2)

6.4.3 Kielteisesti suhtautuvat

Musiikkitunnit koettiin kielteisesti suhtautuvien joukossa tylsiksi ja hyödyttömiksi sekä liian ohjatuiksi. Oma osaaminen nousi yleisimmäksi teemaksi. Oma huonous ja musiikillisten kykyjen puute mainittiin kielteisesti suhtautuvien vastauksissa 15 kertaa, joka on noin puolet kielteisesti suhtautuvien määrästä (n=33). Myönteisesti suhtautuvien joukossa vain kuusi oppilasta mainitsi oman osaamisensa ja harrastuneisuutensa vaikuttavan erityisesti koulumusiikista pitämiseen. Omiin kykyihin viitattiin mm. seuraavanlaisilla vastauksilla.

En pidä siksi, että kaikki eivät ole musikaalisia (poika, 11, L1)

No en osaa kunnolla laulaa (tyttö, 2, L1)

- - - ja siellä on jotain ihme merkei joist ei ymmärrä mitään (poika, 13, L2)

En pidä musiikista koska en osaa musiikkia ja se on vaikeaa (poika, 3, L4)

Oppituntien sisältöön viitattiin kielteisesti suhtautuvien joukossa myös usein (13 mainintaa). Osan mielestä musiikin teoria koettiin epämiellyttäväksi ja vaikeaksi, toisten mielestä soittaminen ja laulaminen ja erityisesti typerät lauluvalinnat vaikuttivat heidän kielteiseen asennoitumiseensa.

en pidä, koska laulamme mielestäni typerä suomenkielisiä lauluja (poika 1, L1)

(en pidä) koska pitää laulaa tai soittaa (poika, 8, L3)

Tylsyys ja hyödyttömyys nousivat kolmanneksi suureksi teemaksi. Osan mielestä se oli jopa täysin turha oppiaine. Aikaisemmin on jo mainittu, että opiskelun kokeminen mielenkiintoiseksi, mielekkääksi tai arvokkaaksi on yksi motivoituneen opiskelun tärkeistä elementeistä. Jos opiskeluun liittyvät arvokäsitykset ovat alhaiset, motivoituminen toimintaan on vaikeaa. Kielteisesti suhtautuvien joukossa varsinkin pojat kokivat musiikintunnit erityisen tylsiksi ja musiikin turhaksi oppiaineeksi.

Se on tylsää, en muista paljon mitään (tyttö, 15, L1)

Musiikkia turhempaa ei ole edes nähty (poika, 3, L2)

En pidä. Musiikki on hyödytöntä ja ärsyttävää (poika, 6, L2)

Yksityiskohtana maininta, jossa oppilaan tuleva uravalinta vaikuttaa suhtautumiseen koulumusiikkia kohtaan.

Siitä ei ole hyötyä lentäjän ammatissa (poika, 5, L3)

Osan mielestä nimenomaan koulumusiikki on hyödytöntä ja tylsää, mutta kotona musiikkia harrastettiin. Koulumusiikin ja oppilaiden mielimusiikin

välillä oleva kuilu voi näin ollen vaikuttaa suuresti oppilaiden suhtautumiseen musiikkitunteja kohtaan.

*En pidä, koska musiikkia ei mielestäni tarvitse tulevaisuudessa paljoakaan.
Kuuntelen kyllä musiikkia kotona paljon - - - (tyttö, 10, L1)*

Koulussa musa on tylsää mut koton se on kivaa kun kuuntelen youtubesta räppii ja hiphoppii ja räpitän mukana (poika, 15, L3)

Swanwick (1988) on todennut pohtimisen arvoiseksi juuri sen, miksi musiikinopetukseen negatiivisesti asennoituvat oppilaat suhtautuvat kuitenkin koulun ulkopuolella musiikkiin myönteisesti. Ongelmat liittyvät siten koulun musiikkitoimintaan, ei itse musiikkiin. Opettajan ominaisuuksista riippumatta opetus koetaan pakollisena, jolloin oppilaan yksilölliset toiveet jäävät toteutumatta. (Swanwick 1988, 143, 144)

Opetuksen pakollisuuteen, liialliseen ohjaukseen ja opettajajohtoisuuteen viitattiin useissa kommentteissa. Sama teema toistuu myöhemmin oppilaiden parannusehdotuksissa.

En pidä siksi koska musiikki on tylsää ja me emme saa koskaan soittaa vapaasti edes minuuttia ja laulamme liikaa (poika, 19, L1)

En pidä, koska se on liian ohjattua (tyttö, 23, L1)

6.4.4 Oppilaiden parannusehdotukset musiikinopetukseen

Toisessa kysymyksessä oppilaat saivat jatkaa lausetta ”Musiikkitunnit olisivat parempia, jos”. Tärkeimmiksi teemoiksi nousivat työtavat, oppilaiden halu vaikuttaa sekä järjestyshäiriöt. Lisäksi toivottiin lisää tilaa ja erilaisia soittimia. Kolme (3) oppilasta ei halunnut muuttaa musiikkitunneissa mitään.

Olen yhdistänyt parannusehdotuksiin kaksi yhteistä teemaa kysymyksen ”Musiikkitunnilla ikävintä on” kanssa. Nämä ovat oppilaiden halu vaikuttaa oppitunneilla sekä järjestyshäiriöt musiikkitunnilla.

Ylivoimaisesti suurimmaksi vastaustyypiksi muodostui oppilaiden halu vaikuttaa laulettaviin ja soitettaviin lauluihin sekä työtapoihin. Uusikylä (2006) muistuttaa, että jos oppilailla on koulussa hyvin vähän oman työnsä hallinnan ja valinnan mahdollisuuksia, oppilaiden koulumotivaatio vähenee (Uusikylä 2006, 95). Kyselyyn osallistuneiden vastauksista päätellen lauluohjelmisto tuntuu oppilaista liian lapselliselta ja vanhanaikaiselta. Swanwickin (1988) mukaan musiikinopetuksen suurimpia ongelmia onkin se, että koulun musiikki eroaa usein vapaa-aikaan liittyvästä musiikista sekä sisällöllisesti että sosiaalisilta olosuhteiltaan (Swanwick 1988, 143, 144).

Laulettaisiin enemmän sellaisia lauluja, joita oppilaat saisivat päättää (tyttö, 12, L1)

Kaikki laulaisi kunnolla, ja laulettaisiin oppilaiden valitsemaa lauluja paljon (tyttö, 13, L1)

Lauletaan omasta mielestä kivoja kappaleita (tyttö, 14, L3)

Olisi kunnan kappaleita eikä lastenlauluja (poika, 4, L4)

Ei jää ylimääräistä aikaa omille ehdotuksille (poika, 11, L1)

Lauletaan liian lapsellisia lauluja (tyttö, 23, L1)

Lauletaan lasten kappaleita (tyttö, 6, L4)

Yksi luokka erottui joukosta edellä mainitun teeman alla. Luokka 3:n oppilaista vain yksi oli maininnut, että musiikkitunneilla pitäisi laulaa mukavampia ja oppilaiden valitsemaa kappaleita (muiden luokkien osalta mainintoja tuli huomattavasti enemmän). Pääosa kyseisen luokan oppilaista toivoi enemmän soittoa, laulua ja kuuntelua. Tähän vaikuttaa todennäköisesti musiikinhistorian jakso, joka luokalla oli juuri päättynyt. Voidaan olettaa, että musiikillista tekemistä, soittamista ja laulamista on ollut tavanomaista vähemmän ja sitä näin ollen toivottiin lisää.

Toisaalta myös kaikkien vastaajien kesken musiikkituntien työtapoihin toivottiin enemmän laulua, kuuntelua, soittoa ja erityisesti bändisoittimien soittoa. Laulamista, kuuntelemista ja soittamista yleisesti toivoivat enemmän tytöt. Bändisoittimien soittamista halusivat lisää erityisesti pojat.

Soitettaisiin enemmän kitaraa ja rumpuja (poika, 8, L1)

Saisi soittaa enemmän rumpuja ja kitaraa. Ei mitään kellopelejä!!! (poika, 20, L1)

Soitettaisiin enemmän bändisoittimia (poika, 5, L3)

Jos siellä soitettaisiin soittimia enemmän (poika, 14, L4)

Laulaminen nousi myös päinvastaisena ilmiönä oppilaiden vastauksissa.

Laulettaisiin vähemmän (tyttö, 17 L3)

Ei laulettais vaan katottais elokuvia ja ois rentoo (poika, 22 L1)

Myös vapautta soitettavien soittimien valinnassa toivottiin muutamien oppilaiden vastauksissa. Tämä sivuaa ensimmäisen kysymyksen yhteydessä esiin nousutta liiallisen ohjauksen ja pakollisuuden teemaa.

Saisi valita mitä soittaa eikä aina määrättäisi (tyttö, 10, L2)

Parannusehdotuksissa ja samoin ikävimmissä asioissa musiikkitunnilla mainittiin oppitunnin järjestyshäiriöt. Tämä teema nousi esiin erityisesti tyttöjen vastauksista, joissa ilmaistiin nimenomaan poikien häiritsevän opetusta. Myös osa pojista ilmaisi ikäväksi musiikkituntien järjestyshäiriöt, mutta mainintoja oli vähemmän kuin tytöillä.

Ei olisi poikia häsläämässä (tyttö, 23, L1)

Pojat eivät meluaisi koko ajan koska aikaa menee ja [opettaja] huutaa jatkuvasti pojille (tyttö, 3, L3)

Ei olisi niin paljon melua (tyttö, 11, L3)

Jotkut eivät häiritsisi (tyttö, 2, L4)

Pojat ei häiritsisi ja että laulettais ja soitettais enemmän (tyttö, 12, L4)

Pojat pälättävät koko ajan (tyttö, 5, L2)

Ei olisi hälisijöitä (poika, 16, L2)

Järjestyshäiriöiden vaikutus opettajaan koettiin myös ikäväksi asiaksi musiikkitunneilla. Oppilaat yhdistivät opettajan huutamisen ja "saarnaamisen" siihen, että luokka tai yksittäiset oppilaat käyttäytyvät huonosti.

Ope huutaa (poika, 9, L2)

Opettaja huutaa... mutta oma vika. jos ei osaa käyttäytyä tunnilla (poika, 16, L3)

Kaikki pälättää ja alkaa open saarna (poika, 16, L2)

Erityisen kielteisesti koulumusiikkiin suhtautui muutamat Luokka 2:n pojat. Heidän vastauksistaan välittyvä kielteisyys sekä koulumusiikkia että opettajaa kohtaan. Heidän mukaansa musiikkitunnit olisivat parempia mm., jos:

Olis eri ope (poika, 9, L2),

[Musiikkitunteja] ei olisi ollenkaan (poika, 13, L2).

Lisäksi parannusehdotuksissa nousi mielenkiintoiseksi Luokan 4 oppilaiden vastaukset musiikkiluokan pienuudesta sekä soittimien vähyydestä. Muiden luokkien vastauksista vastaavia teemoja ei noussut.

Olisi enemmän tilaa (poika, 9, L4)

Jos meillä olisi isompi luokka se olisi hausempaa ja enemmän soittimia (tyttö, 15 L4)

Olisi enemmän soittimia (samoja) (poika, 5 L4)

Kyselyn suorittamisen yhteydessä kävin tutustumassa jokaisen koulun musiikkiluokkaan ja välineistöön. Kiinnitin huomiota yleisellä tasolla tilan kuntoon, kokoon ja soittimistoon.

Koulussa L, jossa toimivat Luokka 1 ja Luokka 2, oli erillinen musiikkiluokka. Luokassa oli tilaa bändisoittamiseen ja muutenkin luokka vaikutti tilavalta. Oppilaiden vastauksissa ei tullut erityisiä mainintoja musiikkituntien fyysiseen ympäristöön tai soittimien puutteisiin.

Koulussa M, jossa toimi Luokka 3, tilanne ei ollut yhtä hyvä. Koulun musiikkiluokka toimi samassa tilassa tekstiilikäsityöluokan kanssa. Kuitenkaan

kukaan oppilaista ei ollut maininnut tilan huonoudesta parannusehdotuksissaan tai ikävimmissä asioissa.

Mielenkiintoiseksi nousee tässä suhteessa Luokka 4, jonka opetus tapahtui mielestäni tilavassa musiikkiluokassa, jossa soittimisto oli laajin ja monipuolisin. Erilaisia soittimia, sekä itse tehtyjä että hankittuja, oli monipuolisesti. Koulun musiikkiin erikoistuneet opettajat olivat käyneet ahkerasti kursseilla ja hankkineet tietotaitoa soittimien valmistamiseen itse sekä uusista koulukäyttöön soveltuvista rytmisoittimista.

Opettaja mainitsi luokkaa esitellessään, että tilat ovat liian ahtaat ja soittimiakin on melko vähän. Tämä ”nälkä kasvaa syödessä” ilmiö heijastui myös oppilaiden vastauksista. Luokka 4:n oppilaat olivat ainut ryhmä, jotka parannusehdotuksissaan halusivat paremmat tilat ja enemmän soittimia. Näin ollen voidaan päätellä, että opettajan mielipiteet musiikin opetuksen fyysisistä puitteista oli tarttunut myös oppilaiden ajatuksiin ja asenteisiin. Toisaalta Luokka 4:n oppilaat mainitsivat ainoan ryhmänä soittimien monipuolisen hyödyntämisen ja erilaisten soittimien soittamisen mukavaksi.

6.4.5 Ikävimmät ja mukavimmat asiat musiikkitunneilla

Ikävimmiksi asioiksi musiikkitunnilla mainittiin edellisessä luvussa mainittujen järjestyshäiriöiden ja omien vaikutusmahdollisuuksien puutteen lisäksi nokkahuilun soitto, musiikinteoria, laulaminen tai se, ettei lauleta. Eniten mainintoja sai kuitenkin omien kykyjen puute tai liian vaativa soitto- ja lauluohjelmisto.

Soitetaan liian vaikeita kappaleita (tyttö, 17, L3)

En osaa soittaa (poika, 3 L4)

Kun ei tunne osaavansa riittävästi (poika, 8 L1)

Ei osaa jotain (tyttö, 16 L1)

Meitä pakotetaan soittaa jotai ihamahotonta (poika, 14 L2)

En osaa hyvin nuotteja (poika, 6 L3)

Laulaminen koettiin ongelmallisena Luokan 1 oppilaiden keskuudessa. Muilla luokilla vastaavanlaisia mainintoja laulamiseen liittyen ei juuri tullut. Laulamiseen suhtauduttiin Luokalla 1 sekä kielteisesti että myönteisesti. Ikäväksi mainittiin yhtäältä se, että lauletaan ja toisaalta se, ettei voida laulaa kunnolla.

Laulamme (poika, 1 L1)

Lauletaan, se on tyhmää (poika 22, L1)

Meidän luokan tytöt on ärsyttäviä ja joutuu kuunnella niitten "laulamista" (tyttö 24, L1)

Jos emme voi laulaa (tyttö 4, L1)

Jos kaikki ei laula. Pojat ei koskaan suostu laulamaan kunnolla (tyttö 13, L1)

Jos pojat ei laula (tyttö 17, L1)

Nokkahuilun soittaminen sai hämmästyttävän paljon mainintoja kaikkien vastaajien kesken. Se koettiin ikäväksi asiaksi pääsääntöisesti poikien keskuudessa, mutta myös moni tytöistä mainitsi asiasta. Erityisen kielteisesti soittimeen näyttivät suhtautuvan Luokan 4 pojat. Opetussuunnitelmassa mainitaan melodiasoittimen soitto ja usein opettajat valitsevat juuri nokkahuilun sen helppouden ja huokeuden vuoksi. Nokkahuilusta on muodostunut osalle oppilaista koulumusiikin mörkö, ja kielteisyys soitinta kohtaan tuntuu olevan jopa osa koulukulttuuria oppilaiden keskuudessa. On pohtimisen arvoista, mistä järjestelmällinen kielteisyys kyseistä soitinta kohtaan johtuu ja onko sen opettaminen välttämättömyys nykykoulussa. Minkälainen merkitys oppilaille on kuunnella koko luokan peittävää kakofoniaa, kun kaikki yrittävät (tai eivät yritä) soittaa yhtä aikaa toisten mielestä liian vaikeita kappaleita, toisten turhautuessa ohjelmiston helppouteen?

Vain yksi kaikista oppilaista oli maininnut erityisesti nokkahuilunsoiton mukavaksi asiaksi musiikkitunneilla. Musiikkitunneilla mukavimmat asiat liittyivät oppilaiden mielestä musiikin tuottamiseen ja työtapoihin, mainintoja tuli eniten soittamiseen, laulamiseen ja kuunteluun liittyen. Erityisesti bändisoitto ja erilaisten soittimien soitto koettiin mielekkääksi tekemiseksi. Myös oppituntien haastavuus koettiin mukavaksi asiaksi.

saa soittaa bändisoittimia ja ei ole liian helppoa (tyttö, 2 L2)

lauletaan ja soitetaan nokkahuilua (tyttö, 14 L3)

saa laulaa ja soittaa ryhmässä sekä mikeissä (tyttö, 16 L4)

saamme soittaa kaikenlaisia soittimia (tyttö, 15 L4)

saa laulaa ja soittaa soittimia (muuta paitsi nokkahuilua)(tyttö, 19 L4)

pääsee soittamaan kitaraa (poika, 13 L2)

soitamme luokan soittimia (poika, 16 L2)

Onnistumisen ja oppimisen kokemukset saivat mainintoja monilta oppilailta. Maininnoista nousi esiin oma onnistuminen ja muutamat oppilaat olivat

maininneet esteettisen kokemukset, kun luokan yhteissoitto kuulostaa hyvältä. Myös uuden oppiminen koettiin mukavana asiana.

Onnistun soitossa (poika, 3 L4)

luokka osaa jonkun hyvän kappaleen todella hyvin ja se kuulostaa hyvältä (tyttö, 6 L4)

onnistuu (poika, 2 L3)

kun osaa soittaa oikein (poika, 8 L1)

saa oppia musiikista (tyttö, 17, L1)

Opettajien avoimissa vastauksissa Luokan 4 opettaja oli mainittu erityisesti yhteissoiton ja siinä onnistumisen jatkoksi väittämälle ”Oppilas koee musiikinopetuksen onnistuneeksi ja musiikin opiskelun motivoivaksi”.

kun tajuaa, että yhteismusisointi kuulostaa hyvältä, muutama onnistunut yhteissoitto kantaa pitkälle (Opettaja, L4)

Yhteissoitto on noussut ainoastaan kyseisen luokan oppilaiden vastauksissa esiin. Todennäköisesti Luokan 4 opettaja panostaa yhteismusisointiin enemmän, kuin muiden luokkien opettajat.

Kielteisenä vastauksena kysymykseen ”Mukavinta musiikkitunnilla on” yleisin oli ”ei mikään”. Erityisen kielteisesti suhtautuivat edelleen Luokan 2 pojat, joiden vastaukset olivat tätä luokkaa.

Ope lähtee monistamaan tehtäviä tai joutuu muuten pois luokasta (poika 9, L2)

Se on peruttu (poika, 14 L2)

Mukavimmat asiat musiikkitunnilla oli jätetty viimeiseksi ajatuksena, että oppilaille jäisi päällimmäisenä kyselystä mieleen mukavimpien asioiden pohtiminen musiikkitunneilla. Vaikka osa oppilaista ei ollut keksinyt musiikkitunneista mitään mukavaa, valtaosa oli vielä viimeisen kysymyksen kohdalla osannut mainita mukavia asioita musiikkitunteihin liittyen.

7 POHDINTA

Tutkimuksen tärkeimpänä tutkimusongelmana oli selvittää, kuinka neljän peruskoulun viidennen luokan oppilaat suhtautuvat musiikinopetukseen ja -opiskeluun koulussa sekä kartoittaa tähän vaikuttavia tekijöitä. Tulokset eivät ole yleistettävissä tutkimuksen ulkopuolelle, mutta ne antavat viitteitä siitä, minkälaisia käsityksiä oppilailla voi koulumusiikista olla.

Tulosten valossa hälyttävän suuri osa oppilaista suhtautuu koulumusiikkiin kielteisesti. Aktiiviharrastajien kohdalla suhtautuminen oli myönteistä, mutta kotona musiikkia harrastavien kohdalla sekä myönteisesti että kielteisesti suhtautuvien määrässä ei ollut suurta eroa. Musiikkia harrastamattomien kohdalla erot olivat vielä pienempiä, puolet harrastamattomista suhtautui myönteisesti ja puolet kielteisesti koulumusiikkiin. Musiikki näyttäisi olevan monelle oppilaalle vapaa-ajalla tärkeää ja sen parissa vietetään viikossa paljon aikaa. Koulussa musiikkiin kuitenkin suhtaudutaan kielteisesti. Syitä suhtautumiseen on siis haettava koulun musiikkitoiminnasta.

Swanvick (1988) on todennut, että yhtenä syynä oppilaiden kielteisiin asenteisiin koulumusiikkia kohtaan on se, että musiikkia ei pidetä yleensä tärkeänä oppiaineena. Lisäksi hän on todennut yli kaksi vuosikymmentä sitten, että musiikinopetuksen suurimpia ongelmia on, että koulun musiikki eroaa usein vapaa-aikaan liittyvästä musiikista sekä sisällöllisesti että sosiaalisilta olosuhteiltaan. (Swanvick 1988, 143, 144.) Tehtävien valinnassa tulisi huomioida niiden merkityksellisyys oppilaan näkökulmasta. Niillä pitäisi olla arvoa koulun ulkopuoliseen aitoon maailmaan sekä henkilökohtaisella tasolla henkilökohtaisella merkityksellä on osansa. Tehtävä tulisi nähdä tärkeänä ja hyödyllisenä, itsensä kannalta merkityksellisenä. (Ahonen 2004,163.)

Oppilaat pitivät tärkeimpinä aineina niitä, jotka ovat mielenkiintoisimpia ja hyödyllisimpiä. Koulumusiikki sijoittui tutkimuksessa kolmen vähiten tärkeän oppiaineen joukkoon, kun oppilaitten piti valita omasta mielestään kolme vähiten tärkeää oppiainetta. Oletetusti matematiikka ja äidinkieli veivät voiton tärkeimpien aineiden valinnassa. Eikä kyseisiä oppiaineita pidä missään

nimessä väheksyä, ne ovat oikeutetusti kärkipäässä. Niiden merkitys yleissivistyneen ja menestyvän ihmisen elämän kannalta on kiistaton. Tulos ei ollut aikaisempien tutkimusten valossa yllättävä, mutta valtava ero tärkeimpinä pidettyjen ja vähemmän tärkeiden oppiaineiden välillä herätti ajatuksia. Onko todellakin niin, että nykykoulussa oppilaiden ajatuksiin on iskostunut tiettyjen aineiden ylivertainen tärkeys ja muut oppiaineet koetaan vain koulupäivien täytteeksi? Musiikissa oppiaineen tärkeyskäsityksiä voi Swanvickin (1988) mukaan vähentää myös se, että musiikissa oppilaat eivät koe samalla tavalla kehittyvänsä ja oppivansa, kuin esimerkiksi matematiikassa tai äidinkiessä. Musiikissa oppilaille ei välttämättä muodostu konkreettista kuvaa siitä, mitä he oppivat tai mikä on tavoitteena. (Swanvick 1998, 146.)

Mielenkiintoiseksi oppiaineiden tärkeyttä arvioidessa kehkeytyivät luokkakohtaiset erot. Matematiikka ja äidinkieli olivat kaikkien vastaajien kesken tärkeimmät aineet, mutta näitä seuranneiden oppiaineiden välillä alkoi olla huomattavia eroja. Luokkakohtaisten erojen syytä ei tämän tutkimuksen puitteissa saada selville, mutta olisi kiinnostavaa tietää mistä erot lopulta johtuvat. Syytä voi hakea koulun painotuksista, oppiaineiden teemoista, laajemmista projekteista tiettyjen oppiaineiden puitteissa sekä opettajan erityisorientaatiosta yksittäistä oppiainetta kohtaan.

Tuloksista ilmeni yhden luokan kohdalla fyysinen ympäristö ongelmalliseksi, sekä opettajan että osan oppilaista mielestä, vaikka tilat olivat päällisin puolin hyvät. Swanvick (1999) on todennut nähneensä musiikkia opetettavan epämusikaalisesti, vaikka olosuhteet ja resurssit ovat olleen enemmän kuin riittävät. Toisaalta hän on nähnyt musiikkia opetettavan musikaalisesti, vaikka olosuhteet ovat olleet huonot. Pelkästään resurssit ja olosuhteet eivät siis vaikuta siihen, miten musiikkia opetetaan. (Swanvick 1999, 44.) Näin ollen tilojen puutteen ei pitäisi vaikuttaa opetuksen laatuun, ellei siitä erityisesti tehdä ongelmaa. Hyvänä esimerkkinä toimii Luokka 3, jossa musiikkiin soveltuvia opetustiloja ei juuri ollut käytössä. Tästä huolimatta mainintoja huonoista tiloista tai soittimiston puutteesta ei tullut.

Oppilaiden oli vaikea arvioida rehtorin tai kouluyhteisön suhdetta musiikkiin. Väittämien kohdalla keskimmäisen, neutraalin vastausvaihtoehdon valinta oli erityisen suurta. Oppilaat omaksuvat tietämättään kouluyhteisöstä asioita ja arvoja, jotka jäävät piileviksi (Törmä 2003, 110). Jos suhtautumistapa on epävarma, se voi heijastua myös oppilaiden epävarmuuteen oppiaineen merkityksestä.

Eriyisen kielteisesti, väheksyvästi ja inhoten musiikkiin suhtautui vain pieni osa, mutta yleinen kielteisyys oppiainetta kohtaan nousi huolettavan suureksi. Musiikkiin kielteisesti suhtautuvien joukossa selittäviksi tekijöiksi nousivat koulumusiikin hyötyyn, omiin kykyihin ja liialliseen opettajajohtoisuuteen liittyvät teemat.

Kielteisesti suhtautuvien joukossa musiikkia pidettiin tylsänä ja hyödyttömänä. Tämä alleviivaa musiikin asemaa vähiten tärkeiden oppiaineiden joukossa. Eniten kielteisesti suhtautuvien joukossa mainittiin syyksi omien kykyjen puute. Opetus näyttäisi tulosten valossa suosivan musiikillisesti lahjakkaita ja huonommat oppilaat kokevat oppiaineen kielteiseksi, koska eivät osaa.

Koska positiiviset kykyuskomukset johtavat parempaan sitoutumiseen ja suhtautumiseen, on oppilaiden kykyuskomusten vahvistaminen tärkeää pyrittäessä parantamaan motivaatiota. Tässä opettajan auttaa oppilaitaan parhaiten valitsemalla musiikintunnille sellaisia tehtäviä ja musiikillisia haasteita, joissa oppilaat voivat onnistua. (Ahonen 2004,163.) Opetuksen eriyttäminen ja jokaisen oppilaan taitotasoon soveltuvat tehtävät edesauttavat omien kykyuskomusten paranemista.

Opettajan tulisi kiinnittää huomiota siihen, kuinka hän kohtelee taitavia ja vähemmän taitavia oppilaita. Jos musiikillisesti lahjakkaat oppilaat saavat aina loistaa taidoillaan ja saavat opettajalta erityistehtäviä, huonommille oppilaille voi syntyä käsitys, että heidän menestymättömyytensä johtuu heidän taidoistaan. Hyväksyvässä ja myönteisessä vuorovaikutuksessa oppilas motivoituu ylläpitämään ja kehittämään osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla. (Ruokonen & Grönholm 2005, 88-89.)

Tärkeää on, että oppilas luo koulussa realistisen kuvan omista kyvyistään ja taidoistaan. Aivan liian moni aikuinen luulee koulukokemustensa takia olevansa parantumattomasti kyvyttömässä matematiikassa, käsitöissä, kielissä, liikunnassa tai musiikissa, koska on joskus leimautunut sellaiseksi. Harva luulee itsestään liikoja. Hyvä koulu antaa aineksia myönteisen, mutta realistisen minäkuvan luomiseksi jokaiselle oppilaalle. (Uusikylä 2006, 53.)

Myönteisesti suhtautuvien joukossa keskeisiksi pitämisen syiksi muodostuivat oppituntien työtavat, soittaminen, laulaminen ja kuuntelu. Myös esteettisiin kokemuksiin, nautintoon ja elämyksellisyyteen viitattiin. Lisäksi oppiainetta pidettiin mukavana ja rentona. Koulumusiikkiin myönteisesti suhtautuvat eivät juuri nostaneet omaa osaamistaan syyksi oppitunneista pitämiseen. Myös myönteisesti suhtautuvat oppilaat löysivät parannusehdotuksia.

Ikävinä asioina vaikutusmahdollisuuksien ja omien kykyjen puutteen lisäksi mainittiin jatkuvat järjestyshäiriöt. Erityisesti tytöt tuntuivat kärsivän poikien huonosta käyttäytymisestä tunneilla. Mukavimmat asiat liittyivät musiikkituntien työtapoihin, erityisesti soittamiseen (nokkahuilua lukuun ottamatta).

Tuloksista käy ilmi myös se, kuinka valtaosa kaikista oppilaista kokisi musiikinopiskelun mielekkäämmäksi ja musiikkitunnit paremmiksi, jos saisivat itse osittain vaikuttaa musiikkituntien työtapoihin sekä ohjelmistoon, eikä opettaja määräisi kaikkea. Mielenkiintoista on, että ongelma on sama kuin

muutama vuosikymmen sitten. Regelskin (1981) mukaan oppilaat ovat kyllästyneet etenkin sellaisiin musiikin-opetusmenetelmiin, jotka rajoittavat heidän toiminta-mahdollisuuksiaan ja osallistumistaan (Regelski 1981, 68). Swanwick jatkaa, että opetus koetaan ”pakollisena”, kun oppilaan yksilölliset toiveet jäävät toteutumatta (Swanwick 1988, 143, 144).

Musiikkia yläluokilla halusi opiskella puolet kaikista vastaajista. Tulokset voisivat olla huomattavasti parempia. Lähes kolmasosa oli sitä mieltä, ettei halua jatkaa yläluokilla musiikinopiskelua. Viidennellä luokalla syvennetään aiemmin opittua ja laajennetaan musiikillisia kokemuksia ja maailmaa sekä opitaan käyttämään musiikin käsitteistöä ja merkintöjä musiikin kuuntelun ja musisoinnin yhteydessä. 11-12-vuoden ikävaihe on musiikin opetuksessa erityisen merkityksellinen, sillä se voi parhaimmillaan toimia motivoivana siltana musiikinopetukselle, joka jatkuu yhtenäiskouluvaiheen loppuun ja lukioon, mikäli oppilas motivoituu valitsemaan musiikin. (Ruokonen & Grönholm 2005, 88-89.)

Musiikintunneista nautti yli puolet kaikista vastaajista, mutta huolettavan suuri osa, joka kolmas oppilaista, ei kokenut nauttivansa. Kouluviihtyvyyys näytti korreloivan musiikkitunneista nauttimisen kanssa. Uusikylä (2005) on todennut kouluviihtyvyyttä käsittelevässä artikkelissaan, että jotkut oppilaat pystyvät säilyttämään oppimisen ilon, nauttimaan siitä mitä tekevät. Tämä edellyttää, että tunne omista kyvyistä ja taidoista on tasapainossa kulloisenkin tehtävän vaativuuden kanssa. Haasteellisuuden tunnetta ei synny, mikäli ihmisellä ei ole tehtävän suorittamiseen vaadittavia kykyjä. Optimaalinen suoritustila taas edellyttää, että tehtävä on kykyihin nähden riittävän haasteellinen. Tällaista optimaalista suoritustilaa kutsutaan flow-tunteeksi. (Uusikylä 2005, 27-29; Csikszentmihalyi 1990.)

Amerikkalaisissa tutkimuksissa taito- ja taideaineet ovat osoittautuneet parhaiksi flow-tunteen lähteiksi. Matemaattis-luonnontieteellinen aines on omiaan herättämään usein huolestumista ja ahdistusta, koska keskimäärin oppilaat tuntevat taitonsa riittämättömiksi tehtävien vaativuuden vuoksi. Humanistis-yhteiskunnallisissa oppiaineissa taas moni tuntee opiskeltavat asiat liian helpoiksi omiin kykyihinsä nähden; tästä seuraa oppitunneilla ikävystymistä tai peräti tylsistävää apatiaa. (Emt.)

Tulosten perusteella edellä mainitun flow-tunteen syntymiselle ei näyttäisi olevan kovinkaan hyviä edellytyksiä. Ensinnäkin monet oppilaista kokivat kykyjensä puutteen haitaksi musiikkitunneilla. Toiseksi musiikkituntien tehtävistä innostumisessa tulos oli hälyttävä. Lähes puolet oppilaista ei kokenut innostuvansa musiikkituntien tehtävistä. Vaikka oppitunnilla ei päästäisikään flow-tunteen kaltaiseen olotilaan, olisi tärkeää, että oppilaat voisivat nauttia ja innostua musiikkitunneista ja niiden tehtävistä ja kokea onnistuvansa omien kykyjensä puitteissa.

Perusopetuksen ensimmäisen kuuden vuosiluokan keskeisiksi musiikin opetuksen periaatteiksi voitaisiin koota seuraavia didaktisia lähtökohtia. Musiikki opitaan aina musiikista. Elämyksellisessä ja toiminnallisessa oppimisympäristössä lähtökohtana ovat monipuoliset musiikilliset toimintatavat, musisoimisen ilo ja nautinnollisuus sekä erilaisten yksilöiden hyväksyminen. (Ruokonen & Grönholm 2005, 88-89.)

Erityisen tärkeitä ikäluokalle ovat ymmärtäväiset ja kannustavat, lapsen kanssa samaa sukupuolta olevat aikuiset. (Sinkkonen 2005, 19.) Tähän viitta Luokan 3 poikien suhtautuminen erityisen myönteisesti sekä miespuoliseen opettajaansa, että musiikkiin oppiaineena. Varovaisuutta tulkinnassa kuitenkin tarvitaan, koska opettajan persoonallisuudella ja suhtautumistavalla voi olla sukupuolta merkittävämpi vaikutus. Opettajan persoonallisuuden ja empaattisuuden arviointiin tämän tutkimuksen puitteissa ei kuitenkaan päästä.

Kaiken kaikkiaan kysymyksiä herättää niiden luokkien suhtautuminen, joita opettaa musiikissa aineenopettaja. Tutkimusjoukossa Luokkien 1 ja 2 suhtautuminen oli kokonaisvaltaisesti kielteisempää, kuin Luokkien 3 ja 4 kohdalla. On vaikea sanoa, johtuuko suurempi kielteisyys opettajasta vai muista musiikinopetukseen liittyvistä seikoista. Myös oppilastovereilla ja luokan yleisellä ilmapiirillä on merkitystä kyky- ja tehtävänarvokäsityksiin. Esimerkiksi luokkatovereiden suhtautuminen virheiden tekemiseen ja epäonnistumiseen sekä onnistumiseen, luokassa esiintymiseen ja muiden menestyminen musiikissa ovat osatekijöitä oppilaan luodessa kuvaa itsestään musiikintunnilla (Tulamo 1993, 147-148).

Vaikka edellytyksiä hyvälle motivaatiolle näyttää tulosten perusteella olevan, parantamisen varaa on huomattavasti. Erityisesti musiikkitunneista innostumisen, oppilaiden vaikutusmahdollisuuksien ja merkityksellisten kokemusten kohdalla tulokset eivät anna valoisaa kuvaa musiikinopetuksen tilasta neljän Itä- Suomalaisen luokan viitekehyksessä. Pohtimisen arvoista on, kuinka monessa Suomen peruskoulussa tilanne on vastaava. Musiikkia ei pidetä tärkeänä oppiaineena akateemisesti, mutta sen merkitystä oppilaan itsensä kannalta olisi mahdollista kehittää huomattavasti.

Jatkotutkimuksen kannalta olisi hedelmällistä tutkia tarkemmin alakoulun oppilaiden kokemuksia musiikkitunneista suhteessa omiin mieltymyksiinsä ja toivottuihin tavoitteisiin. Kuinka ne poikkeavat tämänhetkisestä opetussuunnitelmasta ja onko oppilaiden parannusehdotuksille tilaa ja mahdollisuutta nykykoulun musiikkikasvatuksessa. Tutkimus voisi antaa suuntaa opetussuunnitelman kehittämistyöhön ja työkaluja opettajille opetuksen toteuttamiseen. Tärkeää olisi päästä tilanteeseen, jossa musiikki voisi toimia innostusta ja elämyksiä tarjoavana oppiaineena, jossa oppimisen voisi kokea konkreettisesti edistymällä omien kykyjensä puitteissa.

8 LOPUKSI

Miksi samat ongelmat toistuvat vuosikymmenestä toiseen koulun musiikinopetuksessa? Miksi koulun musiikkikasvatuskulttuuri on jämähtänyt viime vuosituhanneille, kunnioittamaan opettajajohtoisen esteettisen musiikkikasvatuksen perinnettä? Eikö opettajilla ole tarpeeksi työkaluja kehittää koulun musiikinopetusta vastaamaan nykyajan haasteita, eikö opettajien halu riitä vai eivätkö kouluyhteisöt tarjoa tähän mahdollisuutta ja tukeaan? Onko opetussuunnitelma kenties liian tiukka monipuolisemman musiikinopetuksen toteuttamiselle?

Yksikään musiikinopettaja ei saa kaikkia oppilaitaan innostumaan musiikista. Se on todennäköisesti täysin mahdotonta ottaen huomioon erilaiset oppijat sekä kiinnostuksen kohteet. Mutta jos kolmannes tutkimukseen osallistuneista oppilaista suhtautuu kielteisesti musiikkiin, joukossa sekä aktiiviharrastajia että kotiharrastajia, on syytä huolestua. Musiikilla olisi erinomaiset mahdollisuudet tarjota oppilaille merkityksellisiä onnistumisen kokemuksia, mutta harmittavan usean oppilaan kohdalla aine koetaan pelkästään turhaksi ja tylsäksi, eikä siinä nähdä mitään mukavaa.

Keskeistä on tiedostaa, että monet asiat, kuten musiikilliset tiedot, taidot ja asenteet kypsyvät rintarinnan myönteisessä ja kiireettömässä ilmapiirissä, jossa opetus lähtee oppilaan tasolta tukien kunkin oppilaan musiikillisen persoonallisuuden kehitystä. Onnistumisen elämykset tunneilla lisäävät motivoitumista ja suhtautumista oppiaineeseen. Kaikille koululaisille jokaisessa luokassa pitäisi kuulua yhtäläinen oikeus saada laadukasta musiikinopetusta. Lapsen taiteelliseen ja toiminnalliseen ilmaisuun pohjaavasta opetussuunnitelmasta kumpuaa henkistä hyvinvointia, luovuutta ja jaksamista kaikille koulutyön osa-alueille. (Ruokonen & Grönholm 2005, 89-90.)

Tärkeimpinä parannusehdotuksina oppilaiden näkökulmasta olisi heidän ottaminen mukaan käytännön suunnittelutyöhön. Tämä antaisi oppilaille

mahdollisuuden esittää omia näkökulmiaan, toiveitaan ja tavoitteitaan koulun musiikinopetukseen. Näin musiikista voitaisiin saada vähemmän tylsää, typerää ja hyödytöntä. Tietenkään musiikinopetus ei voi olla pelkkää bändisoittoa ja ajankohtaisten hittikappaleiden soitantaa ja laulantaa. Myös musiikin historia ja teoria sekä musiikin eri tyylit, kulttuurit ja aika- ja paikkasidonnaisuus ovat olennainen osa kokonaisvaltaista ja monipuolista musiikkikasvatusta. Opiskelun käytännönläheisyys ja oppiminen toiminnan kautta ovat tärkeitä lähtökohtia onnistuneen musiikinopetuksen toteuttamiselle.

Ensiluokkaisen tärkeää olisi luoda ilmapiiri, jossa oppilaat uskaltaisivat heittäytyä musiikkiin, pelkäämättä epäonnistumista. Opetuksessa ei tulisi painottaa oppilaiden musikaalisia kykyjä, vaan luoda mahdollisuus jokaiselle onnistumisen ja innostumisen elämyksiin. Merkityksellisten onnistumisen kokemusten kautta musiikin arvostus voisi nousta heikon akateemisen tärkeyden omaavasta oppiaineesta aineeksi, jonka yhä useampi oppilas kokisi tärkeäksi itselleen.

LÄHTEET

- Ahonen, K. 2004. Johdatus musiikin oppimiseen. Helsinki: Finn Lectura
- Anttila, M. & Juvonen, A. 2004. Kohti kolmannen vuosituhannen musiikkikasvatusta. Joensuu University Press.
- Anttila, M. 2006. Musiikin opiskelumotivaatio yläkoulussa ja lukiossa. Teoksessa: Anttila M. & Juvonen A. 2006. Kohti kolmannen vuosituhannen musiikkikasvatusta, osa 3. Musiikki koulussa ja nuoren elämässä. Joensuu University Press. 15-165.
- Anttila M. & Juvonen A. 2006. Kohti kolmannen vuosituhannen musiikkikasvatusta, osa 3. Musiikki koulussa ja nuoren elämässä. Joensuu University Press.
- Aunola, K. 2002. Motivaation kehitys ja merkitys kouluiässä. Teoksessa Salmela-Aro, K. & Nurmi, J.-E. (toim.) 2002. Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Keuruu: Otava. 105-127.
- Csikszentmihalyi, M. (1990) Flow: the Psychology of Optimal Experience. New York, Harper Row.
- Hallam, S. 2002. Musical motivation: towards a model synthesizing the model. Music Education Research 4 (2), 225-244.
- Itä-Suomalaisen kaupungin opetussuunnitelma. 2005. (versio 19.05.05)
- Järvelä, S. 2001. Shifting research on motivation and cognition to an integrated approach on learning and motivation in context. Teoksessa: Volet, S. & Järvelä, S. (toim.) Motivation in learning context: theoretical advances and methodological implications. Amsterdam: Elsevier Science, 3-14.
- Kivikoski, L. 2005. Musiikkiharrastus ja motivaatio koulun musiikkitunneilla. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän Yliopisto.
- Kosonen, E. 1996. Soittamisen motivaatio varhaisnuorilla. Jyväskylän yliopisto. Musiikin laitos. Musiikkikasvatuksen lisensiaatintyö.
- Kukkonen, M. 2003. Oppilaan minäkäsityksen tilannevaihtelu, oppiainesidonnaisuus ja jatkuvuus. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 100/2003. Oulun yliopistopaino.
- Kuusinen, J. (toim.) 1995. Kasvatuspsykologia. Juva: WSOY.

- Lepola, J., Salonen, P. & Vauras, M. 2000. The development of motivational orientations as a function of divergent reading careers from pre-school to the second grade. *Learning and Instruction*, 10, 153-177.
- Lepola, Janne & Vauras, Marja 2002. Oppiminen ja motivaation kehittyminen. Teoksessa Lehtinen, E. & Hiltunen, T. (toim.) 2002. Oppiminen ja opettajuus. Turun opettajankoulutuslaitos. 13-39.
- Linnankivi M., Tenkku, L. ja Urho, E. 1988. Musiikin didaktiikka. Juva: WSOY.
- Linnebrick E. A. & Pintrich, P. R. 2001. Multiple Goals, multiple contexts: The dynamic interplay between personal goals and contextual goal stresses. Teoksessa S. Volet & S. Jarvelä (toim.) Motivation in learning context: Theoretical advances and methodological implications. Amsterdam: Elsevier Science, 251-269.
- Metsämuuronen, J. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 2005. Jyväskylä: Gummerus
- Marsh, Herbert W. 1990. The Structure of Academic Self-Concept: The Marsh/Shavelson Model. *Journal of Educational Psychology* vol. 82, No. 4, 623-636.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS) 2004. Helsinki: Opetushallitus
- Peltonen, M. & Ruohotie P. 1992. Oppimismotivaatio. Aavaranta-sarja. Keuruu: Otava.
- Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (1996). Motivation in education: Theory, research, and applications. Englewood Cliffs, NJ: Merrill-Prentice Hall.
- Regelski T. A. 1981. Teaching genral music. New York: Schirmer Books.
- Ruokonen I. & Grönholm, M. 2005. Musiikkikasvatus peruskoulussa ja musiikkiluokilla – kasvamista musiikkiin ja musiikin avulla. ss.85-100 Teoksessa: Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2005. Taidon ja taiteen luova voima. Kirjoituksia 9-12-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta. Finn Lectura, Helsinki.
- Sinkkonen, J. 2005. Uusien taitojen ja ystävyyssuhteiden aika. Teoksessa: Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2005. Taidon ja taiteen luova voima. Kirjoituksia 9-12-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta. Finn Lectura, Helsinki. 15-22
- Swanvick K. 1988. Music, mind and education. London: Routledge.

- Swanwick, Keith. 1999. *Teaching Music Musically*. New York: Routledge.
- Tulamo K. 1993. Koululaisen musiikillinen minäkäsitys, sen rakenne ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Tutkimus peruskoulun neljännellä luokalla. Väitöskirjatutkimus. Sibelius-Akatemia, Helsinki.
- Törmä, S. 2003. Piilo-opetussuunnitelman jäljillä. Teoksessa: Vuorikoski, Marjo, Törmä, Sirpa & Viskari, Sinikka. 2003. *Opettajan vaiettu valta*. Vastapaino, Tampere. 109–130
- Uusikylä, K. 2005. Luova koulu, rokote kouluviihtymättömyyteen. Teoksessa Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2005. *Taidon ja taiteen luova voima*. Kirjoituksia 9-12-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta. Finn Lectura, Helsinki. 23-32
- Uusikylä, K. 2006. *Hyvä, paha opettaja*. Minerva kustannus Oy. Jyväskylä: Minerva kustannus.
- Wigfield, A., Eccles, J., Yoon, K., Harold, R., Arberton, A., Freedman-Doan, C. & Blumenfeld, P. 1997. Change in children's competence Beliefs and Subjective task values Across the elementary School Years: A 3-year study. *Journal of Educational Psychology*, 25, 68-81.
- Wigfield, A. & Eccles, J. 2000. Expectancy-value theory of achievement motivation. *Contemporary Educational Psychology* 25, 105-115
- Woolfolk, A. 2009. *Educational Psychology*. Boston: Pearson Allyn and Bacon.

LIITE 1

KYSELYLOMAKE

Olen

tyttö 1

poika 2

a. 1. Ympyröi seuraavasta KOLME omasta mielestäsi tärkeintä oppiainetta

- 1 Matematiikka
- 2 Kuvataide
- 3 Historia
- 4 Musiikki
- 5 Äidinkieli
- 6 Käsityö
- 7 Ympäristö- ja luonnontiede
- 8 Liikunta
- 9 Uskonto

2. Ympyröi seuraavaksi KOLME omasta mielestäsi VÄHITEN tärkeää oppiainetta

- 1 Matematiikka
- 2 Kuvataide
- 3 Historia
- 4 Musiikki
- 5 Äidinkieli
- 6 Käsityö
- 7 Ympäristö- ja luonnontiede
- 8 Liikunta
- 9 Uskonto

3. Minulle tärkeimpiä oppiaineita ovat ne: (valitse VAIN YKSI vaihtoehto)

- 1 joissa olen hyvä
- 2 joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä
- 3 joista on minulle eniten hyötyä
- 4 joita opettaja pitää tärkeinä
- 5 jotka ovat mielenkiintoisimpia

b. 1. Harrastatko vapaa-aikana musiikkia? Kyllä 1 Ei 2

Jos harrastat musiikkia, kerro mitä (esim. soitat, laulat tai kuuntelet) ja ympyröi kuinka paljon viikossa harrastat.

2. Harrastan

- 1 kerran viikossa
- 2 muutaman kerran viikossa
- 3 lähes joka päivä

c. Seuraavaksi ympyröi jokaisesta kohdasta YKSI itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto, jossa

1= olen täysin eri mieltä

2= olen vähän eri mieltä

3= en ole samaa enkä eri mieltä

4= olen vähän samaa mieltä

5= olen täysin samaa mieltä

1. Musiikki on tärkeä oppiaine	1	2	3	4	5
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena	1	2	3	4	5
3. Viihdyn koulussa	1	2	3	4	5
4. Nautin musiikin tunteista	1	2	3	4	5
5. Jaksan yrittää musiikin tunteilla muita oppiaineita enemmän	1	2	3	4	5
6. Olen ahkera musiikintunneilla	1	2	3	4	5
7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla	1	2	3	4	5
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta	1	2	3	4	5
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla	1	2	3	4	5
10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa	1	2	3	4	5
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä	1	2	3	4	5
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat	1	2	3	4	5
13. Kykyne eivät pääse musiikintunneilla esille	1	2	3	4	5
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa	1	2	3	4	5
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla	1	2	3	4	5
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia	1	2	3	4	5
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan	1	2	3	4	5
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta	1	2	3	4	5
19. Innostun usein musiikintuntien tehtävistä	1	2	3	4	5
20. Luulen että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena	1	2	3	4	5

21. Onnistun usein musiikintunneilla	1	2	3	4	5
22. Olen musikaalinen	1	2	3	4	5
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa	1	2	3	4	5
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki	1	2	3	4	5
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan	1	2	3	4	5
26. Luokkani on hyvä musiikissa	1	2	3	4	5
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla	1	2	3	4	5
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia	1	2	3	4	5
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa	1	2	3	4	5
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan	1	2	3	4	5
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa	1	2	3	4	5
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla	1	2	3	4	5
33. Koulussani arvostetaan musiikkia	1	2	3	4	5
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani	1	2	3	4	5
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja	1	2	3	4	5
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa	1	2	3	4	5
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisi vastauksen opettajan kysymykseen	1	2	3	4	5
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	1	2	3	4	5
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin	1	2	3	4	5
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä	1	2	3	4	5
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla	1	2	3	4	5
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta	1	2	3	4	5
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla	1	2	3	4	5
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa	1	2	3	4	5

AVOIMET KYSYMYKSET

1. Miksi pidät tai et pidä musiikkitunneista ja musiikinopiskelusta?

2. Minusta musiikintunnit olisivat parempia, jos siellä...

3. Ikävintä musiikintunnilla on, kun...

4. Mukavinta musiikintunnilla on, kun ...

SUURI KIITOS VASTAUKSISTASI!

LIITE 2

KAIKKI VASTAAJAT

N=88

Olen	Tyttö	Poika
	N=50	N=38
	56,80 %	43,20 %

a. 1. Ympyröi seuraavasta KOLME omasta mielestäsi tärkeintä oppiainetta

1 Matematiikka	77,30 %
2 Kuvataide	21,60 %
3 Historia	20,50 %
4 <i>Musiikki</i>	12,50 %
5 Äidinkieli	70,50 %
6 Käsiyö	10,20 %
7 Ympäristö- ja luonnontiede	38,60 %
8 Liikunta	45,50 %
9 Uskonto	3,40 %

2. Ympyröi seuraavaksi KOLME omasta mielestäsi VÄHITEN tärkeää oppiainetta

1 Matematiikka	11,40 %
2 Kuvataide	60,20 %
3 Historia	39,80 %
4 <i>Musiikki</i>	40,90 %
5 Äidinkieli	11,40 %
6 Käsiyö	34,10 %
7 Ympäristö- ja luonnontiede	23,90 %
8 Liikunta	18,20 %
9 Uskonto	58,00 %

3. Minulle tärkeimpiä oppiaineita ovat ne: (valitse VAIN YKSI vaihtoehto)

1 joissa olen hyvä	18,20 %
2 joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä	0,00 %
3 joista on minulle eniten hyötyä	39,80 %
4 joita opettaja pitää tärkeinä	2,30 %
5 jotka ovat mielenkiintoisimpia	39,80 %

b. 1. Harrastatko vapaa-aikana musiikkia?

	Kyllä	Ei
	64,80 %	35,20 %
aktiivinen soittaminen	17%	
kuuntelu	28,4%	
kuuntelu, soittelu, laulelu	10,2%	
soittelu	9,1%	
ei harrasta	35,2%	

2. Harrastan

1 kerran viikossa	14,80 %
2 muutaman kerran viikossa	13,60 %
3 lähes joka päivä	36,40 %
4 ei harrasta	35,20 %

c. Seuraavaksi ympyröi jokaisesta kohdasta

YKSI itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto, jossa

1= olen täysin eri mieltä

2= olen vähän eri mieltä

3= en ole samaa enkä eri mieltä

4= olen vähän samaa mieltä

5= olen täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5	ka	haj
1. Musiikki on tärkeä oppiaine	18,2	18,2	18,2	34,1	11,4	3,02	1,724
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena	64,8	18,2	11,4	3,4	2,3	1,60	,955
3. Viihdyn koulussa	12,5	8,0	15,9	35,2	28,4	3,59	1,739
4. Nautin musiikin tunteista	15,9	15,9	12,5	35,2	20,5	3,28	1,907
5. Jaksan yrittää musiikintunneilla muita oppiaineita enemmän	19,3	22,7	18,2	30,7	9,1	2,88	1,674
6. Olen ahkera musiikintunneilla	10,2	26,1	15,9	28,4	19,3	3,20	1,705
7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla	38,6	19,3	12,5	11,4	18,2	2,51	2,368
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta	26,1	20,5	19,3	14,8	19,3	2,81	2,158
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla	34,1	22,7	33,0	8,0	2,3	2,22	1,160
10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa	28,4	17,0	33,0	9,1	12,5	2,60	1,760
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä	20,5	31,8	14,8	23,9	9,1	2,69	1,663
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat	13,6	14,8	9,1	27,3	35,2	3,56	2,089
13. Kykyäni eivät pääse musiikintunneilla esille	29,5	27,3	15,9	13,6	13,6	2,55	1,952
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa	17,0	25,0	15,9	20,5	21,6	3,05	2,021
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla	37,5	30,7	22,7	8,0	1,1	2,05	1,032
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia	34,1	29,5	15,9	14,8	5,7	2,28	1,539
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan	52,3	10,2	13,6	12,5	11,4	2,20	2,165
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta	50,0	29,5	13,6	5,7	1,1	1,78	,930
19. Innostun usein musiikintuntien tehtävistä	18,2	29,5	11,4	20,5	20,5	2,95	2,067
20. Luulen että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena	10,2	8,0	43,2	27,3	11,4	3,22	1,183
21. Onnistun usein musiikintunneilla	11,4	26,1	19,3	25,0	18,2	3,13	1,697
22. Olen musikaalinen	15,9	20,5	30,7	15,9	17,0	2,98	1,701
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa	25,0	15,9	29,5	18,2	11,4	2,75	1,753
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki	13,6	26,1	11,4	23,9	25,0	3,20	2,027
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan	52,3	22,7	6,8	6,8	11,4	2,02	1,908
26. Luokkani on hyvä musiikissa	6,8	21,6	22,7	44,3	4,5	3,18	1,093
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla	33,0	17,0	19,3	10,2	20,5	2,68	2,334
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia	6,8	13,6	28,4	34,1	17,0	3,41	1,279
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa	25,0	31,8	22,7	13,6	6,8	2,45	1,446
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan	35,2	30,7	21,6	11,4	1,1	2,13	1,122
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa	22,7	29,5	13,6	23,9	10,2	2,69	1,778
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla	26,1	12,5	12,5	27,3	21,6	3,06	2,330
33. Koulussani arvostetaan musiikkia	10,2	12,5	31,8	30,7	14,8	3,27	1,373
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani	12,5	11,4	21,6	26,1	28,4	3,47	1,815
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja	37,5	28,4	11,4	8,0	14,8	2,34	2,043
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa	12,5	9,1	22,7	27,3	28,4	3,50	1,770
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisi vastauksen opettajan kysymykseen	31,8	15,9	6,8	25,0	20,5	2,86	2,510
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	4,5	2,3	12,5	23,9	56,8	4,26	1,138

38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	4,5	2,3	12,5	23,9	56,8	4,26	1,138
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin	8,0	6,8	9,1	19,3	56,8	4,10	1,656
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä	29,5	27,3	10,2	19,3	13,6	2,60	2,058
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla	30,7	21,6	19,3	5,7	22,7	2,68	2,334
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta	15,9	15,9	27,3	26,1	14,8	3,08	1,660
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla	58,0	27,3	4,5	2,3	8,0	1,75	1,385
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa	11,4	5,7	22,7	20,5	39,8	3,72	1,815

LIITE 3

LUOKKA 1

N=25

Olen	Tyttö	Poika
	N=16	N=9
	64 %	36 %

a. 1. Ympyröi seuraavasta KOLME omasta mielestäsi tärkeintä oppiainetta

1 Matematiikka	76%
2 Kuvataide	16%
3 Historia	12%
4 <i>Musiikki</i>	12%
5 Äidinkieli	68%
6 Käsiyö	16%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	56%
8 Liikunta	44%
9 Uskonto	0%

2. Ympyröi seuraavaksi KOLME omasta mielestäsi **VÄHITEN** tärkeää oppiainetta

1 Matematiikka	12%
2 Kuvataide	60%
3 Historia	64%
4 <i>Musiikki</i>	48%
5 Äidinkieli	4%
6 Käsiyö	20%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	28%
8 Liikunta	12%
9 Uskonto	52%

3. Minulle tärkeimpiä oppiaineita ovat ne: (valitse VAIN YKSI vaihtoehto)

1 joissa olen hyvä	12%
2 joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä	0%
3 joista on minulle eniten hyötyä	48%
4 joita opettaja pitää tärkeinä	0%
5 jotka ovat mielenkiintoisimpia	40%

b. 1. Harrastatko vapaa-aikana musiikkia?

	Kyllä	Ei
	64%	36%
aktiivinen soittaminen	16%	
kuuntelu	44%	
kuuntelu, soittelu, laulelu	4%	
soittelu	0%	
ei harrasta	36%	

2. Harrastan

1 kerran viikossa	0%
2 muutaman kerran viikossa	12%
3 lähes joka päivä	52%
4 ei harrasta	36%

c. Seuraavaksi ympyröi jokaisesta kohdasta

YKSI itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto, jossa

1= olen täysin eri mieltä

2= olen vähän eri mieltä

3= en ole samaa enkä eri mieltä

4= olen vähän samaa mieltä

5= olen täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5	ka	haj
1. Musiikki on tärkeä oppiaine	28,0	16,0	4,0	36,0	16,0	2,96	2,373
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena	60,0	8,0	28,0	4,0	,0	1,76	1,023
3. Viihdyn koulussa	16,0	12,0	0	24,0	48,0	3,76	2,440
4. Nautin musiikin tunteista	24,0	20,0	4,0	32,0	20,0	3,04	2,373
5. Jaksan yrittää musiikintunneilla muita oppiaineita enemmän	32,0	20,0	28,0	12,0	8,0	2,44	1,673
6. Olen ahkera musiikintunneilla	12,0	36,0	8,0	32,0	12,0	2,96	1,707
7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla	52,0	8,0	4,0	8,0	28,0	2,52	3,260
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta	16,0	16,0	8,0	24,0	36,0	3,48	2,343
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla	40,0	20,0	28,0	12,0	,0	2,12	1,193
10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa	40,0	24,0	20,0	8,0	8,0	2,20	1,667
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä	20,0	24,0	8,0	40,0	8,0	2,92	1,827
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat	20,0	12,0	,0	16,0	52,0	3,68	2,810
13. Kykyni eivät pääse musiikintunneilla esille	40,0	28,0	4,0	16,0	12,0	2,32	2,143
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa	12,0	24,0	8,0	20,0	36,0	3,44	2,257
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla	52,0	24,0	20,0	4,0	,0	1,76	,857
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia	48,0	28,0	20,0	4,0	,0	1,80	,833
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan	36,0	16,0	,0	32,0	16,0	2,76	2,607
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta	56,0	32,0	4,0	4,0	4,0	1,68	1,060
19. Innostun usein musiikintuntien tehtävistä	32,0	32,0	4,0	8,0	24,0	2,60	2,583
20. Luulen että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena	16,0	12,0	32,0	36,0	4,0	3,00	1,333
21. Onnistun usein musiikintunneilla	24,0	28,0	8,0	20,0	20,0	2,84	2,307
22. Olen musikaalinen	24,0	32,0	4,0	16,0	24,0	2,84	2,473
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa	28,0	20,0	24,0	24,0	4,0	2,56	1,590
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki	16,0	16,0	4,0	20,0	44,0	3,60	2,500
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan	44,0	28,0	,0	8,0	20,0	2,32	2,560
26. Luokani on hyvä musiikissa	8,0	8,0	12,0	64,0	8,0	3,56	1,090
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla	24,0	16,0	16,0	16,0	28,0	3,08	2,493
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia	16,0	12,0	8,0	48,0	16,0	3,36	1,823
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa	20,0	24,0	16,0	28,0	12,0	2,88	1,860
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan	52,0	28,0	4,0	12,0	4,0	1,88	1,443
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa	40,0	20,0	8,0	16,0	16,0	2,48	2,427
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla	40,0	28,0	4,0	16,0	12,0	2,32	2,143
33. Koulussani arvostetaan musiikkia	8,0	8,0	28,0	44,0	12,0	3,44	1,173
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani	12,0	24,0	12,0	20,0	32,0	3,36	2,157
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja	32,0	28,0	,0	12,0	28,0	2,76	2,857
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa	36,0	,0	20,0	24,0	20,0	2,92	2,577
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisi vastauksen opettajan kysymykseen	36,0	16,0	4,0	20,0	24,0	2,80	2,833
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	,0	8,0	,0	12,0	80,0	4,64	,740

38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	,0	8,0	,0	12,0	80,0	4,64	,740
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin	12,0	12,0	8,0	20,0	48,0	3,80	2,167
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä	40,0	36,0	4,0	,0	20,0	2,24	2,273
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla	28,0	28,0	,0	8,0	36,0	2,96	3,040
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta	32,0	24,0	8,0	16,0	20,0	2,68	2,477
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla	52,0	24,0	12,0	,0	12,0	1,96	1,790
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa	16,0	20,0	8,0	16,0	40,0	3,44	2,507

LIITE 4

LUOKKA 2

N=19

Olen	Tyttö	Poika
	N=11	N=8
	57,9	42,1

a. 1. Ympyröi seuraavasta KOLME omasta mielestäsi tärkeintä oppiainetta

1 Matematiikka	78,9%
2 Kuvataide	21,1%
3 Historia	10,5%
4 <i>Musiikki</i>	10,5%
5 Äidinkieli	68,4%
6 Käsiyö	21,1%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	10,5%
8 Liikunta	68,4%
9 Uskonto	10,5%

2. Ympyröi seuraavaksi KOLME omasta mielestäsi **VÄHITEN** tärkeää oppiainetta

1 Matematiikka	0%
2 Kuvataide	57,9%
3 Historia	68,4%
4 <i>Musiikki</i>	42,1%
5 Äidinkieli	31,6%
6 Käsiyö	0%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	10,5%
8 Liikunta	21,1%
9 Uskonto	68,4%

3. Minulle tärkeimpiä oppiaineita ovat ne: (valitse VAIN YKSI vaihtoehto)

1 joissa olen hyvä	21,1%
2 joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä	0%
3 joista on minulle eniten hyötyä	31,6%
4 joita opettaja pitää tärkeinä	0%
5 jotka ovat mielenkiintoisimpia	47,4%

b. 1. Harrastatko vapaa-aikana musiikkia?

	Kyllä	Ei
	68,4%	31,6%
aktiivinen soittaminen	26,3%	
kuuntelu	0%	
kuuntelu, soittelu, laulelu	36,8%	
soittelu	5,3%	
ei harrasta	31,6%	

2. Harrastan

1 kerran viikossa	52,6%
2 muutaman kerran viikossa	0%
3 lähes joka päivä	15,8%
4 ei harrasta	31,6%

c. Seuraavaksi ympyröi jokaisesta kohdasta

YKSI itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto, jossa

1= olen täysin eri mieltä

2= olen vähän eri mieltä

3= en ole samaa enkä eri mieltä

4= olen vähän samaa mieltä

5= olen täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5	ka	haj
1. Musiikki on tärkeä oppiaine	31,6	10,5	0	42,1	15,8	3,00	2,556
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena	57,9	10,5	10,5	10,5	10,5	2,05	2,164
3. Viihdyn koulussa	31,6	0	10,5	10,5	47,4	3,42	3,257
4. Nautin musiikin tunteista	42,1	0	10,5	31,6	15,8	2,79	2,731
5. Jaksan yrittää musiikintunneilla muita oppiaineita enemmän	21,1	31,6	10,5	36,8	,0	2,63	1,468
6. Olen ahkera musiikintunneilla	21,1	31,6	21,1	10,5	15,8	2,68	1,895
7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla	21,1	15,8	21,1	,0	42,1	3,26	2,760
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta	57,9	10,5	,0	10,5	21,1	2,26	2,982
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla	42,1	26,3	21,1	10,5	,0	2,00	1,111
10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa	21,1	10,5	42,1	,0	26,3	3,00	2,111
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä	47,4	21,1	,0	10,5	21,1	2,37	2,801
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat	10,5	,0	10,5	47,4	31,6	3,89	1,433
13. Kykyni eivät pääse musiikintunneilla esille	21,1	31,6	10,5	26,3	10,5	2,74	1,871
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa	26,3	21,1	10,5	21,1	21,1	2,89	2,433
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla	42,1	36,8	21,1	,0	,0	1,79	,620
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia	42,1	36,8	,0	21,1	,0	2,00	1,333
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan	57,9	,0	10,5	,0	31,6	2,47	3,485
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta	42,1	26,3	21,1	10,5	,0	2,00	1,111
19. Innostun usein musiikintuntien tehtävistä	21,1	21,1	,0	31,6	26,3	3,21	2,509
20. Luulen että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena	10,5	,0	31,6	31,6	26,3	3,63	1,468
21. Onnistun usein musiikintunneilla	21,1	10,5	21,1	10,5	36,8	3,32	2,561
22. Olen musikaalinen	21,1	10,5	31,6	21,1	15,8	3,00	1,889
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa	42,1	,0	21,1	21,1	15,8	2,68	2,561
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki	10,5	36,8	21,1	,0	31,6	3,05	2,164
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan	68,4	,0	10,5	,0	21,1	2,05	2,830
26. Luokkani on hyvä musiikissa	21,1	47,4	10,5	21,1	,0	2,32	1,117
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla	36,8	10,5	10,5	10,5	31,6	2,89	3,099
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia	10,5	21,1	10,5	21,1	36,8	3,53	2,152
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa	42,1	10,5	31,6	15,8	,0	2,21	1,398
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan	42,1	15,8	31,6	10,5	,0	2,11	1,211
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa	21,1	10,5	31,6	26,3	10,5	2,95	1,719
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla	31,6	,0	10,5	26,3	31,6	3,26	2,871
33. Koulussani arvostetaan musiikkia	31,6	10,5	15,8	31,6	10,5	2,79	2,175
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani	31,6	10,5	,0	47,4	10,5	2,95	2,386
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja	36,8	31,6	,0	,0	31,6	2,58	3,035
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa	10,5	,0	31,6	36,8	21,1	3,58	1,368
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisi vastauksen opettajan kysymykseen	21,1	21,1	,0	26,3	31,6	3,26	2,649
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	21,1	,0	10,5	26,3	42,1	3,68	2,450

38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	21,1	,0	10,5	26,3	42,1	3,68	2,450
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin	21,1	10,5	10,5	15,8	42,1	3,47	2,708
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä	42,1	10,5	,0	36,8	10,5	2,63	2,579
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla	31,6	10,5	26,3	,0	31,6	2,89	2,766
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta	31,6	10,5	21,1	15,8	21,1	2,84	2,474
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla	36,8	31,6	,0	10,5	21,1	2,47	2,596
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa	31,6	,0	10,5	,0	57,9	3,53	3,485

LIITE 5

LUOKKA 3

N=22

Olen	Tytöt N=9 40,9%	Pojat N=13 59,1%

a. 1. Ympyröi seuraavasta KOLME omasta mielestäsi tärkeintä oppiainetta

1 Matematiikka	72,7%
2 Kuvataide	36,4%
3 Historia	50%
4 <i>Musiikki</i>	13,6%
5 Äidinkieli	63,6%
6 Käsityö	0%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	22,7%
8 Liikunta	36,4%
9 Uskonto	4,5%

2. Ympyröi seuraavaksi KOLME omasta mielestäsi **VÄHITEN** tärkeää oppiainetta

1 Matematiikka	22,7%
2 Kuvataide	45,5%
3 Historia	0%
4 <i>Musiikki</i>	45,5%
5 Äidinkieli	9,1%
6 Käsityö	50%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	40,9%
8 Liikunta	31,8%
9 Uskonto	45,5%

3. Minulle tärkeimpiä oppiaineita ovat ne: (valitse VAIN YKSI vaihtoehto)

1 joissa olen hyvä	31,8%
2 joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä	0%
3 joista on minulle eniten hyötyä	18,2%
4 joita opettaja pitää tärkeinä	9,1%
5 jotka ovat mielenkiintoisimpia	40,9%

b. 1. Harrastatko vapaa-aikana musiikkia?

	Kyllä	Ei
	45,5%	54,5%
aktiivinen soittaminen	9,1%	
kuuntelu	31,8%	
kuuntelu, soittelu, laulelu	0%	
soittelu	4,5%	
ei harrasta	54,5%	

2. Harrastan

1 kerran viikossa	0%
2 muutaman kerran viikossa	13,6%
3 lähes joka päivä	31,8%
4 ei harrasta	54,5%

c. Seuraavaksi ympyröi jokaisesta kohdasta

YKSI itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto, jossa

1= olen täysin eri mieltä

2= olen vähän eri mieltä

3= en ole samaa enkä eri mieltä

4= olen vähän samaa mieltä

5= olen täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5	ka	haj
1. Musiikki on tärkeä oppiaine	4,5	9,1	54,5	22,7	9,1	3,23	,851
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena	50,0	45,5	4,5	,0	,0	1,55	,355
3. Viihdyn koulussa	,0	18,2	22,7	50,0	9,1	3,50	,833
4. Nautin musiikin tunteista	,0	9,1	36,4	40,9	13,6	3,59	,729
5. Jaksan yrittää musiikintunneilla muita oppiaineita enemmän	13,6	27,3	27,3	27,3	4,5	2,82	1,299
6. Olen ahkera musiikintunneilla	,0	22,7	27,3	31,8	18,2	3,45	1,117
7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla	27,3	27,3	18,2	22,7	4,5	2,50	1,595
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta	22,7	13,6	50,0	9,1	4,5	2,59	1,206
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla	36,4	36,4	22,7	,0	4,5	2,00	1,048
10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa	13,6	22,7	36,4	13,6	13,6	2,91	1,515
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä	4,5	27,3	40,9	18,2	9,1	3,00	1,048
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat	22,7	40,9	22,7	4,5	9,1	2,36	1,385
13. Kykyne eivät pääse musiikintunneilla esille	31,8	22,7	27,3	4,5	13,6	2,45	1,879
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa	13,6	31,8	31,8	13,6	9,1	2,73	1,351
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla	18,2	36,4	40,9	4,5	,0	2,32	,703
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia	22,7	40,9	22,7	,0	13,6	2,41	1,587
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan	45,5	18,2	31,8	4,5	,0	1,95	,998
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta	50,0	22,7	27,3	,0	,0	1,77	,755
19. Innostun usein musiikintuntien tehtävistä	,0	54,5	36,4	4,5	4,5	2,59	,634
20. Luulen että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena	9,1	9,1	50,0	13,6	18,2	3,23	1,327
21. Onnistun usein musiikintunneilla	,0	27,3	36,4	31,8	4,5	3,14	,790
22. Olen musikaalinen	4,5	22,7	54,5	4,5	13,6	3,00	1,048
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa	,0	18,2	59,1	,0	22,7	3,27	1,065
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki	9,1	18,2	13,6	50,0	9,1	3,32	1,370
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan	31,8	36,4	18,2	9,1	4,5	2,18	1,299
26. Luokani on hyvä musiikissa	,0	18,2	45,5	31,8	4,5	3,23	,668
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla	22,7	22,7	40,9	9,1	4,5	2,50	1,214
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia	,0	13,6	54,5	31,8	,0	3,18	,442
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa	4,5	59,1	22,7	4,5	9,1	2,55	1,022
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan	13,6	40,9	31,8	13,6	,0	2,45	,831
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa	4,5	50,0	9,1	27,3	9,1	2,86	1,361
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla	18,2	18,2	27,3	36,4	,0	2,82	1,299
33. Koulussani arvostetaan musiikkia	,0	4,5	54,5	27,3	13,6	3,50	,643
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani	,0	4,5	50,0	18,2	27,3	3,68	,894
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja	22,7	40,9	27,3	9,1	,0	2,23	,851
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa	,0	13,6	27,3	31,8	27,3	3,73	1,065
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisi vastauksen opettajan kysymykseen	27,3	4,5	9,1	45,5	13,6	3,14	2,219
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	,0	,0	27,3	31,8	40,9	4,14	,695

38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	,0	,0	27,3	31,8	40,9	4,14	,695
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin	,0	,0	13,6	22,7	63,6	4,50	,548
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä	18,2	18,2	31,8	27,3	4,5	2,82	1,394
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla	27,3	13,6	31,8	9,1	18,2	2,77	2,089
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta	,0	4,5	45,5	36,4	13,6	3,59	,634
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla	72,7	22,7	4,5	,0	,0	1,32	,323
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa	,0	,0	50,0	31,8	18,2	3,68	,608

LIITE 6

LUOKKA 4

N=22

Olen	Tyttö	Poika
	N=14	N=8
	63,6%	36,4%

a. 1. Ympyröi seuraavasta KOLME omasta mielestäsi tärkeintä oppiainetta

1 Matematiikka	81,8%
2 Kuvataide	13,6%
3 Historia	9,1%
4 <i>Musiikki</i>	13,6%
5 Äidinkieli	81,8%
6 Käsiyö	4,5%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	59,1%
8 Liikunta	36,4%
9 Uskonto	0%

2. Ympyröi seuraavaksi KOLME omasta mielestäsi

VÄHITEN tärkeää oppiainetta

1 Matematiikka	9,1%
2 Kuvataide	77,3%
3 Historia	27,3%
4 <i>Musiikki</i>	27,3%
5 Äidinkieli	4,5%
6 Käsiyö	63,6%
7 Ympäristö- ja luonnontiede	13,6%
8 Liikunta	9,1%
9 Uskonto	68,2%

3. Minulle tärkeimpiä oppiaineita ovat ne: (valitse VAIN YKSI vaihtoehto)

1 joissa olen hyvä	9,1%
2 joita muutkin oppilaat pitävät tärkeinä	0%
3 joista on minulle eniten hyötyä	59,1%
4 joita opettaja pitää tärkeinä	0%
5 jotka ovat mielenkiintoisimpia	31,8%

b. 1. Harrastatko vapaa-aikana musiikkia?

	Kyllä	Ei
	81,8%	18,2%
aktiivinen soittaminen	18,2%	
kuuntelu	31,8%	
kuuntelu, soittelu, laulelu	4,5%	
soittelu	27,3%	
ei harrasta	18,2%	

2. Harrastan

1 kerran viikossa	13,6%
2 muutaman kerran viikossa	27,3%
3 lähes joka päivä	40,9%
4 ei harrasta	18,2%

c. Seuraavaksi ympyröi jokaisesta kohdasta

YKSI itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto, jossa

1= olen täysin eri mieltä

2= olen vähän eri mieltä

3= en ole samaa enkä eri mieltä

4= olen vähän samaa mieltä

5= olen täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5	ka	haj
1. Musiikki on tärkeä oppiaine	9,1	36,4	13,6	36,4	4,5	2,91	1,325
2. Luulen, että luokanopettajani ei arvosta musiikkia oppiaineena	90,9	9,1	0	0	0	1,09	,087
3. Viihdyn koulussa	4,5	0	31,8	54,5	9,1	3,64	,719
4. Nautin musiikin tunteista	,0	31,8	0	36,4	31,8	3,68	1,561
5. Jaksan yrittää musiikintunneilla muita oppiaineita enemmän	9,1	13,6	4,5	50,0	22,7	3,64	1,576
6. Olen ahkera musiikintunneilla	9,1	13,6	9,1	36,4	31,8	3,68	1,751
7. Opettaja suosii aina samoja oppilaita musiikintunnilla	50,0	27,3	9,1	13,6	,0	1,86	1,171
8. Musiikista ei ole hyötyä muiden oppiaineiden kannalta	13,6	40,9	18,2	13,6	13,6	2,73	1,636
9. Opettaja on mukavampi musiikintunneilla kuin muilla tunneilla	18,2	9,1	59,1	9,1	4,5	2,73	1,065
10. Olen luokallani keskitasoa parempi musiikissa	36,4	9,1	36,4	13,6	4,5	2,41	1,587
11. Luulen, että luokkakaverini pitävät musiikkia tärkeänä	13,6	54,5	9,1	22,7	,0	2,41	1,015
12. Tytöt ovat parempia musiikissa kuin pojat	,0	4,5	4,5	45,5	45,5	4,32	,608
13. Kykyni eivät pääse musiikintunneilla esille	22,7	27,3	22,7	9,1	18,2	2,73	2,017
14. Keskityn muiden oppiaineiden tunneilla enemmän kuin musiikissa	18,2	22,7	13,6	27,3	18,2	3,05	2,045
15. Opettaja palkitsee minua kun onnistun musiikintunnilla	36,4	27,3	9,1	22,7	4,5	2,32	1,751
16. Musiikintunnit ovat muita oppitunteja mielenkiintoisempia	22,7	13,6	18,2	36,4	9,1	2,95	1,855
17. Musiikkia ei pitäisi opiskella koulussa lainkaan	72,7	4,5	13,6	9,1	,0	1,59	1,110
18. Minun on oltava opettajani kanssa samaa mieltä kaikesta	50,0	36,4	4,5	9,1	,0	1,73	,874
19. Innostun usein musiikintuntien tehtävistä	18,2	9,1	4,5	40,9	27,3	3,50	2,167
20. Luulen että rehtori pitää musiikkia tärkeänä oppiaineena	4,5	9,1	59,1	27,3	,0	3,09	,563
21. Onnistun usein musiikintunneilla	,0	36,4	13,6	36,4	13,6	3,27	1,255
22. Olen musikaalinen	13,6	13,6	36,4	22,7	13,6	3,09	1,515
23. Luulen, että opettaja pitää minua hyvänä musiikissa	31,8	22,7	13,6	27,3	4,5	2,50	1,786
24. Muut oppiaineet kiinnostavat minua enemmän kuin musiikki	18,2	36,4	9,1	22,7	13,6	2,77	1,898
25. Musiikki ei kiinnosta minua koulussa lainkaan	68,2	22,7	,0	9,1	,0	1,50	,833
26. Luokkani on hyvä musiikissa	,0	18,2	22,7	54,5	4,5	3,45	,736
27. En halua opiskella musiikkia enää yläluokilla	50,0	18,2	9,1	4,5	18,2	2,23	2,470
28. Opettaja kannustaa meitä harrastamaan musiikkia	,0	9,1	40,9	31,8	18,2	3,59	,825
29. Luokkatoverini pitävät minua hyvänä musiikissa	36,4	31,8	22,7	4,5	4,5	2,09	1,229
30. Opettaja ottaa musiikkimakuni huomioon opetuksessaan	31,8	36,4	22,7	9,1	,0	2,09	,944
31. Minulle on tärkeää olla hyvä musiikissa	22,7	36,4	9,1	27,3	4,5	2,55	1,593
32. Musiikintunneilla on rennompaa kuin muilla tunneilla	13,6	,0	9,1	31,8	45,5	3,95	1,855
33. Koulussani arvostetaan musiikkia	4,5	27,3	27,3	18,2	22,7	3,27	1,541
34. Musiikintunneilla pidän opettajastani	9,1	4,5	22,7	22,7	40,9	3,82	1,680
35. Musiikintunnit eivät ole hauskoja	59,1	13,6	18,2	9,1	,0	1,77	1,136
36. Musiikintunneilla on hienointa se, kun huomaa osaavansa	,0	22,7	13,6	18,2	45,5	3,86	1,552
37. Olisin iloinen, jos olisin musiikintunnilla ainoa, joka tietäisi vastauksen opettajan kysymykseen	40,9	22,7	13,6	9,1	13,6	2,32	2,132
38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	,0	,0	13,6	27,3	59,1	4,45	,545

38. Musiikintunnilla opettajamme on hyvä musiikissa	,0	,0	13,6	27,3	59,1	4,45	,545
39. Opettajamme kehuu luokkaamme, kun soitamme tai laulamme hyvin	,0	4,5	4,5	18,2	72,7	4,59	,634
40. Pelkään tekeväni laulaessani tai soittaessani virheitä	18,2	40,9	4,5	18,2	18,2	2,77	2,089
41. Musiikintunnit eivät innosta minua harrastamaan musiikkia vapaa-ajalla	36,4	31,8	22,7	4,5	4,5	2,09	1,229
42. Musiikinopiskelusta on hyötyä tulevaisuuden kannalta	,0	22,7	36,4	36,4	4,5	3,23	,755
43. Opettajani toruu minua, jos epäonnistun musiikintunnilla	68,2	31,8	,0	,0	,0	1,32	,227
44. Haluaisin kehittyä paremmaksi musiikissa	,0	,0	22,7	31,8	45,5	4,23	,660

LIITE 7

KYSYMYKSET OPETTAJALLE

Seuraavassa

1 = täysin eri mieltä

2 = jokseenkin eri mieltä

3 = EOS

4 = jokseenkin samaa mieltä

5 = täysin samaa mieltä

1. Opettajakunnassamme arvostetaan musiikkia oppiaineena	1	2	3	4	5
2. Koulumme juhlissa on paljon luokkien musiikkiesityksiä	1	2	3	4	5
3. Eriytän opetusta musiikintunnilla	1	2	3	4	5
4. En anna henkilökohtaista palautetta oppilaille musiikintunneilla	1	2	3	4	5
5. Oppilaat saavat osallistua päätöksentekoon valittaessa aiheita, sisältöjä ja toimintatapoja musiikintunneilla	1	2	3	4	5
6. Innostan oppilaita harrastamaan musiikkia koulun ulkopuolella	1	2	3	4	5
7. Koulussamme on hyvät puitteet musiikin monipuoliseen opettamiseen	1	2	3	4	5
8. Koulussamme panostetaan erityisesti taito- ja taideaineisiin	1	2	3	4	5
9. Oppilaat innostuvat helposti annetuista tehtävistä musiikintunneilla	1	2	3	4	5
10. Annan palautetta koko luokalle musiikintunnilla	1	2	3	4	5
11. Tunnen hyvin opettamani ryhmän oppilaat sekä heidän erityistaitonsa	1	2	3	4	5
12. Luokan suhtautuminen musiikkia oppiaineena kohtaan on kielteistä	1	2	3	4	5
13. Musiikin opettaminen on minulle tärkeää	1	2	3	4	5
14. Pidän musiikkia hyödyllisenä oppiaineena oppilaiden oppimisen kannalta	1	2	3	4	5

Mainitse ydinkohtia/ esimerkkejä seuraavasta väitteestä.

Oppilas kokee musiikinopetuksen onnistuneeksi ja musiikin opiskelun motivoivaksi.
